

fuzinar

Leto XXV

Ravne na Koroškem, 14. oktobra 1988

Št. 10

Naši prazniki

Poganski predniki so pred poldrugim tisočletjem praznovali zmago sonca nad temo ob zimskem kresu, prihod pomladi in obilno žetev; darovali so bogovom v zahvalo za uspehe, tudi zmage. Pokristjanjeno ljudstvo prek tisoč let vse do danes časti Boga in svetnike, kakor jih je razporedilo cerkveno leto. Kmalu bo sto let, kar so delavci začeli praznovati prvi maj.

Zdaj že desetletja 58 od 61 slovenskih občin veže svoje praznike na dogodke iz NOB:

na množične odhode v partizane, na ustanovitve partizanskih enot, na izseljevanja slovenskih družin, na požige vasi in streljanje talcev, na napade in boje, na sestanke in zasedanja ter na osvoboditev. Vsako leto 8. januarja prva praznuje Slovenska Bistrica, zadnja Litija 24. decembra; vse druge vmes, tudi krajevne skupnosti.

Na Ravnah praznujemo 12. oktobra, ker je bil na ta dan leta 1942 na Navrškem vrhu ustanovljen odbor Osvobodilne fronte. Kotlje praznujejo zadnjo oktobrsko nedeljo, ko so bile pred 45 leti za en dan osvobodjene.

Vse to so prazniki upornosti, poguma, požrtvovalnosti, samoodpovedi, tovarštva, praznik orožja v rokah ljudstva, spomin na žrtve in zmage vsako leto vse leto. Da se zlo ne bi ponovilo in da bi v tisti dobi našli nauke za naš čas.

S STRPNOSTJO DO BOLJŠEGA SISTEMA OD

Leto 1989 želimo začeti v železarni na novo organizirani. Makroorganizacijo smo sprejeli, zdaj je na vrsti mikroorganizacija, njen sestavni del pa je tudi sistem OD, zato se bomo te dni odločili, ali poenostaviti starega ali oblikovati novega. Načelno je zamisel o izboljšanju sistema dobra, saj je sedanjih 69 šifer za OD in še 12 za odtegljaje veliko in bi bila poenostavitev zaželena. Vendar je vprašanje, ali je res kompliciranost sistema glavni vzrok za večino pobud za spremembe iz tozdov. V času zmeraj večje draginje, padajoče življenjske ravni in trištevilne inflacije se namreč močno zdi, da tisti, ki pravi, da ni zadovoljen s sedanjim sistemom OD, v resnici ni zadovoljen s svojo plačo in hoče več, zato upa, da mu bo ta »več« prinesel novi sistem OD.

Taka pričakovanja so seveda realna le v primeru, če se bomo z dobrimi poslovnimi rezultati kmalu znebili izgube ter hkrati občutno povečali maso

sredstev za OD. V takšnem vzdušju bo možno trezno, brez predsodkov in navijaštva preučiti obe varianti ter se odločiti bodisi za poenostavitev sedanjega sistema ali za predlog, ki ga zagovarja poslovodni odbor in ki predvideva razporeditev vseh delavcev v pet glavnih vrst dela (pomožno-pripravljalna, administrativno-tehnična, proizvodna, strokovna in vodstvena), nato pa o gradacijah znotraj teh vrst ter o drugih potrebnih podrobnostih.

Vendar tudi v primeru, ko bomo spet poslovali pozitivno, draginja in inflacija pa bi še naprej rasli, ne bi bilo dobro a priori verjeti, da bo naš novi sistem OD bolj imun za deformacije, kot je bil sedanji. Dokler bo trajala kriza, bodo iz nje rasle in se krepile še naprej tudi zahteve po socialnem dvigu najnižjih OD in po uravnilih. Te bodo zelo človeško določale spodnji nivo naših plač. Ker pa nam ideologija oz. zakon brani, da bi bilo razmerje med najnižjo in najvišjo plačo več kot 1:4 (na jugu že zahtevajo razpon 1:3), bo podoba (seveda z odstopanji nekaj desetstotnih dinarjev) približno takšna kot avgusta '88. Takrat je bilo dno lestvice pri 443.470 din, vrh pri 1.688.770 din, povprečni OD na delavca v železarni je znašal 755.911 din oziroma se je med vrhom in dnom drenjalo vseh 6900 delavcev.

Po tej lestvici se bomo gibal tudi v prihodnje, seveda v popolni odvisnosti od tega, koliko bolje ali slabše bomo delali in poslovali. Ukrojiti novi sistem OD najprej na razpon 1:4, nato pa vanj vnesti elemente, ki bodo spodbujali k dobremu delu tako delavce v proizvodnji kot strokovnjake in vodstvene delavce, bo zato silno zahtevna naloga, ki bo poleg znanja terjala še obilo modre strpnosti in dobre volje v razpravah.

Kotlje praznujejo na zadnjo oktobrsko nedeljo

IZ VSEBINE

● Avgusta veliko težav ● Kaj nam je povedal Miha Ravnik ● Oskrba z energijo v avgustu ● Za koga razvijamo nove izdelke ● Ali nas je v železarni preveč ● Bo strojegradnja izplavala z izvozom ● Valji — naša (odpisana?) izvozna perspektiva ● Za boljšo mehansko kontrolo ● Prostor kot prestiž ● Možnosti prestrukturiranja Železarne Ravne ● Kako gledajo na kakovost v drugih deželah ● Inovacije v juliju in avgustu ● Dokumentiranje poslovnega in proizvodnega procesa ● Jesenska srečanja ● Otroku najboljše ● Izvajanje kadrovske politike v letu 1988

Avgusta veliko težav

Tako kot v juliju so se dopusti in remontu nadaljevali tudi v avgustu in bistveno vplivali na velik zaostanek skupne proizvodnje. Za mesečnim planom smo zaostali 36,6 odst., v kumulativu 10,2 odst. Za 9578 t prodanih izdelkov smo iztržili 37,28 milijarde din, od tega na domačem trgu 6952,5 t ali 28,45 milijarde din, izvozili pa smo 2625,5 t ali za 8,83 milijarde din.

VELIK ZAOSTANEK SKUPNE PROIZVODNJE

Jeklarna je za dvanajstino letnega plana zaostala 36,2 odst., za operativnim planom pa 11,1 odst. Glavni vzrok nedoseganja plana je v nezadostnem odvzemu jekla predvsem Valjarne, delno tudi Jeklovlarne. Pri tem pa je treba poudariti, da so zaradi generalnega remonta in kolektivnih dopustov začele peči večina obratovati šele po 15. avgustu. Z vložnim materialom ni bilo večjih problemov. Težave pa so še vedno s pomešanim jeklenim odpadkom, tako da prihaja zelo pogosto do napaknih raztalitev.

V avgustu je Jeklovlarne v primerjavi z julijem dosegla nekoliko boljše proizvodne rezultate, vendar so ti še vedno pod načrtovanimi. Največja ovira je še vedno ozko grlo pri čiščenju litine. Vzrok je močno pomanjkanje fizično in strokovno dovolj usposobljenega kadra za to izjemno težko delo. Posledica je, da se ob sorazmerno dobrem doseganju mesečnega plana litja kopičijo zaloge nedokončane litine v čistilnici. Jeklovlarne še vedno nima ustreznih naročil tako po strukturi kot tudi po količini, zato ne more optimalno izkoristiti vseh instaliranih kapacitet.

Vzrok visokega zaostanka v Valjarni, 44,7 odst., je v podaljšanem remontu in zaradi pogostih zastojev, ki so se pojavljali po remontu. Le-te predstavljajo v skoraj 50 odst. mehanske okvare. Tako je bil plan dosežen pri gredicah 46,4 odst., srednjih profilih 69,2 odst. in pri lahkih profilih 45,3 odst.

Tudi v avgustu proizvodnja v Kovčnici ni potekala najbolje, posebno še proizvodnja, ki je namenjena drugim tozdom. Zasedenost z naročili je pod vsemi pričakovanji, težave pa nastajajo tudi zaradi zastojev v Jeklarni, ki tako ne dobavlja redno dogovorjenega vložka. Izmeček je porastel, vendar predvsem po krivdi Jeklarni.

Za planom so zaostali tudi v Jeklovleku, in to najbolj pri brušenem in luščenem jeklu. Glavni vzrok je v pomanjkanju vložka, ki je pričel v tozdo redno dotekati šele po 20. v mesecu, kar pa je bilo za večjo proizvodnjo v avgustu že prepozno.

Tudi v vseh mehansko predelovalnih tozdih so se še čutili letni dopusti. Plan je bil presežen le v nekaterih dislociranih tozdih. Orodjarno še naprej pesti pomanjkanje naročil za orodne plošče, v Strojih in delih ni naročil za odkovke, prav tako še tudi ni rešena problematika za posebno proizvodnjo. Zaradi pomanjkanja naročil nekateri stroji v Pnevmatičnih strojih stojijo. Vzmerna ni bila pravočasno oskrbljena z vlož-

kom iz Stor. V TRO so bili v okvari nekateri ključni stroji. Vse to negativno vpliva na doseganje planov, temu primerno sledijo tudi vsi nadaljnji rezultati.

PRODAJA NA DOMAČEM TRGU NI ZADOVOLJIVA

Prodaja na domačem trgu tudi v avgustu ni bila zadovoljiva, saj smo za planom zelo zaostali. Vzroki za to so različni, tako imajo v Jeklovlarne zelo slab asortiment, zato nastajajo vedno večje težave tudi pri čiščenju ulitkov, prav tako pa tudi ni dovolj naročil. V Valjarni se je remont podaljšal v avgust, Kovčnica nima dovolj naročil, prav tako niso bile zasedene vse kapacitete luščilnega stroja v Jeklovleku. Orodjarna nima naročil za orodne plošče, v Strojih in delih pa ni dovolj naročil za obdelane ulitke in odkovke. Pnevmatični stroji imajo velike težave s financiranjem svojih izdelkov pri trgovskih organizacijah, prek katerih te izdelke prodajo. Še večji problem pa je pomanjkanje naročil. Naročil za rotacijsko orodje z izvrtno primanjkuje tudi v TRO. Vsi ostali tozdi imajo trenutno naročil še v zadovoljivih mejah.

IZVOZ JE BIL DOBER

Operativni plan izvoza na konvertibilno tržišče je bil v avgustu presežen za okoli 5 odst. in na klirinškem področju okoli 55 odst. K tako visoki izpolnitvi izvoznega načrta so največ prispevali tozdi mehanske predelave, ki so v tem mesecu do-

segli največji izvoz v primerjavi z izvozom, ki so ga realizirali v prejšnjih mesecih letošnjega leta. V skupnem konvertibilnem in klirinškem izvozu so bili tako udeleženi kar 65 odst.

Osemesečna realizacija na konvertibilno tržišče znaša 21,49 milijona \$ ali 65 odst. letnega plana. Da bi dosegli letni načrt, bi moral znašati mesečni trend izvoza do konca leta okoli 2,7 milijona \$. Glede na skupno zasedenost z naročili bi bilo to sicer izvedljivo, vendar je zaradi težav pri mesečnih realizacijah težko uresničljivo.

PRI NABAVI ZMERAJ KJE ŠKRIPLJE

V avgustu smo bili še nadalje pod pritiskom dobaviteljev starega železa zaradi inflacijskih gibanj in zaradi pomanjkanja materiala na domačem tržišču. Končana je bila tudi enomesečna zapora starega železa, tako da so se dobave normalizirale, zaloge pa so se približale optimalnim.

Zaradi vsakoletnega generalnega remonta v Jeklarni in Valjarni je bila znatno zmanjšana tudi poraba Fe legur. Zelo problematična je bila oskrba s Fe Cr surafine, saj so ga proizvodnji pospešeno izvažali.

Stanje pri dobavi pomožnega materiala se počasi stabilizira. Dobave so seveda odvisne od pravočasnega aktiviranja naših porab. Predvsem so opazni dolgi dobavni roki pri obdelovalnem in merilnem orodju, kar nam je povzročilo težave pri pravočasni oskrbi valjev za valjanje navojev in pripadajočega kontrolnega orodja za posebni program. V preteklem mesecu so bile potrebne dodatne aktivnosti pri oskrbi materiala za stiskalnice. Težave so bile pred-

vsem pri nabavi pločevine za zvarjenje.

Na področju cen se zadeve še niso stabilizirale, ampak je prisotna skoraj vsakodnevna rast na posameznih področjih.

VODIJO DOPUSTI IN BOLNIŠKE

V avgustu je znašal izkoristek delovnega časa 68,69 odst., odsotnosti 31,31 odst. in so bile razdeljene takole:

— letni dopust	22,52 %
— izredno plačani dopust	0,52 %
— službena potovanja	0,20 %
— boleznine	6,72 %
— druge plačane odsotnosti	1,23 %
— neplačane odsotnosti	0,12 %
Skupaj	31,31 %
— ure v podaljšanem delovnem času	1,70 %

UVOZ BREZ VEČJIH PROBLEMOV

Večjih problemov pri uvozu reprodutivnih materialov tudi v avgustu ni bilo. Pri A — materialih se je kritično zmanjšala le zaloga niklja, vendar pa smo z nabavo namenoma odlašali, ker cena še vedno pada. Iz tega razloga smo tudi odklonili uvoz predragega Ni iz SZ, ki ga je zaključil SOZD Slovenske železarni.

Uvoz je v glavnem potekal po kooperacijah, kjer imamo povsod, razen pri kooperaciji SM Stahl in Schmolz, pozitiven saldo in je možno plasirati dodatna tekoča naročila.

V avgustu smo uvozili tudi precej opreme, zaradi različnih ovir pa vsa ni bila ocarinjena. Odprema prihaja po projektu »Henschel«, po projektu »Raziskovalne opreme«, prispela pa je tudi oprema EMAG.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ %		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir	avgust	zbir
JEKLARNA	63,8	91,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOVLARNA	81,4	79,9	78,2	84,4	98,0	66,1	137,5	151,5	199,5	142,8	82,4	54,3
VALJARNA	55,3	87,8	60,9	100,0	94,4	90,1	106,4	102,3	152,4	91,7	92,4	99,6
KOVAČNICA	69,1	93,7	87,2	106,5	132,3	90,2	116,4	124,8	167,8	117,6	128,6	87,4
JEKLOVLEK	89,2	91,2	59,8	89,1	109,2	81,4	44,9	92,8	65,3	78,3	122,6	82,4
TEŽKI STROJNI DELI	85,7	84,6	58,8	95,0	109,9	98,6	79,4	71,9	93,8	61,3	112,8	105,1
ORODJARNA	78,8	72,7	84,0	74,5	150,9	78,4	81,0	88,8	110,5	71,6	171,2	85,4
STROJI IN DELI	82,4	85,7	88,9	88,5	112,6	81,9	72,2	70,7	102,5	67,1	120,4	93,4
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	63,3	63,0	65,1	62,2	120,5	71,5	96,0	57,5	142,2	58,2	101,6	83,2
- GREDECE	279,4	121,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	127,7	80,5	65,1	62,2	121,2	72,7	96,5	59,2	142,9	59,5	104,2	94,5
PNEVMATičNI STROJI	51,8	83,2	52,2	82,7	88,1	80,2	4,1	141,0	5,6	105,0	91,6	79,1
VZMETARNA	84,3	89,2	84,3	89,2	157,3	104,0	92,7	82,0	123,8	68,7	164,6	111,7
TRO	101,0	106,4	66,7	91,0	115,9	83,1	132,9	113,8	183,1	101,8	103,4	82,6
KOVINARSTVO	71,9	105,0	115,7	106,9	122,5	92,9	2260,5	2038,0	3231,9	2347,4	78,0	60,7
ARMATURE	118,1	101,3	118,6	100,9	144,0	101,3	98,0	93,8	140,3	92,5	154,5	126,3
BRATSTVO - PILE	115,7	94,0	78,4	94,9	67,1	83,1	-	-	-	-	68,1	84,4
MONTER	119,4	98,9	109,7	92,6	141,3	83,7	64,5	79,7	90,3	77,1	145,8	84,3
KALILNICA	-	-	-	-	166,2	169,8	-	-	-	-	166,2	169,8
STORITVE DRUGIH TOZD, DS	-	-	-	-	81,2	74,9	-	-	-	-	76,1	73,6
DELOVNA ORGANIZACIJA	63,4	89,8	69,5	99,5	111,0	88,3	90,6	92,5	129,2	85,9	109,1	92,3

OPOMBA: FAKTURIRANA REALIZACIJA IN DOMAČI TRG ZA TOZD STA BREZ KOOPERACIJSKE PROIZVODNJE
SKUPNA PROIZVODNJA IN ODPREMA ZA TOZD PA BREZ OSTANKOV VLOŽKA

Kaj nam je povedal Miha Ravnik

Vodstvo slovenskih sindikatov se je avgusta udeleževalo regijskih posvetov in tako 29. 8. prišlo tudi na Koroško. Načrtovani posveti so sovpadli tudi z zahtevo sindikalnih delavcev v železarni, da želijo pogovor z vodilnimi republiškimi sindikalnimi funkcionarji.

Toda ko so ti na Ravne prišli, naših sindikalistov na sestanku skorajda ni bilo. Da ni ustrezala ura, ni možno; kot da se je pokazalo neupanje, je bil vtis. Sicer pa smo, kot je dejal predsednik našega sindikata Branko Kaker, tako ali tako glasni in mogočni le med sabo, javno in argumentirano spregovoriti pa si zlepa ne upamo. Izjema je bil Franjo Kocen iz Kovačnice.

TOLAŽILNE BESEDE SO PREMALO

Po uvodni predstavitvi dejavnosti Železarn Ravne in problemov gospodarjenja, besedo je imel predsednik poslovnega odbora mag. Jože Zunc, je Branko Kaker, ko je predstavljalo delo naše organizacije, poudaril, da so vprašanja, kaj sindikat sploh naredi, prisotna med našimi članstvom, čeprav je delo stalno in izredno angažirano. Spomnil je na polletno sindikalno dejavnost v železarni (zahteve po programu za razbremenitev gospodarstva, za samostojnost OZD, za zmanjšanje neproduktivnih delovnih mest, po konkretnih socialnih programih). Nakazal je neprijetno vlogo, ki jo kot funkcionar v bazi občuti v zdajšnjih težkih gospodarskih razmerah. Socialni pritiski so vse česči, »ti pa lahko postrežeš le s tolažilnimi besedami. A mi nismo za tolaženje!« Zato je ponovno apeliral na občinske, medobčinske in republiške sindikalne delavce, da naj odločno postavljajo zahteve sindikata, kajti »preveč smo se zlizali z uradno politiko«. V imenu članstva se je vprašal o smiselnosti in učinkovitosti majskih ukrepov, po katerih je »dve tretjini gospodarstva pod vodo, ukrepi pa so dobri«. »Uresničuje se strah,« je poudaril, »da bodo restrikcije le na področju OD, drugje pa ne.« Opozoril je tudi na prispevek za nerazvite, pri katerem smo ugotovili, »da smo mi na Ravnah plačali tudi obremenitev Jesenic«, in na zgrešeno logiko »daj najprej za druge, kar ostane, imej sam«. Končal je s trditvijo, da ne bo biti črnogled, da pa ni lahko, kajti »delavci zahtevajo od sindikata takojšnje rezultate, ti pa si nemočni.«

SINDIKAT JE GASILEC

Franjo Kocen se je izpostavil kot »predstavnik delavcev, čeprav bi delavci rekli, da oni nimajo sindikata, kajti sindikat je zadovoljen, da je gasilec na pogoriščih, ne preprečuje pa požarov«. Med drugim je poudaril, »da se zdaj že zavedamo, da gre za boj za oblast, da oblasti ne verjamemo več, saj se obrača, kot veter piha. Ker je Železarna Ravne samo delček večjega sistema, se tudi ta majo, če se majo celota. Zato naši delavci ugotavljajo, da se ne plača delati, češ več delaš, več se ti vzame.« Njegova konkretna vprašanja pa so bila naslednja: kje je še danes samoupravljanje, kako se sindikat bori za odstop »neustreznih struktur«, kaj je storil sindikat za razbre-

menitev gospodarstva in proti političnemu procesu v Ljubljani in kaj je z afero v Delavski enotnosti.

REPUBLIŠKI SINDIKAT JE PRAV TAKO NEMOČEN KOT FABRIŠKI

Predsednik slovenskih sindikatov Miha Ravnik je, kljub temu da je že v začetku dal vedeti, da republiški sindikat ni v drugačnem položaju kot fabriški, vendarle — z odločnim poudarjanjem zahtev in stališč, ustvaril občutek, da je pot, ki jo ubira sindikat, edino možna in da zna prinesiti rezultate, če bo organizacija vztrajna. Učinkovita bo lahko postala le z dobrim delom in s spremeni-

Predsednik slovenskih sindikatov Miha Ravnik v Železarni Ravne

njenimi metodami. Le tako se bo lahko spremenila tudi vloga sindikata, ki je žal danes stranska. Zato se je batil, da bodo začeli delavci iskati »nekaj drugega«, če s svojo organizacijo ne bodo zadovoljni.

Miha Ravnik je za primer navedel nekaj konkretnih zahtev, ki jih sindikat danes ima za zaščito življenjske ravni zaposlenih, »ne bom pa rekel, ali bomo uspeli ali pa ne,« je dejal. Te zahteve so: stabilnejši pogoji gospodarjenja, razbremenitev gospodarstva (konkretni predlogi so objavljeni v

članku Kako razbremeniti gospodarstvo), cene osnovnih življenjskih potrebščin se ne smejo več zviševati, minimalni OD v SRS mora biti 450.000 din, spremeniti je treba participacijo. Navedel je tudi nekaj primerov, ko je sindikat dosegel, da so bile DO oproščene plačevanja sredstev za nerazvite itd.

Kar se tiče odgovornosti, je tov. Ravnik spomnil, da jo je sindikat v republiški skupščini trikrat izpostavil, a zaman (kajti Slovenija je le ena od šestih republik), kar političnega procesa v Ljubljani, da je sindikat nastopal kot del SZDL in kar razmer v Delavski enotnosti, da prevzajajo odgovornost.

Sindikalni posvet v sejni dvorani na upravi je zaključil Jože Stegne, član predsedstva republiškega sindikata, z usmeritvami in problemi pri oblikovanju socialnih programov, izkazala pa ga je predstavnica vzgoje in izobraževanja občine Ravne tov. Voglova, ki je naštel vrsto omejitvenih ukrepov, z letošnjim letom uvedeni v šolstvu občine.

Tako je bila kljub vsem upanjem pika na i na posvetu vendarle črna.

H. Merkač

KAKO RAZBREMENITI GOSPODARSTVO

Zveza sindikatov Slovenije, republiški svet, sektor za družbenoekonomski razvoj, ekonomsko in socialno politiko, je v septembru pripravil predlog možnih rešitev za razbremenitev gospodarstva. Predlog so obravnavali medobčinski, občinski in tovarniški sindikati in ga podpisali. Konferenca sindikata v Železarni Ravne ga je sprejela na seji sredi septembra.

Predlagamo, da se nemudoma znižajo prispevne stopnje za solidarnost v stanovanjskem gospodarstvu na republiški ravni in v poprečju na občinski ravni, prispevne stopnje v komunali (prispevek za skupno komunalno rast) v poprečju na občinski ravni ter prispevne stopnje za prispevek za varstvo pred požarom. Ocenjujemo, da bi se te prispevne stopnje morale znižati od 10 do 20 %, da ostane obremenitev dohodka gospodarstva enaka kot lani. Če govorimo o razbremenitvi, pa bi se te stopnje morale znižati še za več.

Na podlagi periodičnih obračunov naj se preverijo tudi naslednji prispevki:

- za pospeševanje kmetijstva
- za usposabljanje zemljišč za družbeno organizirano kmetijsko proizvodnjo
- solidarnosti iz dohodka tozdog
- za pospeševanje proizvodnje hrane in zagotavljanje osnovne prehrane
- za obrambo pred točo
- za financiranje del v razširjeni gozdni reprodukciji
- splošni vodni prispevek in nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč.

Ti prispevki imajo letos bistveno spremenjene osnove za obračun obveznosti. Lani so bile osnove za obračun teh prispevkov bruto osebni dohodki ali drugačna davčna osnova, vir pa bruto osebni dohodek ali pa dohodek. Na podlagi polletnih rezultatov gospodarjenja je treba preveriti ustreznost letošnjih prispev-

nih stopenj in zagotoviti, da bo v globalu obveznost nespremenjena oziroma zmanjšana.

Članarine in prispevke gospodarskim zbornicam in drugim združenjem je treba znižati najmanj na lanjskoletne prispevne stopnje. Le-te so za letos bistveno večje, osnova ni spremenjena, kar ni v skladu z resolucijo.

Izdatke za splošne ljudsko obrambo in družbeno samozagotovitost je treba znižati najmanj za 20 %, da ostane obveznost za te namene iz dohodka enaka kot lani. Tudi pri teh prispevkih niso upoštevali povečane osnove (BOD).

Preučiti je treba možnost, da se do konca srednjeročnega planskega obdobja ustavi plačevanje prispevka za zaklonišča, razen za investitorje, ki so oproščeni graditve zaklonišč. Ocenjujemo, da se lahko naloge na tem področju preloži na kasnejše obdobje.

Pri davkih in ostalih prispevkih iz OD predlagamo, da se do konca leta 1988 ustavi plačevanje republiškega davka iz OD, ker tudi tu stopnja ni prilagojena spremenjeni osnovi. Enako bi kazalo priporočiti občinam, katerih poprečna stopnja v letu 1988 je glede na leto 1987 celo nekoliko povečana, kljub povečani osnovi.

Ponovno je treba preveriti prispevne stopnje za združevanje sredstev za gospodarsko infrastrukturo in politiko cen v teh dejavnostih. Odpraviti je treba zakonsko obveznost združevanja za letališko in luško infrastrukturo, ker je treba uveljaviti interesno združevanje sredstev.

Znižati je treba tudi prispevek za razširjeno reprodukcijo za izgradnjo cest, takoj ko se doseže večji delež t. i. »bencinskega dinarja« v temeljnem prometnem davku na nafto in naftne derivate. »Bencinski dinar« ima namreč le okoli 25 % delež v temeljnem prometnem davku. S povečanjem tega deleža bi zagotovili stabilnejši vir za izgradnjo cest in dosegli pravičnejšo obremenitev uporabnikov cest. Zato je treba spremeniti Zakon o določitvi prihodkov federacije, ki se v letu 1988 uporabljajo za potrebe gospodarstva. Po sedaj veljavnih rešitvah se temeljni prometni davek (primer super bencin) deli tako: za zboljšanje ekonomskih odnosov s tujino okoli 6 %, za kritje tečajnih razlik, obresti in drugih stroškov, nastalih z uvozom nafte in naftnih derivatov, tečajnih razlik za jugoslovanski naftovod okoli 12 %, za zvezne blagovne rezerve 16,5 %, za ceste 25 %, za regresiranje dela obresti po 6. členu družbenega dogovora o posebnih ukrepih za najhitrejši razvoj SAP Kosovo okoli 6,7 %, graditev železniške postaje pri Subotici in kritje dela stroškov na progi Titograd—Božaj 0,5 %. Predlagamo, da bi se celotni temeljni prometni davek na nafto in naftne derivate uporabljal za intervencije v gospodarstvu in da se delež »bencinskega dinarja« poveča vsaj na 50 %. Viri za blagovne rezerve SAP Kosovo in železnico pa naj se poiščejo kje drugje.

Preverijo in zmanjšajo naj se tudi carine in druge uvozne davčnine, zlasti za surovine in repromaterial, te obveznosti so se povečale za 292,9 % glede na prvo polletje lani. Prav tako je treba preučiti, zmanjšati ter odpraviti prometne davke za osnovne življenjske potrebščine ter izolacijske in gradbene materiale.

Preveriti kaže tudi metodologijo za določanje revalorizacijskih količnikov in realne obrestne mere.

OSKRBA Z ENERGIJO V AVGUSTU

Poročanje o podražitvah energije postaja že vsakomesečni spremljevalec, ob katerem je naš pogled v prihodnost obremenjen z negotovostjo. Danes, ko gledamo nabavne cene posameznih vrst energije, od katerih je v železarni odvisna proizvodnja jekla, v glavnem že vemo, da so se v avgustu zopet podražile nekatere vrste.

Med temi se je najbolj podražila elektro energija. Ta je znašala z vsemi prispevki v juliju 70,20 din/KWh, v avgustu pa že 113,10 din/KWh. Podražili so se tudi naftni derivati, in sicer: mazut za 36%, propan butan za 23,7%, plinsko olje D₂ (nafta) za 33,3%. Da pa ne bi delali primerjave cen samo s predhodnim mesecem, pogledimo, za koliko so se nabavne cene energentov spremenile v osmih mesecih letošnjega leta, torej od januarja do avgusta, in v enem letu, to je od avgusta 1987 do avgusta 1988.

Vrsta energenta	Enota	Avgust 1987	Januar 1988	Avgust 1988	Indeks
Elektro energija	din/KWh	38,44	80,41	113,10	294,2
Zemeljski plin	din/Sm ³	141,43	233,57	351,97	248,9
Mazut	din/kg	105,40	243,70	412,00	390,9
Butan propan	din/kg	190,00	305,00	643,00	338,4

Za primerjavo smo vzeli le primarne vrste energentov, ki nosijo glavno breme stroškov energije pri proizvodnji jekla. Iz tabele vidimo, da sta se proti januarju najbolj podražila propan butan in mazut. Za elektro energijo pa je treba reči, da primerjava za obdobje januar—avgust ne ustreza, saj so cene v zimskih mesecih znatno višje kot v poletnih, kar je posledica tarifnega sistema za obračun elektrike za zimsko oziroma letno sezono.

Podražitev primarnih vrst energije pomeni tudi višje stroške pri proizvodnji sekundarnih vrst energije, v končni fazi pa seveda tudi višje stroške pri proizvodnji jekla. Po okvirnem izračunu znašajo stroški porabljene energije v železarni za avgust 4,36 milijarde din ali za 36,7% več kot v juliju.

Na tono prodane robe znašajo stroški energije 462.995 din, kar je za 50,8% več kot v predhodnem mesecu. Vzrok za tako visoko odstopanje so že prej omenjene podražitve posameznih vrst energije na eni strani, na drugi pa za skoraj tisoč ton manj prodane robe v avgustu kot v juliju.

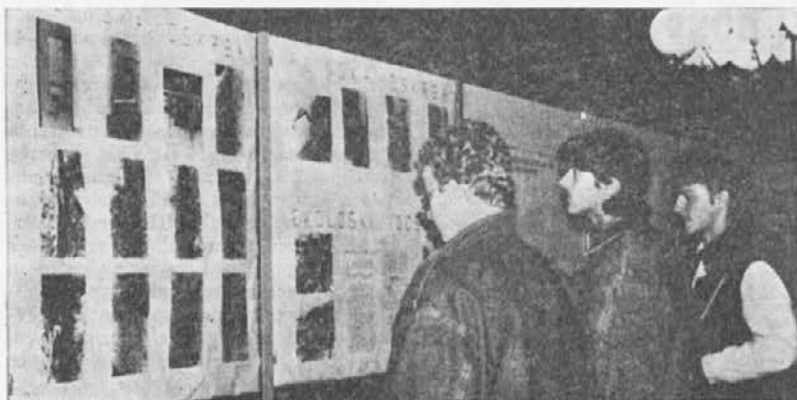
V avgustu je bila dobava primarnih energentov normalna, prav tako tudi proizvodnja in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti.

Za normalno oskrbo porabnikov s kisikom smo v Tovarni dušika Ruše nabavili 37.490 kg kisika ali 8,66% od skupno porabljenega. Porabljeni argon pa smo v celoti nabavili iz uvoza.

Iz primerjav porabe energentov je ugotovljeno, da so bile porabe primarne kakor tudi sekundarne energije v mejah normale oz. pri večini energentov pod planiranimi količinami.

Planirane količine porabe smo prekoračili pri acetilenu za 7,64% in pri kisiku za 16,08%, kar pa je odraz povečane porabe omenjenih energentov zaradi varilskih del ob napovedanem remontu v tozdih Jeklarna in Valjarna. Za 15,31% smo prekoračili tudi plan porabe tehničnega dušika in za 7,61% argona. Večjo porabo tehničnega dušika

RAZSTAVA O KOMUNALNIH DEJAVNOSTIH IN CENTRALNEM OGREVANJU

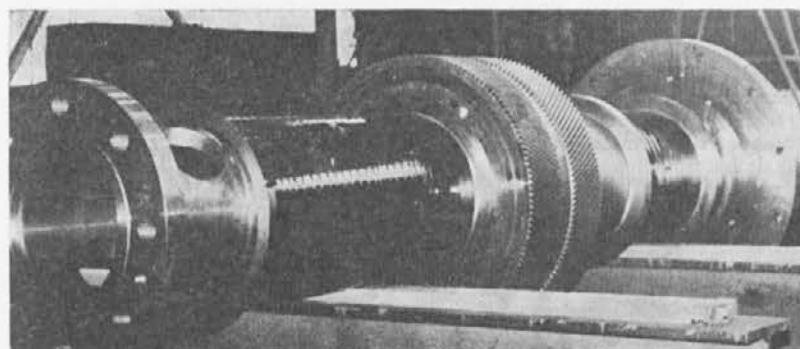
Ob 10-letnici Komunalnega podjetja Prevalje in 15-letnici daljinske oskrbe s toploto in plinom v občini Ravne je bila od 19. do 23. septembra 1988 v hotelu Merx na Čevlju razstava o komunalni dejavnosti in daljinskem ogrevanju, ki si jo je ogledalo okrog 1300 obiskovalcev.

Naj povemo, da so si razstavo ogledali poleg občanov, dijakov in osnovnošolcev tudi predstavniki OZD Slovenije za toplotno oskrbo in Zveze društev energetikov SR Slovenije. Izrekli so priznanje za obširno in kvalitetno pripravo razstave.

Od 26. do 30. septembra je bila razstava še v Družbenem domu na Prevaljah, kjer so si jo ogledali krajanje Prevalj, Mežice in Črne.

F. Oderlap

NAVIJALNIK ZA PLOČEVINO – NOV IZDELEK SiD

Na sliki je del navijalnika za pločevino ali navijalnega bobna, ki zaradi svoje velikosti pritegne pogled mimoidočega.

Tehnolog Danilo Merkač je povedal, da je to nov izdelek SiD, eden iz serije oziroma kompleta navijalnih bobnov, s katerimi bomo opremili valjarno za hladno valjanje barvnih kovin v Sovjetski zvezi. Naročilo, ki je za nas zanimivo in hkrati pomeni precejšnje tveganje, nam je posredovala Metalka. Zanimivo je zato, ker bodo v primeru, da bomo komplet uspešno in v dogovorjenem roku izdelali, sledila nadaljnja naročila, kar pomeni zagotovljeno tovrstno proizvodnjo za prihodnje poldrugo desetletje. Tvegano pa je zato, ker je rok za izdelavo zelo kratek, zahteve po kakovosti pa so izjemno ostre.

Naročilo obsega 10 navijalnikov, težkih od 11 do 27,5 tone in dolgih od 7 do 12 metrov. Ker gre za delovne naprave, ki delujejo kot sistem, natančnost obdelave v nobenem primeru ne sme biti vprašljiva, z nekaterimi našimi stroji pa jo je težko zagotoviti.

Zaradi izjemne velikosti in teže posameznih izdelkov bodo težave s tehnologijo obdelave, najtežje pa bo izpolniti dogovorjeni dobavni rok, saj so nastale kasnitve že v začetnih fazah proizvodnje.

M. P.

je pripisati na račun znatno manjše porabe čistega dušika proti planirani porabi.

Skupna toplota iz ZP + PB + M je bila v avgustu manjša za 1,72% v primerjavi s planom.

Iz primerjave specifičnih porab na proizvodnjo ugotavljamo, da je proizvodnja v primerjavi s lanskim avgustom manjša za okoli 19%, skupna prodana roba pa je tudi manjša za 16%. Glede na to, da se je kljub zmanjšani proizvodnji porabila približno enaka količina toplote, so temu ustrezno večje specifične porabe toplote predvsem na proizvodnjo surovega jekla in na skupno proizvodnjo, kjer je specifična poraba za 20,79% večja v primerjavi s avgustom 1987.

Dokaz za nujno potrebo po racionalnejši porabi energije so tudi visoke specifične porabe energije v tozdih osnovnih dejavnosti metalurške proizvodnje, saj so se v primerjavi z lanskim avgustom zelo povečale, in sicer v Valjarni za 29,43%, v Kovačnici za 18,92%, v Jeklarni za 4,63% in v Kalilnici za 19,96%, medtem ko so se v tozdu TSD povečale kar za 57,11%. Dosti boljši pokazatelj v omenjenih tozdih pa so specifične porabe, primerjane s planiranimi, saj prekoračujejo plan le v tozdu Valjarna za 31,23% in v tozdu Kovačnica za 6,26%.

Prav tako beležimo povečano specifično porabo toplote na ogrevnih in žarilnih pečeh. Glede na lanski avgust so se specifične porabe povečale takole: v Valjarni za 28,78%, v Kovačnici za 21,10%, v Kalilnici za 36,64% in v Industrijskih nožih za 24%. V primerjavi s planirano porabo v avgustu pa so se povečale v Valjarni za 30,19%, v Kovačnici za 6,68% in pri Industrijskih nožih za 21,82%.

Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v Železarni Ravne v avgustu 1988:

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	15.485.680 KWh	1.838.193
Zemeljski plin	3.664.903 Sm ³	1.417.448
Butan propan	18.386 kg	17.465
Mazut	455.020 kg	258.863
Koks	—	—
Karbid	15.200 kg	14.653
2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	5.275 kg	45.477
Ind. voda	1.577.111 m ³	225.395
Sanitarna topla voda	7.766 m ³	28.568
Para	4.691.000 kg	322.283
Centralno ogrevanje	—	—
Kisik	420.379 kg	187.660
Komprimirani zrak	6.040.000 m ³	129.595
Čisti dušik	271 m ³	1.630
Tuhnični dušik	33.182 m ³	7.624
Argon	10.653 m ³	62.870

Robert Jamšek

IZJAVA

ZA KOGA RAZVIJAMO NOVE IZDELKE

Če ne bi bilo krize, ne bi bilo vprašanja

Delovna skupina rezkanja in brušenja v tozdu Pnevmatični storji je avgusta zahtevala, da problem pomanjkanja dela pri njih obravnava tudi centralni delavski svet. Navedla je, da ni naročil zaradi stagnacije razvoja gradbeništva, da kupci ne upoštevajo dogovora, po katerem naj bi kupovali predvsem doma, in da daje »kritiko strokovnim službam, odgovornim za nastalo stanje v tozdu zaradi njihovega raziskovanja tržišča in njih potreb. Hkrati je bila podana kritika razvojni službi, saj imamo proizvođe stare tudi že precej let.«

V gradivu za delavski svet je bil odgovor ravnatelja tozda RPT tov. Eda Pogorevca. Navedel je, da je razvojna skupina za pnevmatične stroje v zadnjih petih letih razvila 14 novih izdelkov za tozde Pnevmatični stroji, kar je glede na to, da skupina nima na voljo prototipne delavnice, poizkusnih delovnišč in merilnice, veliko.

Iz te številke, ki res ni majhna, je nastalo vprašanje za vodjo razvoja izdelkov mehanske obdelave v železarni dr. Antona Pratnekarja: kaj je izhodišče za razvoj novega; ali izhaja razvoj iz potreb trga ali je pot obratna: najprej naredimo izdelek in ga potem »vsilimo« tržiču?

»Preden gre katerikoli naš izdelek v osvajanje, mora predlog potrditi približno 10 strokovnih služb oz. odgovornih oseb v železarni, od poslovnega odbora do

obrata. Predlog pa seveda lahko pride od katerekoli službe ali posameznika, vendar vedno izhaja iz potreb. Konkretno za Pnevmatiko imamo tudi mesečne sestanke, na katerih sodelujejo predstavniki

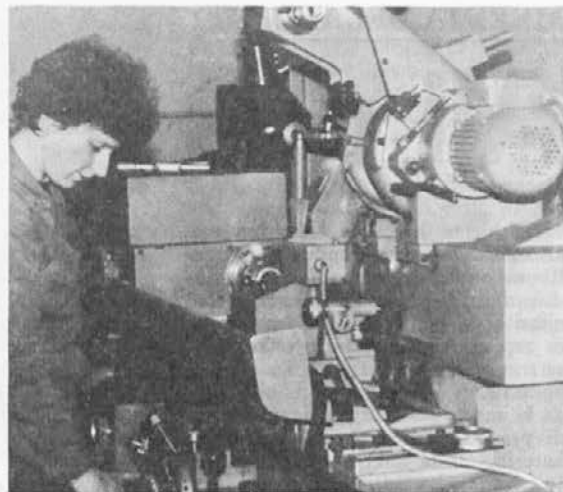

Dr. Tone Pratnekar

Komerciale, RPT in vodstva tozda, in odločamo o nadaljnjem razvoju in sprotne položaju pri osvajanju novih proizvodov.

Menim, da vzrok krize, ki je zdaj nastala v Pnevmatiki, ni v tem, da ne bi bila napravljena raziskava trga, ampak so vzroki drugje. Eden glavnih je ta, da Pnevmatika kvalitetno ne sledi

Nastavitev

zahtevam trga, vzroki za to pa so znani (ni prototipne delavnice, neustrezen je strojni park itd.). Najbolj kritično je pri proizvodnji hidravličnih kladiv. Ta proizvodnja je v svetu »laboratorijska« (so v belih plaščih!).

Vedno bolj se kot neustrezna kaže tudi prodaja naše pnevmatike in hidravlike prek trgovskih organizacij, kar pomeni, da nimamo dnevnih kontaktov s porabniki naših izdelkov. Tuje firme prodajajo direktno in so prodajalci dnevno pri porabnikih. Pnevmatika pa so taki proizvođači, so orodja, ki nujno potrebujejo kontakte na kratek rok. Da pri nas ni tako, je več vzrokov, med njimi tudi neustrezen kader. Torej pri nas izdelek, ko je že na trgu, premalo zasledujemo: to pa je slabo. Je slabše kot to, da za izdelek ni stoddostno raziskanega tržišča. Moja teorija, že večkrat potrjena, je namreč naslednja: če

bi danes na Zahodu iskali izdelek, ki ga na trgu še ni, da bi ga potem razvijali, ga ne bi našli. Na trg moraš priti le z boljšim, četudi iste vrste, in cenejšim. To je bistveno. Pri nas pa pnevmatiko rajši kupujejo zunaj, čeprav petkrat dražje, ker je boljša. Tu je torej problem, to — cenejši, boljše, mora biti naše izhodišče pri razvoju novega, to so potrebe trga, iz katerih pa mi zanesljivo izhajamo. Žal pa jih — konkretno pri Pnevmatiki zaradi že naštetih vzrokov — ne zadovoljuje. Ker pa se na srečo pomanjkljivosti zavedamo, je naš nadaljnji razvoj naravnano tako, da bomo skušali — ob razvoju novega, kot je za Pnevmatiko razvoj rotacijske pnevmatike, slabosti odpraviti. Tako so tu že zametki prototipne delavnice, dobili smo nove sodobne merilne stroje itd.«

H. Merkač

NA ZAGREBŠKEM VELESEJMU JE STRMICA VZBUJALA POZORNOST

Tudi letos je Železarna Ravne sodelovala na jesenskem zagrebškem velesejmu. Bil je v tednu od 11. do 18. septembra.

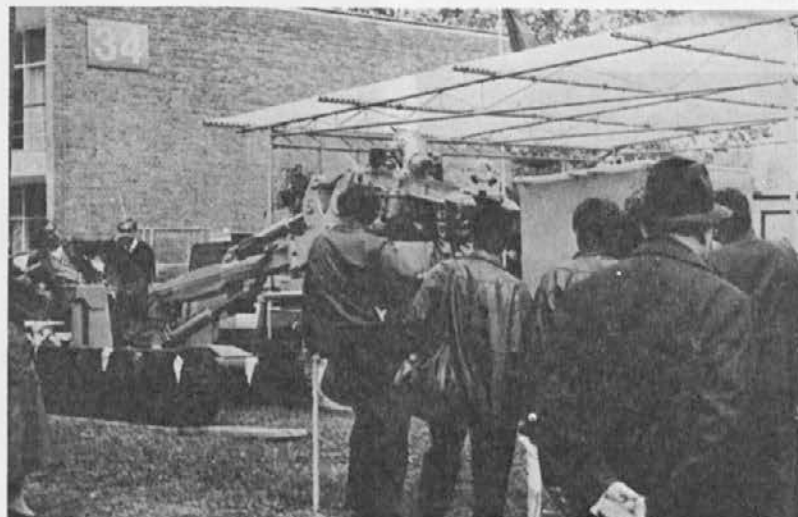
Samostojno smo se predstavili z izdelki Pnevmatike, v okviru Privredne komore Jugoslavije — Udruženje crne metalurgije — kot sozd z izdelki Orodjarne, Nožev, Vzmetarne, Kovačnice, Armatur in Jeklo-livarne ter v okviru združenja ALAT z izdelki TRO in Nožev.

Ker sta bila slednja razstavna prostora na dokaj neugodnih mestih v paviljonih, sta zbužala precej manj pozornosti kot sredi sejma zunaj razstavljena vrtalna garnitura tozda Pnevmatični stroji STRMICA. Še posebej je bila obkrožena, ko je Kristijan Erjavec, predstavnik tozda, večkrat dnevno demonstriral njeno delo. Kot se vidi iz poročila Petra

Šetine, komercialista za prodajo izdelkov tozda Pnevmatični stroji, pa se je za STRMICO zanimalo tudi izredno veliko kupcev (okrog 30), eno pa nam je uspelo celo prodati. Kupil jo je Kamenar iz Šibenika in je to tretja doslej prodana garnitura. Ali ji bodo sledile še druge, je odvisno od tega, kako bo tozdu uspelo rešiti težave pri nabavi sestavnih delov, in od plačilnih sposobnosti interesentov.

Zagrebški velesejem je v splošnem tudi letos potrdil, da se prek njega meri, predvsem pa neguje trg, kar je v zdajšnjih kriznih razmerah izredno pomembno. Zato je prav, da mu v železarni posvečamo vso pozornost.

H. Merkač

MNENJA DELAVCEV

Ali nas je v železarni preveč

Da bi od hleba bilo več za nas, ko imamo delo, smo tudi v Železarni Ravne pred časom zaprli vrata zaposlovanju. Za tiste, ki so ostali pred njimi — mladi, šolani — smo rekli in zapisali, da je treba prestrukturirati gospodarstvo. Tako smo z njimi opravili. Na misel pa nam ni prišlo, da bi se vprašali, ali tudi nas za vrati ni preveč. Nas je ali nas ni? Koga, katerih? Toda kako odsloviti človeka, četudi lenega, da ne bo mogel več živeti? A z lenimi ne bo napredka! Ampak napovedana nerožnata prihodnost je tu. V Jeklarni, Jekloliivarni, Pnevmatiki imamo prve ekonomske viške. Bomo odslavljal po vrsti? Itd. itd. Zanimiva vprašanja, na katera so uglasena tokratna mnenja delavcev.

Branko Kaker, predsednik IO konference sindikata železarne:

»V železarni je gotovo pet pred dvanajsto, saj se že pojavljajo t. i. ekonomski viški v Pnevmatiki, TSD, Jekloliivarni in Jeklarni npr. Tehnološki viški se v tem trenutku pojavljajo še manj, to so viški zaradi modernizacije. Velja pa za železarno, da naredimo manj, kot bi s številom, kot ga imamo, morali.

Zaenkrat si zaradi pomanjkanja dela še lahko pomagamo s prerazporeditvami. Ker so to občutljive stvari, mora biti razumevanje s strani tistih, ki jih prerazporejamo, kot tudi tistih, ki premeščajo. Tudi izvršni odbor sindikata po tozdihi, v katerih je prišlo do prerazporejanja, bi morali temu problemu posvetiti posebno pozornost in sodelovati pri teh prerazporeditvah, kar zdaj ni primer. Pri premeščanju pa ne bi smeli pozabiti, da bi moralo premeščanje v bazi potegniti za sabo tudi premeščanje v nadgradnji, saj ni logično, da proizvodnja nima dela, službe, ki delajo zanj, pa ga imajo.

Problem zaposlovanja in zaposlenosti je gotovo aktualen, a se ga premalo zavedamo in še vedno mislimo, da bo sam minil. Toda izvršni odbor po tozdihi bi morali vztrajati na progresivnih zahtevah po dodatnih programih, saj imamo v glavnem same stare, in zahtevati kvalitetno delo, pravočasno izpolnjevanje rokov, varčevanje na vseh področjih, saj so to še naše notranje rezerve.

Kljub temu da je izredno težka situacija, da živimo iz meseca v mesec, bomo morali začeti razmišljati o tistih, ki so zunaj — s politiko investiranja, a ne le v jeklarstvo, ampak tudi v druge programe, ki se kažejo perspektivni. Kljub težki situaciji je treba razumeti, da je treba vlagati, da imamo otroke in da ne moremo vsega danes »pojesti«.

Kar se tiče ukrepov, ki pomenijo omejevanje, kot so npr. pravočasne upokojitve (redne in beneficirane), je konferenca opozorila kadrovske službe, da opravi razgovore s tistimi, ki imajo pogoje za upokojitve. Saj ne da bi rekel, da so vsi stari delavci za v koš, a zadaj so mladi, z novimi, svežimi idejami in pogledi in tem moramo dati možnost. Toda naleteli smo na zakon, pa smo takoj sprožili aktivnosti, da se zakon spremeni. Ker je zakon, pa seveda ne moreš rigorozno. Mislim, da je v tem pogledu naredil sindikat vse, kar je možno.

Seveda pa so tu še druge kategorije delavcev, na katere se pritiska, kot so obrtniki, kmetje, ki bi mogoče lahko živeli od drugega zaslužka. Ta problem mora rešiti širša družbena skupnost, ne moremo ga sami v železarni.

Če se bodo negativni trendi nadaljevali, bo gotovo slej ali prej postalo v železarni aktualno vprašanje, kaj storiti z delavci, ki bodo ostali brez dela. Pri tem ima sindikat jasno stališče: nihče, ki postane ekonomski višek, ne more ostati na cesti. Treba mu je pomagati, da se prekvalificira (ali v okviru DO ali izven), zato je treba tudi pri vsakem novem projektu zagotoviti določena sredstva za prekvalifikacijo. Če pa za nekoga res ni dela, a ne po njegovi krivdi, mu je treba za dve leti zagotoviti denar, kot bi delal. Od kod jemati ta denar, pa je spet vprašanje.

Na sindikat so danes veliki pritiski socialno ogroženih, češ vsi moramo živeti, kar kaže na težnje po uravnilovki in teoriji enakih želodcev. Toda sindikat na ti dve zahtevi ni nikdar pristajal in tudi ne more, čeprav je res, da smo v taki situaciji, ko smo v vsej družbi ustvarili veliko uravnilovko, ki za nikogar ni perspektivna. Dokler se to ne bo spremenilo, bo pač žal treba tako gledati, da moramo v tej državi vsi jesti.

Uravnilovko bi lahko prešli le, če bi zagotovili, da bi vsak zaposlen, ki dela redno, zaslužil toliko, da bi preživel sebe in svojo družino. Da pa bo lahko toliko zaslužil, bo treba spremeniti kup faktorjev (se racionalno organizirati npr., zmanjšati obremenitve OZD itd.).»

Vlado Mak, obratni planer v tozdu Pnevmatični stroji:

»V našem tozdu je v zadnjih mesecih občutno začelo primanjkovati dela. Trenutno stanje še ni tako kritično, da bi ljudi odslavljal. So le prerazporeditve. Seveda pa so že te za prizadete boleče. Delavci jih sprejemajo z nejevoljo, saj niso sami krivi, da so ostali brez dela. Zdaj se ugotavlja, zakaj je prišlo tako daleč. Izdelke imamo razvite, odjemalcev pa ni. Služba se zdaj trudi, da bi odkrila tržišče, toda kaj je do zdaj delala raziskava trga? Bile so ustvarjalne naloge, rezultatov pa ni. Za nekatere odjemalce pa smo predragi. Zato bi morali izdelke poceniti. To bi lahko dosegli, če nas bi bilo manj in če bi vsak delavec imel zavest, da bi delal čim več in čim bolj kvalitetno. Toda marsikdaj ne moreš delati kvalitetno, čeprav bi rad. V 20 letih je praktično nastala nova fabrika, vendar so bile investicije v glavnem v bogate stavbe, v postrojenje pa ne. S starimi stroji v novih halah pa ne moreš delati. Vse skupaj mora biti, da je rezultat.

Za železarno bi si upal trditi, da nas je absolutno preveč ali pa smo glede na potrebe slabo razporejeni. Saj vidimo, koliko ljudi se sprehaja. Kapitalist tega gotovo ne bi dopustil. Menim, da je pri nas stanje takšno zato, ker ni prave zavesti, hkrati pa tudi avtoriteta nič več ne velja. Zdaj — katerih je preveč, pa bi težko rekel. Gotovo bi se morali najprej ozreti po tistih, ki nimajo pravega odnosa do dela, ne glede, na to, ali bi imeli po odpustitvi od česa živeti ali ne. To bi bilo edino sprejemljivo z vidika železarne, z vidika sociale pa je seveda vprašanje.

Toda danes je pri delavcih še vse preveč prisotno prepričanje, da sploh ni važno, kako delaš, če bo do česa prišlo, bo že sociala reševala probleme. Najbrž nič ne bi bilo narobe, če bi tiste, ki nimajo pravega odnosa do

dela, železarna odslovila z minimalno »podporo«, saj so koristi le od pridnih.

Kar se mladih in njihove zaposlitve tiče, pa menim, da je problem velik, bolj pereč za tiste, ki krizo zaposlovanja občutijo na lastni koži.»

Toni Dolenc, voznik viličarja v tozdu Komerciala:

»Mogoče nas je preveč, a ne tukaj v skladišču olja, kemikalij in plinov. Nas ni preveč, saj mora biti stalno kdo tukaj, za druge pa ne morem reči.

Če bi bilo kdaj treba koga odsloviti, bi bilo treba temeljito premisliti, ker so to težke življenjske stvari. Dobro pa bi bilo že zdaj razmišljati, kako ukrepati, če bo res prišlo tako daleč, da bo treba delavce odpustiti. Glavna usmeritev pri tem pa bi po mojem mnenju morala biti: ne pustiti človeka na cesti. Poiskati mu bi bilo treba drugo delo; če to ne bo možno, pa mu zagotoviti OD. Najprej moramo poiskati notranje rezerve, kot je premeščanje.

Jaz ne bi postavljaval kriterijev, koga odsloviti. Strinjam pa se, da morajo tisti, ki imajo pogoje, v pokoj, da bodo imeli prostor mladi, saj nihče ni nenadomestljiv. Tako pa to, da že štipendisti, ki jih štipendiramo, ker jih rabimo, ne dobijo službe, res ni sprejemljivo. Vsaj pripravništvo bi jim morali omogočiti.»

Anton Lavko, čistilec na rafami v tozdu Jekloliivarna:

»Delam že od 67. leta in res še niso bili takšni časi, kot so danes, čeprav je bilo že marsikaj.

Čeprav Jekloliivarna slabo gospodari, nimamo preveč ljudi, v čistilnici nam jih celo manjka. Ljudje tukaj nočejo delati, ker se za takšne delovne pogoje preslabo zaslužijo. Za dve, tri plače še ostanejo, potem pa gredo. Toda delavcu pri nas bi morali dati zaslužiti; to je prvi pogoj, le tako bo šlo naprej, drugače ne. V čistilnici bi morali pokazati denar.

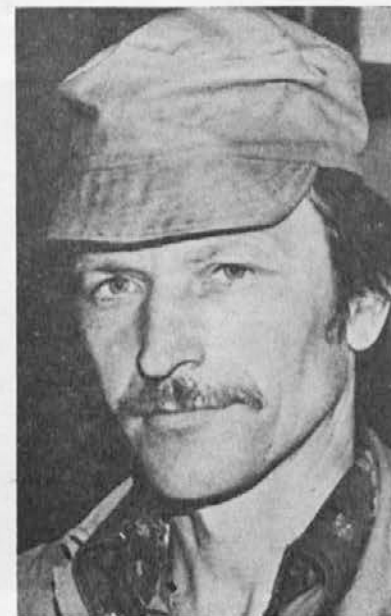
Branko Kaker

Vlado Mak

Toni Dolenc

Anton Lavko

Niso še taki časi, da bi morali ljudje, dol dajati. Zdaj moramo napeti vse sile, da bodo naročila in da se bo tisto, kar delamo, čim bolj učinkovito naredilo. Ne pa tako, kot je, ko npr. brusimo izdelek, v končni fazi pa ugotovimo, da je material zanič. Tako v izdelek ogromno vložimo, učinka pa ni. V tem, da bi delavce odpuščali, pa ni rešitve. Tako bo vse samo še slabše.

Če pa bi že kdaj prišlo tako daleč, bi jaz začel z delomrznosti. Ne bi izvil nobenega, neglede na narodnost. Tudi po pisarnah bi malo razčistil in simulante bi razkrinkal. Jaz bi lahko za sebe na prste preštel, kolikokrat sem bil pri zdravniku, nekateri pa so kar tam.

Težko pa je, saj je zdaj pogoj tak, da odpuščen človek ne more biti brez zaposlitve. Dobijo ga socialni, kar pa spet pomeni, da ga imamo sami. Zato je boljše, da je tu. Postopaveč je že preveč.

Za mlade pa mislim, da se delo že še najde, le izbiri ne smejo biti. Jaz nisem imel možnosti, da bi se učil. Treba se je bilo preživljati. Ko sem prošil za delo, me nihče ni vprašal, če ga hočem sprejeti. Bil sem vesel, da sem ga dobil. Je pa res hudo, če ti delo ni zanimivo. Sam tukaj v obratu takoj vidim, komu je delo zanimivo, kdo ima interes za delo, kdo pa samo za denar.

Menim, da pri nas glede zaposlovanja mladih še ni preveč kritično. To vidim, ko npr. za sezonske akcije, kot je pobiranje sadja, jemljemo ljudi iz drugih republik. Naši pa ga enostavno odklonijo. Takšne je potem treba pustiti, saj so odklonili kruh, ne pa jim dajati socialne pomoči. Ne zavedamo se, da je ta pomoč tudi naš denar.

Zdaj je še vse samo sebi prepusteno, čeprav se časi obračajo. A ne bo več dolgo tako gladko teklo, kot zdaj, saj tudi po cesti, ko je nova, gre gladko, potem pa začne tresti. Ali bomo mi to, svojo cesto sposobni zaflikati, pa ne vem.

Ivan Kogelnik, tehnolog za popravila obdelovalnih strojev v tozdu SGV:

»Občutek, da marsikdo v železarni res nima kaj delati, je že. Ampak po mojem je pri tem bolj OD zadaj, saj je vseeno, ali se veliko naredi ali malo, 15. je enako. To vpliva destimulativno. Ne moreš pa reči, če ljudje niso za stroji, da nimajo dela.

Nas konkretno tukaj v pripravi dela ni preveč, tudi v tozdu ne, sploh na vzdrževanju ne. Če bi bilo treba, bi bilo pri nas zelo težko krčiti, saj vemo, kako pomembno je

vzdrževanje. Če je vzdrževanje slabo, sledi nato verižna reakcija negativnosti.

V praksi bi bilo selekcijo zelo težko izvesti. Ne vem, kdo bi si upal reči, ta pa ta delavec ni v redu, vsak bi se bal posledic. Zato se moramo zdaj maksimalno angažirati, da bi se izognili temu, da bi se bilo treba komu odpovedati.

Nekateri predlagajo, da bi pri odpuščanju — če bi tako daleč prišlo, morali upoštevati predvsem to, ali ima človek od česa živeti ali ne, če npr. ne bi imel službe, češ — delavec naj bo delavec, kmet pa kmet. Toda po mojem to ni tako enostavno. Če bi šel delat analizo, so naši kmetje ali polkmetje pretežno nekvalificirani in delajo na 4 izmene, torej jih zelo potrebujemo. Poleg tega je precej takih, ki so zelo pridni, kajti če je človek priden, je priden povsod. Tako si spet v začaranem krogu. Takemu nikoli ne bo težko nadur delati, če bo treba, saj ve, da bo potem tudi njemu šla fabrika na roko, če bo treba. Sem zraven gre po mojem tudi popoldanska obrt, za upokojece, za katere smo zagnali vik in krik, pa bi rekel, da se verjetno stvari ne splača potencirati. Tisto leto ali dve ni rešitev ne za tistega, ki gre v pokoj, čeprav so penzije nizke, in ne za mlade, čeprav je res žalostno, ko vidiš, da se ti otrok šola, doseže določeno stopnjo izobrazbe, potem pa ni zaposlitve zanj.

Maksimalno bi se zato morali angažirati, da bi se še naprej razvijali.

Teodor Dover, glavni konstruktor novih proizvodov v tozdu RPT:

»Že šolanje je danes privilegij, kajti tisti z nižjimi OD si ne morejo več privoščiti šolanja otrok izven kraja bivanja. Privat je drago, v študentskih domovih ne dobijo vsi, štendij pa tudi ni. Sam imam hčerko, ki se pripravlja na študij na srednji šoli, pa občutim to na svoji koži. Ni prav, da se že otroku zbije stimulans, ki ga ima, najprej že pri šolanju, potem pa spet pri iskanju zaposlitve.

Železarna Ravne ni izjema med delovnimi organizacijami. Tudi pri nas bo treba čimprej začeti ukrepati, če bomo hoteli preživeti krizno obdobje. Vanj smo po mojem prišli tudi zaradi dveh očitnih napak v železarni. Prva je zgrešena investicijska politika, saj smo vlagali le v razvoj objektov, nismo pa modernizirali proizvodnje. Tako smo odpirali delovna mesta za nekvalificirane delavce. Ker jih nismo imeli dovolj v bližini, smo jih zaposlovali od drugod, zdaj pa imamo viške. Druga je

zgrešena politika, ko smo naredili nov sistem oblikovanja OD in za vsa delovna mesta zahtevali izobrazbo, izkušnje pa niso veljale veliko.

Zdaj je, kot je, in mislim moramo predvsem, kako naprej. Najprej moramo izboljšati proizvodnjo, tehnološke postopke, hkrati pa misliti, kako z manj ljudmi več narediti.

Kako število zaposlenih zmanjšati? To je zelo težka naloga in gotovo so ljudje v železarni, zadolženi za njeno izvajanje, za to, da rečejo, ta in ta delovna mesta niso potrebna, dajmo ljudi prekvalificirati.

Jaz bi si tako na hitro upal trditi, da imamo prevelik samoupravni aparat, in je vprašanje, če takšnega potrebujemo. Za samo konstrukcijo pa je ljudi gotovo veliko premalo. Konkretno se je to pokazalo pred kratkim, ko smo dobili veliko naročilo za Ameriko. Ni ljudi, ker je slaba plača, dela, konkretnega za proizvodnjo, pa veliko. To so vse posledice neustrezne kadrovske politike, kajti načrtovanje kadrov bi morali zastaviti tako, da bi že danes, če vemo, da bomo čez leta delali npr. preoblikovalne stroje, jemali kadre, ustrezne takšnemu planiranju. Kaj bo trg potreboval čez pet let, pa se tudi mora vedeti že danes.

Gotovo bi tudi v preteklosti moralo biti načrtovanje takšno. Ker ni bilo, so zdaj težave, in ljudje so upravičeno hudi, saj niso sami krivi. Bolj ali manj so pridno delali, zato tudi težko razumem tiste, ki imajo pogoje za v pokoj, da še želijo vztrajati. Res da imajo izkušnje, a kdor je 40 let prodajal fabriki znanje in zdravje, si zasluži pokoj.

Fabriko bodo postavili nazaj na noge le sposobni kadri, takšni, ki znajo in hočejo delati, ne pa tisti, ki fabriko mrzijo. Zato bi morali prve stimulirati.

Tilka Potočnik, likvidatorka blagajniških listin v Delovni skupnosti PFS:

»Čeprav pri nas v zadnjem času veliko delamo z računalnikom, ne morem reči, da bi nas bilo zato preveč zaposlenih; kajti računalnik nam je samo pripomoček, orodje, ki terja temeljito pripravo, šele potem dela. Lahko pa rečem, da smo včasih morali bolj delati, tudi zato, ker je bilo vse ročno. Računalnik danes res razbremeni človeka, ni pa tako, da bi delal sam. Gotovo pa so potrebe po novih kadrih zaradi avtomatizacije delovnih procesov manjše.

Mogoče bo kdo hud, a jaz menim, da se dela večja škoda, če so nepotrební ljudje v proizvodnji kot v administraciji. Delavec v obratu gotovo več stane kot npr. jaz, saj vemo, kakšna škoda je, če stroj namesto osmih dela le štiri ure.

Menim, da je že vsa leta narobe to, da je lahko zaposlen vsak, ne glede na to, ali je kaj od njega ali pa ne; kot da je delo zagarantirano. Morala bi biti možnost zamenjave, če delavec ne opravlja svojega dela, kot je treba. To nalogo bi morali imeti ravnatelji, za katere se strinjam, da so preslabo plačani, zahteva pa se od njih vendarle tudi premalo. Morali bi biti v polni meri taki, kot si jih želimo: strogi do sebe in do vseh podrejenih.

Strinjam se z vsemi predlogi, ki jih navajajo kot možne, da bi kljub slabšanju gospodarskega položaja še bilo možno zaposlovati. Mislim na upokojitve, ko je čas, na upokojitve, ko nekdo doseže beneficirano dobo, na obrtnike, na kmete, ki bi se lahko preživljali samo z delom doma itd. Čeprav rečejo, da včasih osem mladih ni sposobnih nadomestiti enega izkušenega, moramo mladim vendarle zaupati. Vsakdo se da naučiti, če ima le interes. Moramo pa mlade res uvajati v delo. Zdaj pa jih ne uvajamo dovolj.

Pot naprej je gotovo samo nadaljnji razvoj. Sprašujem se, kaj so do danes delale odgovorne ustanove za razvoj, kot je npr. ekonomski center, da smo prišli tako daleč. Krizo smo pričakali popolnoma nepripravljani, in ne vemo, kako ukrepati, da bo najbolj prav.

Ivan Slanič, brusilec za najzahtevnejša dela v Jeklovleku:

»Za Jeklovlek je spet najprej treba omeniti neredne dobave vložka iz Valjarne. S tem problemom se v tozdu še vedno srečujemo. Tako prihaja do t. i. špic, ko je dela čez glavo, in stagnacij, ko dela ni. To je najmanj zaželeno, saj potem nastopijo druge negativnosti, kot so v špici nesreče, okvare agregatov zaradi preobremenjenosti, več neuspele proizvodnje in nenazadnje nezadovoljstvo delavcev, saj jih je takrat, ko ni dela, treba razporejati in praktično nikdar ne vedo, kje bo kdo delal.

Tako za naš tozud ne bi mogel reči, da bi imeli kaj delavcev preveč; po logiki, ko je treba v 'rukerjih' delati nadure, ogromno nadur, bi rekel, da nam jih celo manjka.

Ivan Kogelnik

Teodor Dover

Tilka Potočnik

Ivan Slanič

Kako bi se dalo povečati možnosti za zaposlovanje mladih? Konkretno v železarni gotovo tudi s predvideno reorganizacijo. Žalostno je, da toliko govorimo o njej, izvedemo pa je ne, seveda, precej ljudi, ki jim zdaj delovna mesta zelo ustrezajo, potem pa jim ne bi več, se je boji. Tukaj so parcialna mišljenja, toda zadevo je treba urediti. Če pogledamo samo priprave dela — vsak tozid ima ogromen štab ljudi v njih, ali je to treba, pa je vprašanje.

Za selekcijo — če bi jo bilo treba začeti uporabljati, pa bi morali kot merilo predvsem vzeti opravljeno, ne napisano delo. Govorimo o odgovornosti in plačilu, v resnici pa se odgovornosti izogibamo. Morala pa bi najti svoje mesto od vodstvenih navzdol. Tako pa o njej le govorimo, toliko rečenega o odgovornosti kot pri nas v zadnjih štirih letih nima

cela ameriška zgodovina. Potem pa je treba dobro, odgovorno delo v redu plačati. Žal pa v železarni ni tako — za opravljeno delo smo preslabo plačani, ni stimulacije, zato je krog začaran.

Splošna tendenca je seveda nikogar odsloviti, kajti s človekom brez dela si nakoplješ še večje probleme. Sem pa ne sodijo kategorije, ki se zdaj preživljajo praktično z dvema dohodkoma. Toda kaj, ko ne pri kmetih ne pri obrtnikih ni politika takšna, da bi jih vlekle v njihovo dejavnost. Tukaj so gotovo še možnosti, ki bi sprostile marsikatero delovno mesto. Sprašuje pa se človek že danes, kako ti ljudje zmorejo biti osem ur zaposleni v železarni in nato še dodatno, ko imamo nekateri že osem ur vrh glave. Saj človek ni stroj, nekaj gotovo trpi.

Helena Merkač

Bo strojegradnja izplavala z izvozom?

V avgustovski številki Informativnega fužinarja smo pisali o zanimivem, a zahtevnem naročilu za našo strojegradnjo. Stroji in deli morajo za ameriško firmo Hawthorn do 17. junija 1989 izdelati pet velikih stiskalnic tipa 2 DEE 900, do septembra pa še štiri enakega tipa. Ker je ob zelo majhnem povpraševanju domačih kupcev in redkih naročil iz Sovjetske zveze izvoz na Zahod za našo strojegradnjo življenjskega pomena in ker smo po dosedanjih izkušnjah sodeč za proizvodnjo za zahodna tržišča še slabo organizirani, smo sklenili, da bomo izpolnjevanje tega naročila v našem glasilu kolikor mogoče sproti spremljali.

Tri mesece po podpisu pogodbe (sredi septembra) je bilo stanje, kot je povedal vodja konstrukcijskega biroja in gonilna sila tega projekta dipl. inž. Jurij Pratkanar, naslednje:

»Izdelali smo podroben terminski plan, na osnovi katerega sproti spremljamo dejavnosti v zvezi s tem naročilom. Vodja plana je Franc Hrastnik.

Imamo že vso tehnično dokumentacijo, ki je bila — nekoliko presenetljivo za naše razmere — izdelana celo nekaj pred rokom.

Naročeni so vsi vložni materiali in večji del uvozne opreme. Nimamo še sklenjene pogodbe za nakup mazalnega sistema (pogovarjamo se z ameriško in nemško

firmo) in za del elektro opreme, ki jo bomo kupili v Ameriki. Vendar to ne zavira proizvodnje, saj gre za stvari, ki jih potrebujemo šele v končni fazi izdelave strojev.

Velike zvarjence smo naročili v zeniški Bosni montaži. Njihovo delo sproti spremljamo. Pripravljeni imajo ves vložni material in že varijo prva dva kompleta, ki morata priti v Železarno Ravne do 15. oktobra.

Druge dele za te stroje izdelujejo v tozidih Železarne Ravne. V Kovačnici so že odkovali stezne vijake, dolge 12 metrov, v Jekloliarni pa lijejo ulitke. Te smo prvotno nameravali naročiti pri drugem proizvajalcu, zaradi rasti vrednosti dolarja pa je cena postala tudi za tozid Jekloliarna zanimiva in je naročilo prevzel sam. V Strojih in delih izdelujejo tehnologijo in pripravljajo orodja za obdelavo, zaradi izjemne velikosti teh strojev se morajo posebej opremiti v oddelku montaže.

V začetku septembra je bil v Sloveniji Norm Hagen, predsednik firme Hawthorn. Na Bledu se je sestal z odgovornimi za ta projekt iz Železarne Ravne. Predstavili so mu terminski plan in po pregledu delovne dokumentacije je izrazil zadovoljstvo, ker dela potekajo po načrtu. Kot določa pogodba s firmo Hawthorn, bodo v novembru predstavniki

Luknja pri luknji

ameriškega kupca znova kontrolirati potek del pri nas.

Ker je izpolnitev naročila v dogovorjenem roku bistvenega pomena za poslovni odnos z ameriškim partnerjem, bodo morali v Strojih in delih narediti vse, da proizvodnja in montaža ne bo motena. Da to znajo in zmorejo, so dokazali pri dosedanjih, sicer še vedno manjših izvoznih naročilih, da morajo, je pa tudi jasno kot na dlani, saj bi sicer zavrgli lasten kruh.

DRUGI IZVOZNI POSLI STROJEGRADNJE

Razen tega velikega projekta ima strojegradnja v SiD sklenjenih še nekaj drugih pogodb za izvoz, za nekaj naročil pa se s tujimi kupci še dogovarjajo.

Zadnji teden v avgustu je bila v Železarni Ravne kitajska delegacija. Sestavljali so jo strokovnjaki, ki so prevzeli linijo za izdelavo rotorskih lamel, naročeno pri nas prek ameriškega posrednika, in poslovni možje, ki so se pri nas zanimali za izdelavo še drugih preoblikovalnih strojev za njihove tovarne.

Sicer pa imajo SiD v delu za Kitajsko še en stroj, in sicer stiskalnico EDE 100, ki ga morajo odpremiti do 15. oktobra. Gre za skupni posel s Slovenijalesom, ki gradi v tej državi tovarno za izdelavo okenskega okovja. Mi smo zanj naredili ta stroj.

Torej od nas do kitajskega kupca vodi več poti in v železarni se morda še premalo zavedamo, kaj pomeni za našo proizvodnjo to, za naše razmere brezkončno tržišče, ki se je zadnji čas začelo tako odpirati svetu.

Za Ameriko izdelujejo Stroji in deli še dva stroja. Prvega, stiskalnico EDE 100, morajo odpremiti firmi Curtis do konca oktobra, stiskalnica DE 630 za firmo Douglas/Lomasan company pa mora biti gotova do 15. decembra.

Ameriški kupec je že podpisal naročilo za dva stroja UHS 150, dogovarjajo pa se še za DE 315 in 2 DEE 630 ter za osem manjših strojev EE 80. Te naj bi izdelali v drugi polovici prihodnjega leta.

Zanimivo je tudi naročilo za hodnonemške firme Hay. Zanj morajo v SiD do aprila 1989 izdelati kovaško linijo — stiskalnico KES 1000 s podajnimi napra-

vami. Naročilo je zanimivo predvsem zato, ker bomo stroj prodali po dokaj ugodni ceni.

Če bodo vsa omenjena naročila sklenjena in izpolnjena, so zmogljivosti strojegradnje v Strojih in delih za letos in prihodnje leto že skoraj v celoti zasedene. To pomeni, da se vodstvu in delavcem v tem delu proizvodnje, če bodo le stvar dovolj resno vzeli v roke, ni (več) batil za preživetje.

NEKAJ TUDI ZA DOMAČI TRG

Zaradi slabega finančnega stanja v jugoslovanski industriji je domačih naročil za stroje zelo malo. Kljub temu v SiD domačih kupcev ne zanemarijajo, nasprotno, želijo delati tudi zanje.

V zaključni fazi so razgovori s Cimosom iz Kopra za avtomatsko linijo s stiskalnico VPS 315. Z delovno organizacijo Amortizer Priština pa so se pogodili za izdelavo dveh strojev HKS 250. Naredili jo bodo v drugi polovici prihodnjega leta. Kupec bi ju sicer želel imeti prej, zaradi zasedenosti kapacitet v SiD pa je moral pristati na ta dobavni rok.

Ob koncu pogovora, v katerem je predstavil vsa ta naročila in dejavnosti v zvezi z njimi, je Jurij Pratkanar poudaril: »Glede na to, da je bilo te posle zelo težko pridobiti in ker za nas niso dovolj samo sedanja naročila, ampak si moramo zagotoviti tudi delo za daljnjo prihodnost, pričakujem, da se bodo pri delu resnično zavzeli vsi, od vodstva do zadnjega delavca. Od vodilnih železarne pa mislim, da smemo pričakovati za tako delo tudi ustrezno motivacijo.«

Mojca Potočnik

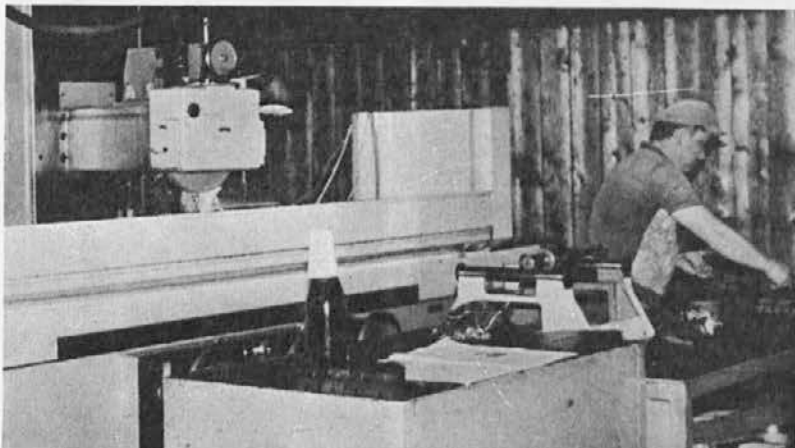
O DEMOKRACIJI

Demokracija je domneva, da ima več kot pol ljudi v več kot pol primerih prav.

Brooks White

Demokracija je nujnost, da se včasih ukloniš tudi mnenju drugih.

Churchill

Tihožitje s strojem

VALJI – NAŠA (ODPISANA?) IZVOZNA PERSPEKTIVA

O valjih smo v Informativnem fužinarju večkrat pisali. Spremljali smo njihov vzpon in prodor na ameriško tržišče, hkrati smo opozarjali na probleme in pomanjkljivosti v proizvodnji, ki jih je nujno treba odpraviti, če hočemo tako zahtevno tržišče obdržati.

je pogojev za proizvodnjo najzahtevnejših vrst valjev. Res pa je, da ima oddelek valjev zdaj dovolj prostora, da se lahko mehanska obdelava zakroži v njem. Dobili so tudi nekaj novih strojev, tako da, po besedah vodja proizvodnje valjev Draga Klemenca, tehnologija mehanske ob-

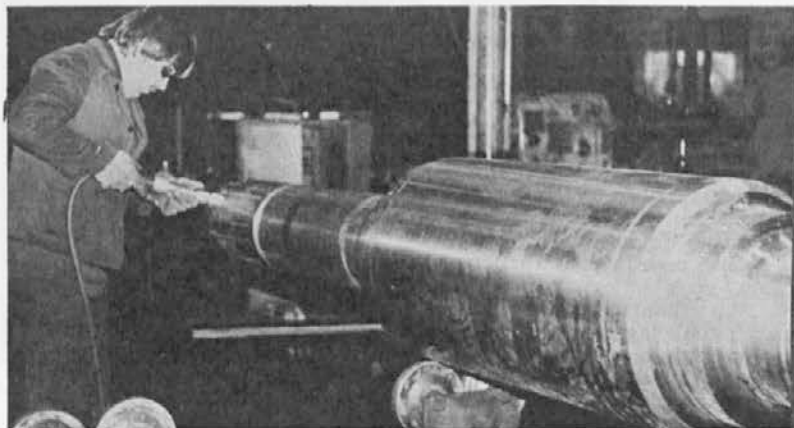
delave valjev v celoti odpisal. Upanje, da so za toplotno obdelavo in za valje še možnosti, daje morda tudi droben podatek, da smo del, čeprav majhen, te problematike rešili sami. Strokovnjaki tozda ETS so »iznašli« poseben način indukcijskega kaljenja s frekvenco 50 Hz. Na ta način zdaj že nekaj časa kalimo velike valje, ki smo jih prej vozili kalit v Avstrijo. Seveda teh valjev ne izvažamo, delamo jih za železarno Skopje. Podatek je pomemben le zaradi tega, ker pove, da je pri na videz nerešljivi, široki problematiki marsikaj odvisno od nas samih, od naše volje in prizadevanja.

Naj ob koncu povzamemo mnenje Ivane Klančnik, ki je v septembru

skupaj z inženirjem Gnamušem reševala reklamacije naših valjev po evropskih valjarnah (v Franciji, Španiji in Italiji):

»Svetovno tržišče valjev je ogromno, neizčrpno, a nadvse zahtevno. Če ne dosegamo kakovosti konkurence, na njem nimamo možnosti. Nujno moramo slediti razvoju tehnologije, pri čemer trenutno že zaostajamo. Storit moramo vse, da bomo stopili v korak z drugimi proizvajalci valjev in dosegali zahtevano kakovost tudi v redni proizvodnji. Kajti kljub vsemu so valji še vedno perspektiven izdelek tudi za Železarno Ravne.«

Mojca Potočnik

Mehansko obdelavo valjev v glavnem obvladamo

Čeprav od zapisane besede ni mogoče pričakovati čudežev, smo na tihem vendarle upali, da bodo odgovorni v železarni naredili, kar je treba, in omogočili redno proizvodnjo kvalitetnih valjev, kakršne zahtevajo kupci, ki plačujejo v konvertibilni valuti.

Minilo je dobro leto dni, odkar smo v Fužinarju (1987, št. 7) obširno predstavili problematiko proizvodnje valjev. To je čas, v katerem bi se dalo marsikaj narediti, še posebno, ker težave lani niso bile nove, ampak se vlečejo že leta. V nasprotju z optimističnimi pričakovanji pa se proizvodnja valjev ni bistveno izboljšala, naši zahtevni kupci izgubljajo potrpljenje z nami, in mi njihova naročila za naš nekdanj tako opevano perspektivni izdelek.

Valji so zahteven izdelek, takorekoč apotekarski. Izdelani morajo biti natančno in lepo, še posebno za zahtevnega zahodnega kupca, ki ne prenese »šlamparije«. O kakovosti valjev, o njihovi vzdržljivosti, ki je za kupca bistvena, pa odloča metalurgija — sama kakovost jekla in njegova nadaljnja toplotna obdelava. Zato so valji za Železarno Ravne pomemben, perspektiven izdelek — z njimi bi se lahko v svetu izkazali kot tovarna plemenitih jekel, kar tudi mislimo, da smo. Ker so valji orodje in so potrebe svetovne industrije po njih velike, smo se v železarni pred leti (glej IF 1984, št. 3) odločili vstopiti z njim na to svetovno tržišče. Naši prvi koraki so bili uspešni, hkrati pa smo tudi spoznali, da znamo delati le posamezne izdelke visoke kakovosti, naša redna proizvodnja pa je še na prenizki kakovostni ravni. Ugotovili smo, da valji ne morejo biti le eden od mnogih izdelkov tozda Stroj in deli, ampak se mora njihova proizvodnja osamosvojiti, zakrožiti. Strokovnjaki v tozdu PII so naredili nič koliko študij in projektov o novi organiziranosti proizvodnje valjev. Govorilo se je o oddelku (ta zdaj obstaja), tozdu, tovarni valjev. Od vseh velikih načrtov smo uresničili bore malo.

Nameste da bi dobili novo namensko proizvodno dvorano, jim je ostala na razpolago stara, ki ne izpolnju-

delave valjev ne predstavlja več bistvenega problema. Vendar kupci še vedno naslavlajo na proizvajalca reklamacije tudi zaradi mehanskih napak, nedoslednosti, »šlamparije«. Možno je glede tega kriviti tiste, ki netačno prerisujejo načrte, ali končno kontrolo, ki izdelke premalo natančno kontrolira, lahko je reči, da so poškodbe nastale pri transportu. Kljub vsemu je res, da še tudi vsi delavci v mehanski obdelavi niso dovolj zavedni, da bi delali stoodstotno kakovostno. Ne zavedajo se, da si s tem sami odžirajo svoj jutrišnji kruh, ki ga ne bo, če ne bo naročil.

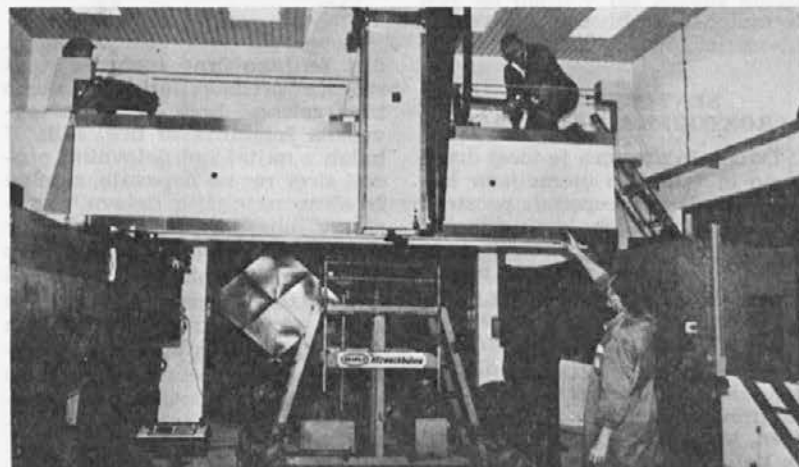
Seveda pa tudi drži, da večino reklamacij za valje dobimo zaradi toplotne obdelave in da predvsem zaradi nje izgubljamo naročila. Problem toplotne obdelave se vleče že, odkar smo začeli delati zahtevnejše vrste valjev. Kalilnica za te vrste toplotne obdelave nima ustreznih agregatov. Zastareli so tudi agregati za klasično toplotno obdelavo. Rešujemo se tako, da pošiljamo naše valje kalit v tovarne širom po Jugoslaviji, kjer imajo ustrezne agregate. To naše proizvodnje in poslovnih odnosov z zahodnimi partnerji ne more rešiti, saj kot zunanji naročniki nimamo prednosti, zaradi česar se naši proizvodni časi bistveno podaljšajo. Sledi neizogibna posledica: zamujanje dobavnih rokov. To pa je nadaljnji minus pri točkovanju našega poslovnega ugleda.

Čeprav torej že dolgo vemo, da našo kalilnico moramo posodobiti, da bo kos zahtevam mehanske obdelave, tega vse doslej še nismo storili. Kot je povedal inž. Hrnčič, vodja projekta za razvoj toplotne obdelave v PII, je izdelal že več študij in variant za rešitev tega problema, a doslej še nobene nismo osvojili. Glavna ovira za izvedbo projekta sta pomanjkanje denarja in nerešeno prostorsko vprašanje. Če sta to za Železarno Ravne res nepremostljivi oviri, si bomo morali, čeprav neradi, dokončno priznati, da zahtevni proizvodnji, vezani na sodobno toplotno obdelavo, nismo kos, in jo opustiti. Če pa so vendarle še kakšne možnosti, se moramo odločiti in našo kalilnico posodobiti prej, preden nas bo svetovni trg kot proizvajalca kvali-

ZA BOLJŠO MEHANSKO KONTROLO

Konec septembra je začel v Železarni Ravne meriti prvi koordinatni merilni stroj MERLIN 750, ki ga je dobavila škotska firma Ferranti. Konec oktobra pa bo usposobljen za meritve tudi drugi merilni stroj MERLIN 3000 XL od iste firme.

Mali stroj MERLIN 750 stoji v novo zgrajeni merilnici, veliki pa v prizidku hale TSD. Mali stroj je namenjen za kontrolo manjših delov predvsem proizvodnega programa pnevmatike in orodjarne, veliki stroj pa za kontrolo velikih in težjih delov. Z obema strojema bodo upravljali delavci tozda Kontrola kakovosti, ki so se že usposobili za ta dela.

Z začetkom obratovanja dveh merilnih strojev v železarni se za kontrolo kakovosti mehanske obdelave in za celoten sklop mehanskih obratov odpira novo poglavje, saj bomo lahko opravljali zelo zahtevne meritve, ki smo jih do sedaj samo ročno. Tudi hitrost meritev se bo lahko znatno povečala. V poprečju je pri zahtevnih meritvah faktor med ročno in strojno meritvijo 1:8 v korist stroja. Očitna prednost stroja je tudi v primeru ponavljajočih se meritev na enakih izdelkih. Za izdelek, ki se velikokrat pojavlja na kontroli, izdelamo program, ki ga lahko vedno znova uporabimo. Računalnik vodi stroj od točke do točke in beleži rezultate na tiskalniku. Poročilo o meritvi je tako izdelano samodejno, rezultati pa so tudi arhivirani na disku.

Seveda pa od merilnih strojev ne moremo pričakovati čudežev. Še vedno bodo ostajali merilni problemi, ki jih bomo morali reševati ročno in tako bomo lahko še enkrat dokazali, da kljub nezadržnemu prodiranju ubogljivih strojev človeka s svojo intuicijo ostaja v ospredju.

Mirko Pikalo, dipl. inž.

Prostor kot prestiž

Ugotovitve ekološke antropologije

Antropologija kot najboljširnejša znanost o človeku je razcepljena na različne specializacije. Ena izmed njih je ekološka antropologija, ki preučuje odnos med človekom in prostorom (tako naravnim kot umetnim). Poskušala bom povzeti in konkretizirati nekatere zanimivosti o (a)percepciji (zaznavi oziroma zavestnem dožemanju) prostora (ki se vežejo tudi na delovno sfero), kot jih je v knjigi Antropologija nakazal dr. Stane Južnič.

ČLOVEK IN PROSTOR

Človekovo telo predstavlja prostor in hkrati ustvarja predstave o prostoru, ki ga obkroža. Predstave o prostoru so odvisne tudi od družbenih in kulturnih posebnosti.

Pomembnost ozemlja se pojavi pri vretenčarjih, še bolj izrazito pa pri sesalcih (npr. primatih), ki živijo na nekem prostoru in ga nadzirajo. Etologi ugotavljajo, da se živa bitja nenehno bojujejo z drugimi za življenjski prostor. Mnenja o tem, ali ima človek v genih zapisan teritorialni imperativ, ki ga sili v prisvajanje ozemlja, se sicer razhajajo, vendar pa znanstveniki ugotavljajo, da človek potrebuje neki teritorialni minimum, drugače se poveča njegova agresivnost. (Urbani sociologi so tako npr. opozorili, da obstaja problem gostote v prostoru v stanovanju — podobno verjetno velja tudi za delovne prostore.) Spodnji kritični prag je 8 m² za stanovalca oziroma 2,3 stanovalca na prostor, ki je velik med 14 in 16 m². Možna pa je tudi druga skrajnost. Če je število prostorov preveliko, se zmanjšajo socialni stiki med stanovalci.¹ Vsekakor pa človek daje prostoru tudi dodatne smisle, saj v njem ne vidi le možnosti za bivanje in prehranjevanje.

SENTIMENTALNA PROSTORSKA ORIENTACIJA

Odnos do prostora je torej družbeno in kulturno utemeljena kategorija. V apercpcijah prostora se odraža njegova ideologizacija. Ločimo naslednje prostorske orientacije: instrumentalno, teritorialno, sentimentalno in simbolično. Ogledali si bomo le prestižno, ki je podorientacija sentimentalne.

Prestižna orientacija prostora je povezana z vrednotenjem posameznih delov okolja glede na pomen, ki jim ga pripisujeta družba in kultura. S prostorom si namreč lahko tako posameznik kot skupina določi družbeni položaj in

poudari avtoriteto. Naj naštejem samo nekaj primerov socialnega organiziranja prostora: urbana segregacija (višji družbeni sloji živijo v ugodnejših mestnih legah, določene funkcije se odvijajo v točno določenih predelih mest), strukturiranje prostora po spolu (v tradicionalnih družbah ženske ne smejo stopiti v »javni« prostor — npr. gostilno, moški in ženske sedijo v cerkvi ločeno...), segregacija po starosti itd.

PRIMER BIROKRATSKE ORGANIZACIJE

»Zlasti v velikih organizacijah in še posebej v državnih uradih je razporeditev prostorov med uslužbenci, uradniki, funkcionarji... izjemno pomembna zadeva. Odnos med »razporeditvijo« prostorov kot uradov in »razporeditvijo« moči in veljave je očiten. Od tega je odvisno ravnotežje v organizaciji, njeno dobro birokratsko ravnanje. Prostorska razporeditev pa je tudi stalen vir konfliktov in seveda prestižnih bojev. Tisti, ki so na čelu katerega birokratskega sistema, to svojo pozicijo praviloma označijo in močno prostorsko izločijo. Kajti pri »razporeditvi« prostorov je mesto v tej razporeditvi simbol avtoritete. Je pa tudi instrument vpliva...»²

Zanimiv je primer iz stavbe EGS v Bruslju. Ko se je povečalo število članic skupnosti v letu 1986, se je pojavil problem, kam namestiti nove uslužbenke. Hierarhična lestvica administracije se

je namreč odražala tudi v številu oken, do katerih je bil »upravičen« kak uslužbenec. »Najnižji« uradniki so imeli v sobi eno okno, t. i. komisarij pa so morali pristati na zmanjšanje (od pet na tri), le predsednik skupnosti ima sedaj pet oken.

Položaj oseb, ki službujejo v določenih prostorih (ni nujno, da so to le pisarne), pa se verjetno meri še po čem drugem — ne le po številu oken. Upoštevati moramo še velikost in lego prostora (vodstvo je skoraj vedno na vrhu stavb), zračnost in naravno svetlobo, število sodelavcev v prostoru, njegovo opremljenost ipd. Če boste razmišljali o tem, boste tudi za našo organizacijo ugotovili določene zakonitosti. Ne nazadnje pomen prostora za dobro delo ni zanemarljiv, saj ga (po Herzbergu) štejemo med zunanje motivacijske dejavnike.

Južnič navaja tudi različne ritualne, prek katerih deluje birokratska organizacija. Tako na primer rituali agregacije (pristopanja) vsebujejo dovoljenja za vstop, formule vljudnosti, najave itd. Kar spomnite se, kako hodite k svojim šefom (najava pri tajnici, trkanje...) in kako vas obiskujejo oni! V novejšem času pa v organizacijski teoriji prevladuje prepričanje, da je bolj uspešna »politika odprtih vrat.«

Andreja Čibron

Opombi

¹ J. Makarovič: Problemi stanovanjske izgradnje Ljubljane v luči vrednosti samoupravne družbe — Bivalno okolje in človeške vrednote, RI FSPN, Ljubljana, 1980.

² S. Južnič: Antropologija, DZS, Ljubljana, 1987, str. 296.

Kobula

Stari rastlinjak (z zmogljivostjo okoli 400 enot) se je moral umakniti prizidku upravne zgradbe tozda ETS in, potem ko je fabriška vrtnarija dve leti preživetarila brez njega, je lani dobila nov, sodoben rastlinjak, v katerem bo mogoče gojiti do 4000 rož hkrati. Zdaj še ni čisto poln, vendar je v njem že nad 60 vrst različnih rastlin. V letu dni je bilo v njem vzgojenih 1361 različnih okrasnih rastlin, z njimi so opremili za tozde železarnne 99 cvetličnih korit in 45 cvetličnih skled ter 64 balkonskih korit za Rimski vrelec.

Kaj to pomeni vrednostno, je težko reči, saj se cene dnevno spreminjajo, vsak sam pa ve, kako drage so rože v cvetličarni. Ker jih imamo radi, upamo, da bo fabriška vrtnarija ob urejenih pogojih za delo v prihodnje delovala še uspešneje kot doslej — v veselje nas vseh in tudi tistih, ki nas obiskujejo. Tudi okrasno rastlinje namreč prispeva k urejenosti ali neurejenosti naših delovnih prostorov.

Mojca Potočnik

FABRIŠKA VRTNARIJA

Nobenega življenjskega okolja, niti še tako črne tovarne, si ni mogoče predstavljati popolnoma brez zelenja, brez rož. Tudi ravenška železarna ni brez njih. V halah z najtežjimi delovnimi procesi sicer res ne uspevajo, zato pa že okna najbližjih delovnih prostorov dihaajo z rožami. O tem se lahko prepričamo, če gremo mimo topilnice, čistilnice, valjarne ali katerekoli drugega obrata. Za ta zeleni okras skrbijo delavke in delavci sami, medtem ko ima večino zelenja v poslovnih prostorih in pisarnah na skrbi fabriški vrtnar, ki mu pomagajo delavke komunale in čistilke.

Tega rastlinja v železarni ni malo in vrtnar Drago Vrstošek pravi, da ima premalo ljudi, da bi bilo oskrbovano tako, kakor je treba. Kajti ni dovolj te rože redno zalivati, gnojiti in občasno škropiti, treba jih je tudi presajati in sobne vrtičke pomlajevati. Rastline se starajo in so lepe samo določeno dobo, še posebno v sestavih, kjer ene prerastejo druge. Čeprav fabriški vrtnar s tem delom ni povsem na tekočem (na upravi, kjer je največ rož, je vzdrževalka že dve leti v bolniški), je vendarle zadovoljen, ker za opremo novih prostorov že več let ni bilo treba kupovati rož v

drugih vrtnarijah, temveč smo jih v železarni vzgojili sami.

Dobro leto dni (od lanskega septembra) imamo za to tudi neprimerno boljše možnosti kot prej.

ZA DOBRO VOLJO

Žena možu v postelji: »Ti kar beri, dragi, jaz bom ugasnila luč in zaspala.«

*

Hčerka je težko. Najprej morajo zvečer ostajati doma, ker so še majhne, potem pa, ker niso več majhne.

FUŽINAR ZA RAZVOJ

Možnosti prestrukturiranja Železarne Ravne

POVZETEK

V prispevku prikazemo možnosti prestrukturiranja Železarne Ravne v razvojno kontinuiran sistem več industrijskih panog. Program prestrukturiranja je dinamičen proces, ki na sedanji stopnji razvoja zahteva poznavanje različnih strok od metalurgije in strojništva do drugih ved.

Pred zasnovo programa smo analizirali podobne prijeme v razvitem svetu. Zgledovali smo se predvsem na primerih iz zahodne industrije. Iz njihovih izkušenj smo pridobili metodološke osnove za izdelavo programa in eksaktno definicijo ciljev.

Glede na naš obseg znanja in kadrovskega potenciala smo iskali v realizaciji določene okrnitve. Menimo, da je glede na prve poizkuse bolj analitičnega pristopa k dolgoročnim programom prestrukturiranja program izdelan dovolj kvalitetno. Sestavljen je iz treh vsebinskih delov:

- analiza dosedanjega razvoja s pomočjo logistične krivulje
- presek trenutnega stanja na našem delovnem področju in
- prikaz treh možnih scenarijev razvojnih poti Železarne Ravne.

Z nadaljnjim delom na tem segmentu razvoja bomo še nadaljevali. V sodobni informacijski družbi je nujno, da imamo izdelan model, kako kopico pomembnih informacij strniti v argumentirane informacije, potrebne za neodvisno odločanje. V svetu so s spremembo odnosa med delom, kapitalom in znanjem začeli bolj upoštevati znanje, ki se uveljavlja ravno prek prikazanih pristopov v delovna okolja.

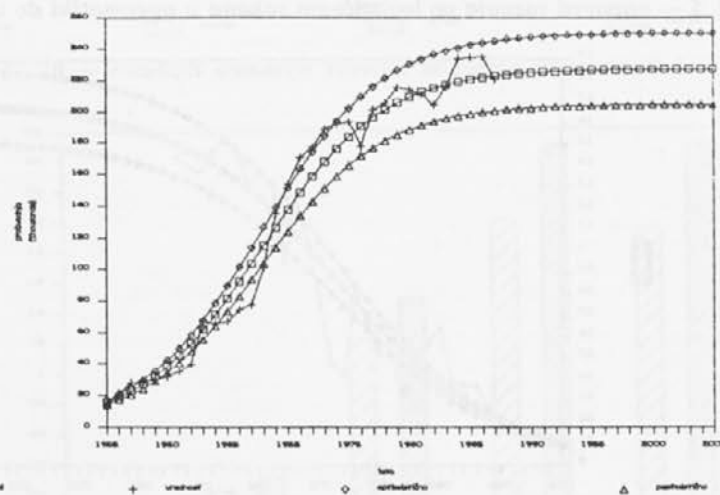
ŽELEZARNA RAVNE JE VELIK METALURŠKO PREDDELVALNI SISTEM, POTREBEN PRESTRUKTURIRANJA

Železarna Ravne se je v svetu in doma uveljavila s svojim programom kvalitetnih jekel. V zadnjem času se zaradi krize in novih pogledov v metalurški stroki vse bolj uveljavlja z novimi pogledi na bodoči razvoj relativno velikega sistema v metalurško predelovalni panogi. Razvoj sistema črpa iz dosedanjih izkušenj in budnega spremljanja svetovnih trendov v podobnih in primerljivih sistemih. Razmere pri nas upočasnjujejo preoblikovalne procese, pa tudi klima ni preveč naklonjena metalurški panogi, zato so realni časi uvedbe novitet bistveno daljši kot v razvitem svetu. V Železarni Ravne se že dalj časa čuti potreba po spremembah v metodah dela, dojemanju integralnih procesov, razvoju in trženju. V posameznih segmentih proizvodnega procesa smo okusili potrditev svetovnega proizvajalca in predelovalca jekel, zato je težnja po ohranitvi pridobljene kvalitete še toliko bolj prisotna. Samo korak s svetovnimi izzivi nam zagotavlja uspešno poslovanje tudi v novih, trših pogojih gospodarjenja tako doma kot na svetovnih trgih, kjer smo vse več prisotni.

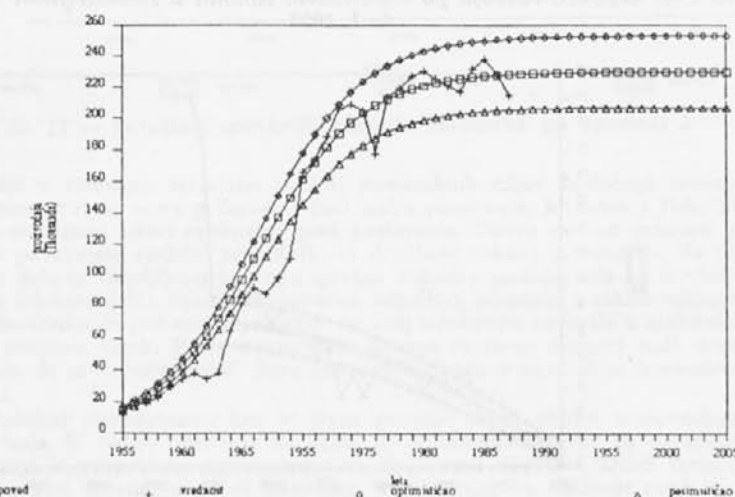
Program prestrukturiranja sistema železarne temelji na analizi dosedanjega razvoja, na posnetku trenutnega stanja in na omejitvenih faktorjih znotraj in zunaj sistema in ciljih, ki jih želimo doseči. Glavna ugotovitev na programu prestrukturiranja železarne je, da naloga v naših razmerah ni tako enostavna, ker nam primanjkuje vpeljanih metod dela za izdelavo tako kom-

pleksnih programov. Nimamo domačih rezultatov dela po neki ustaljeni metodologiji, pa tudi miselno se za realizacijo takega programa zahtevajo strokovni ljudje, ki imajo dovolj znanja in poguma za tako delo. V železarni smo se dela lotili sami z lastnim razvojnim kadrom, ki smo ga ustrezno dožolali. Program prestrukturiranja temelji na lastnem znanju, ki ga po potrebi dopolnjujemo z znanjem zunanjih institucij. Za tak koncept dela smo se odločili zato, ker vemo, da le ljudje, ki so življenjsko zainteresirani za razvoj in obstoj sredine, kjer žive, so sposobni dati v program razvoja tudi tisti del inovativnih idej, ki pomenijo garancijo uspeha. V delu na programu prestrukturiranja smo se prebili do zakonitosti dosedanjega razvoja železarne, poznamo trenutno stanje in ugotovili smo svetovne trende razvoja naše panoge.

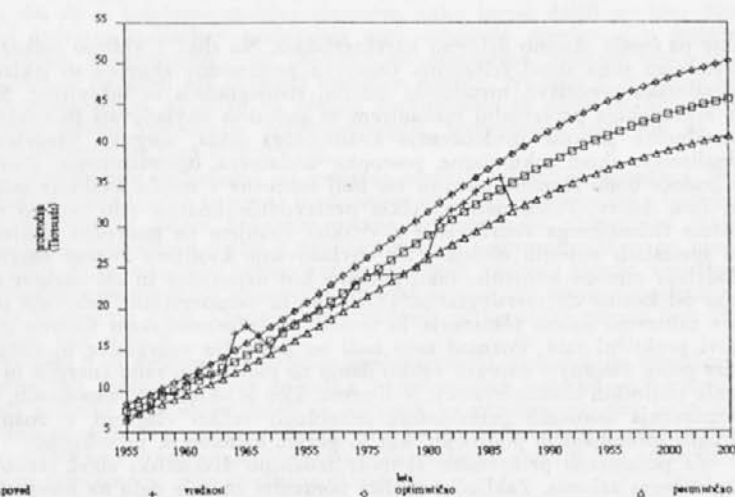
Pri razčlenjevanju sistema železarne smo proizvodni proces razbili na posamezne logične grupacije, ki so povezane v proizvodne programe, same

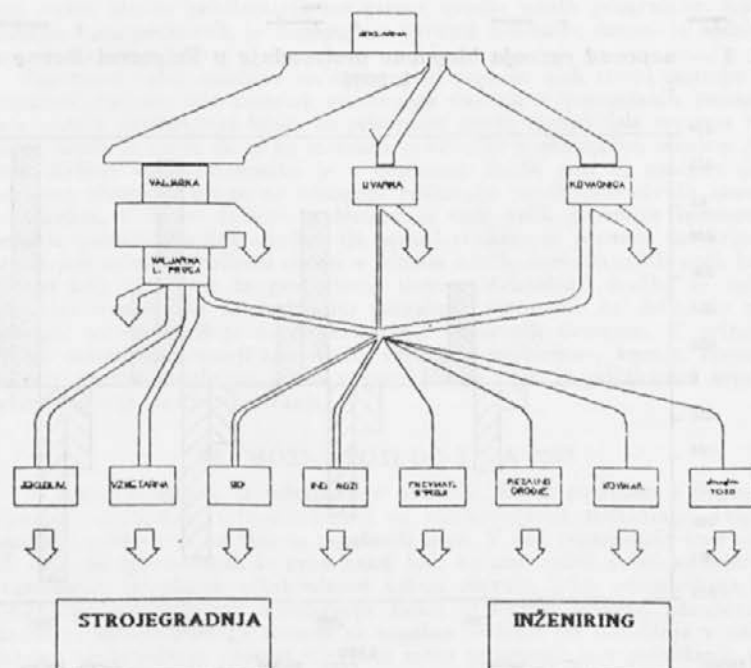
Sl. 2 — napoved razvoja po logističnem zakonu v Jeklarni do l. 2005

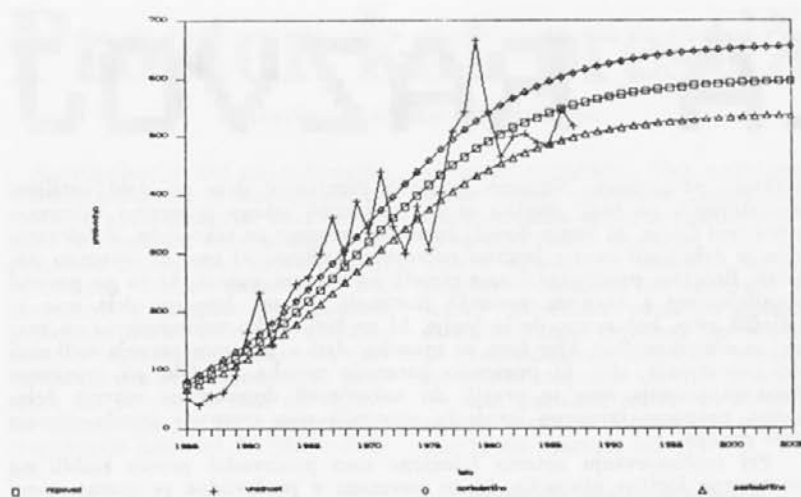
Sl. 3 — napoved razvoja po logističnem zakonu v Valjarni do l. 2005

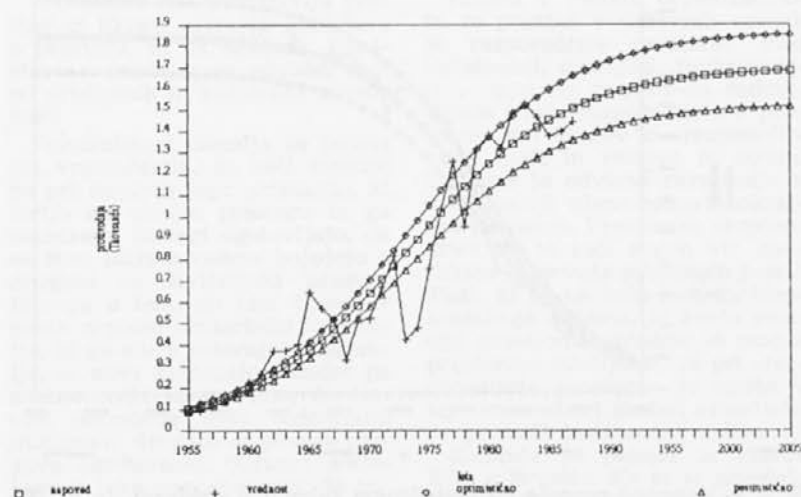
Sl. 4 — napoved razvoja po logističnem zakonu v Kovačnici do l. 2005

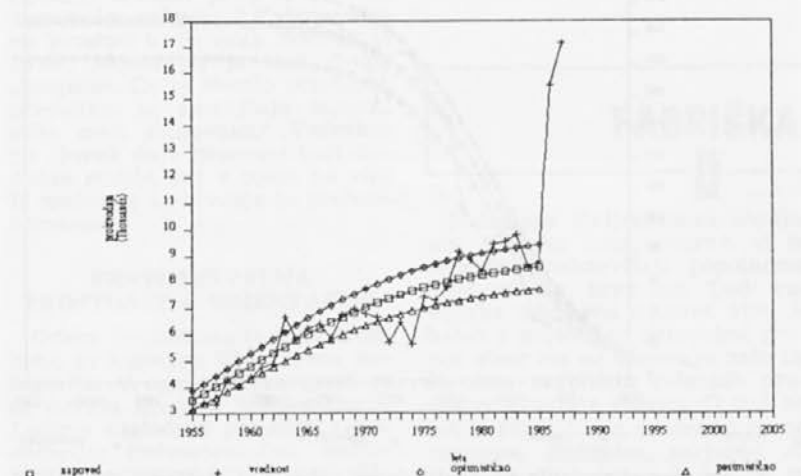
Sl. 1 — proizvodni sistem Železarne Ravne

Sl. 5 — napoved razvoja po logističnem zakonu v pnevmatiki do l. 2005

Sl. 6 — napoved razvoja po logističnem zakonu v Industrijskih nožih do l. 2005

Sl. 7 — razvoj strojegradnje do l. 2005

zase pa imajo skupno delovno karakteristiko. Na sliki 1 vidimo prikaz proizvodnega toka skozi železarno. Osnovne proizvodne skupine so jeklarstvo, metalurška predelava, metalurški izdelki, strojegradnja in inženiring. Sistem je kompleksen proizvodni mehanizem in moramo obvladovati in usklajevati metalurške procese pridobivanja kvalitetnega jekla, njegovo predelavo in finalizacijo skozi sekundarne postopke dodatnega oplemenitenja. Danes in v bodoče bodo razmere na trgu vse bolj zahtevne v smislu kvalitete izdelkov in časa dobav. Poleg rednega cikla proizvodnje imamo zelo močno razvit sistem fleksibilnega vzdrževanja z velikim znanjem na področju elektronike in specialnih strojnih obdelav. Za obvladovanje kvalitete imamo razvite ali dodelane metode kontrole, tako porušne kot neporušne in cel spekter analitike od kemije do metalografije. Dinamika in raznovrstnost delovnih procesov zahtevajo sistem planiranja, ki temelji na informacijskem sistemu in njegovi praktični rabi. Poznani smo tudi na področju energetike in ekologije, kjer poleg vlaganj v naprave veliko damo na racionalno rabo energije in kontrole ekoloških onesnaževalcev. V sistemu, kjer je okoli 7000 zaposlenih, razen poznavanja osnovnih proizvodnih tehnologij veliko vlagamo v znanje na drugih spremljajočih področjih, kot so pravo, sociologija, psihologija.

Za posamezne proizvodne skupine izdelamo življenjski cikel razvoja po logističnem zakonu. Zaključki analize pomenijo za naše delo na prestrukturiranju železarne osnovne podatke o stanju posameznih segmentov proizvodnje, možnost rasti, starostno stanje proizvoda, nujnost vlaganja in sposob-

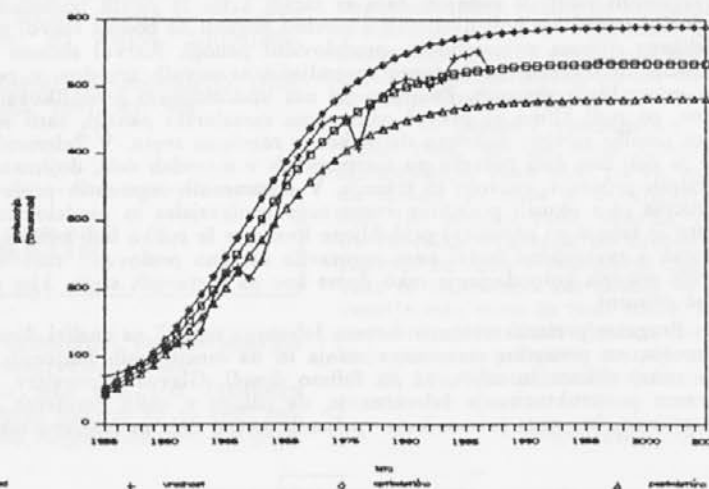
nost intenzivnega eksploatiranja. Pomemben je tudi podatek, ko bo trg izdelek izločil. Za ugotavljanje analitike dosedanjega razvoja smo preizkusili več metod, odločili smo se za S krivulje, ki jih matematično lahko popišemo, rezultati pa so za tehnika zelo pregledni in uporabljivi pri izdelavi scenarijev razvoja.

OSNOVNA DILEMA — NADALJNJA ŠIRITEV KAPACITET ALI VEČJA KAKOVOST IN FLEKSIBILNOST

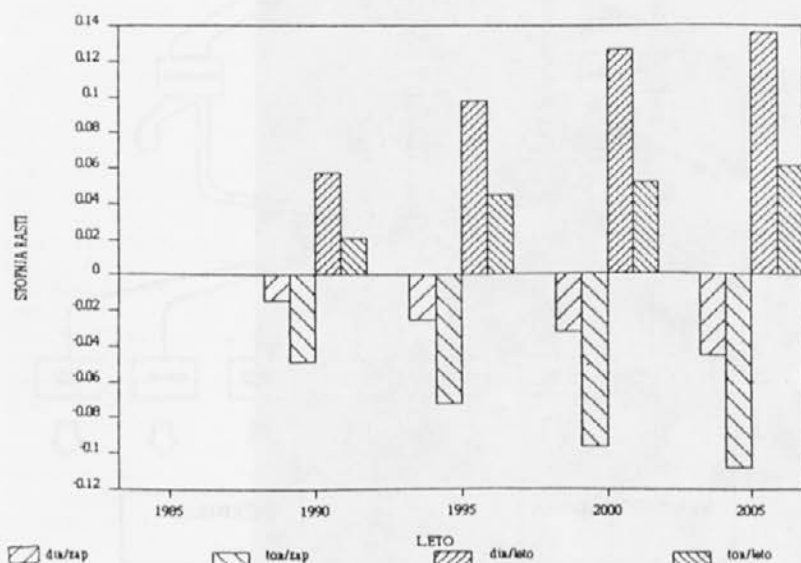
Železarska panoga je poznana po svoji ekstenzivnosti in dohodek ustvarja s količino in ceno. V naši železarni teče proizvodni proces od jeklarne prek predelave v fazo finalizacije proizvedenega jekla. Slika 2 prikazuje življenjski cikel proizvodnje v jeklarni, ki smo ga izdelali po metodi logističnega zakona. V sistemu železarne daje proizvodnja v jeklarni zaradi tehnološke povezanosti osnovni takt dela celotnemu sistemu in rezultatom poslovanja. Leta 1990 bomo v jeklarni dosegli mejo nasičenja. Za nadaljnji razvoj stojimo pred odločitvijo, ali povečati proizvodnjo ali boljše poslovati z višjim nivojem cen. Realna je druga varianta, da povečamo strukturo proizvodnje visoko kvaliteten jekel. Glede na stopnjo doseganja meje nasičenja je nujno uvesti tudi nove programe, da bomo obdržali visoko stopnjo inovativnosti v tem segmentu delovnega procesa. Varianta je uvedba specialnih zlitin za izdelke visokih tehnologij v letalski, strojni in drugih industrijah. Osnovno tehnologijo izdelave specialnih zlitin smo že osvojili in naši proizvodi so v osnovnem procesu homologizacije.

V proizvodnem procesu imamo metalurško predelavo v valjarni, kovačnici in jeklolivarni. Te proizvodne enote so osnova za nadaljnji tok predelave proizvedenega jekla v Železarni Ravne. Iz njih črpamo polproizvode, iz katerih izdelujemo metalurške finalne izdelke. Na sliki 3 je prikazan življenjski cikel valjarne. Valjarna je dosegla mejo nasičenja in je v toku predelave največji odjemalec proizvedenega jekla. Podatek o doseganju meje nasičenja pomeni za nadaljnji razvoj železarne zelo zaskrbljujoč podatek. Rešitev gre lahko v smeri intenzivne gradnje in širitve obrata. Druga možna varianta razvoja je usmeritev v fleksibilno valjarno, iz katere se maksimalno zadovoljuje odjemalci tudi z minimalnimi količinami, ki se proizvedejo racionalno. Tako v jeklarni kot v valjarni se srečujemo z dilemami, ki jih je razviti svet že rešil na koncu sedemdesetih let. V vsakem primeru se moramo z zakasnitvijo držati teh trendov in upoštevati njihove rešitve.

Na sliki 4 prikazemo logistični razvoj kovačnice. Vidimo, da je v tej enoti razvoj v dvigu in je možno iz obstoječih naprav doseči višjo proizvodnjo. Iz usmeritve v jeklarni v proizvodnjo višjih kvalitet jekel je možno del te proizvodnje predelati brez večjih investicijskih posegov v kovačnici. Na področju metalurških izdelkov smo dosegli največji prodor na trg. V izdelkih je maksimalni delež našega znanja in temeljijo na naših jeklih.

Sl. 8 — napoved razvoja blagovne proizvodnje v Železarni Ravne do l. 2005

Sl. 9 — analiza razvoja železarne po varianti 1

V dosedanjem razvoju smo se usmerili v program valjanih orodij, armatur in pnevmatike. S svojimi proizvodi smo prisotni v različnih industrijskih panogah, gradbeništvu, predelavi surovin, kemični industriji, namenski proizvodnji itd. V teh izdelkih se združuje metalurško znanje z ostalimi strokami. Z marketinškega vidika smo področja izbirali glede na znanja, ki smo jih obvladovali. V zadnjem času vse več delamo na širitvah teh proizvodov, kjer bi poleg novih programov morali osvojiti tudi druga znanja o uporabi našega jekla. Posebno prisoten je ta problem na področju strojegrarnje, kjer želimo s kompleksnimi nastopi ne samo prodati posamezno napravo, ampak kupcu celovito rešiti problem. V vsakem primeru pa ostajamo na dosedanjem razvoju in iz njega želimo postopno širiti oziroma dopolnjevati posamezna področja.

Za ilustracijo dosedanjega razvoja dela tega proizvodnega programa prikazemo na sliki 5 razvoj pnevmatike in na sliki 6 razvoj industrijskih nožev. Pnevmatika še ima možnost razvoja, vendar je na tem področju vse bolj prisotna nova tehnologija prestrukturiranja panog, za katere proizvajamo pnevmatična orodja. Pnevmatika se nadomešča z učinkovitejšo hidravliko in storilnejšo pnevmatiko visokega tlaka. Izdelki iz programa industrijskih nožev zadovoljujejo zahteve na trgu in še imajo možnost razvoja. Področje je vse bolj podvrženo internim inovacijskim procesom za znižanje stroškov proizvodnje. Program je tipičen primer notranje racionalizacije proizvodnje, kjer se proizvod ne menja, menja se postopek izdelave in organizacija proizvodnje.

Strojegrarnja je v Železarni Ravne vse bolj prisotna. V zadnjih letih se določene proizvodne enote usmerjajo v izdelavo investicijske opreme. Na tem področju obvladujemo program preoblikovalnih strojev, rudarsko opremo, skladiščno opremo itd. V teh izdelkih se znižuje delež našega jekla, zato pa se dviguje delež znanja. Na Ravnah za večji razmah te panoge potrebujemo večje število strokovnih delavcev, da presežemo kritično maso za nastanek kvalitetnega izdelka.

Na sliki 7 je prikazan razvoj strojegrarnje, ki kaže izreden skok po letu 1984, ko smo s priključevanjem enot s tega področja fizično povečali proizvodnjo, sedaj pa nas čaka na področju strojegrarnje kvalitetno delo na čiščenju programov.

Tesno v povezavi z vse večjimi aktivnostmi na področju strojegrarnje se je razvijal tudi inženiring kot organizacijska oblika povezovanja posameznih strokovnih delov. Pri nas ločujemo dve smeri, metalurški del in strojniški del, ki pa imata veliko skupnega v metodah dela in organizacijskih posegih za realizacijo posameznih poslov. Dosedanji rezultati na tem področju so vzpodbudni in že imamo prve fizične realizacije, ki so garant uspešnosti nove panoge. Poleg čistih tehniških strokov v ta del nove proizvodnje vključujemo še ostale stroke od prava, financ, ekonomike do socioloških znanj. Naš sistem planskega dela ne vključuje dovolj vzpodbudno tovrstno delo in imamo stalne konfliktna situacije klasičnega dela z vrhunskim strokovnim delom.

Z BOLJŠO ORGANIZACIJO IN VODENJEM DO BOLJŠIH REZULTATOV POSLOVANJA

Prestrukturiranje Železarn Ravne je nujna, ki nas žene v nove izzive svetovnega razvoja. Da pridemo v razvoj proizvodnega procesa do takih zaključkov, je treba analitično ugotoviti, kateri so tisti elementi v razvojnem potencialu, ki so presegli ustaljeni nivo razmišljanja.

V proizvodnem procesu se vedno znova srečujemo s problemi, ki zahtevajo inovativnejše rešitve. Problemi so zelo pestri od tehnoloških, tehniških, ekonomskih do drugih. Skupna značilnost današnjega reševanja problemov je, da se po običajni poti in v delovni organizaciji ustaljenih poteh ne rešujejo več uspešno. Prihaja do notranjih konfliktov, efektivnost rešitev je skromna, čas reševanja problema je glede na tempo dela predolg, nestrpnost in nezadovoljstvo raste. Klima v delovnem okolju ni več ustvarjalna in inovativna, kot se zahteva za uspešno poslovanje.

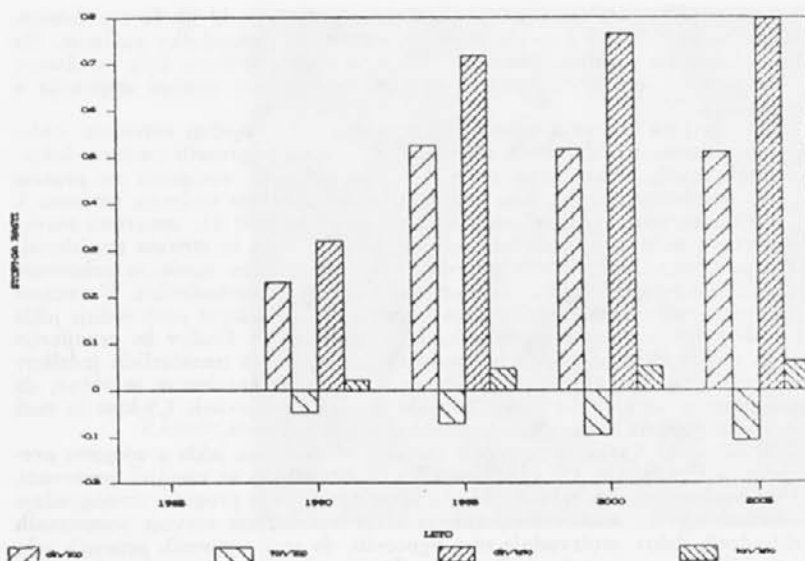
S stalnim zaposlovanjem strokovnega kadra se ustvarjajo na določenih delovnih področjih kreativne sredine, ki izstopajo s svojimi razmišljanji in načinom dela. Ustvarja se določena kritična masa ljudi in znanja, ki so nosilci svežih idej in predlagatelji ter garant uvedbe novih programov. Ko se kritična masa prekorači, je nedopustno zavirati normalen razvoj in ambicije tega strokovnega kadra.

Prisotnost naših izdelkov na svetovnem trgu in njih stalna potreba po potrditvi, zasledovanje trendov svetovnega razvoja v posameznih panogah, dvig znanja strokovnega kadra in prisotnost novih metod dela ustvarja razvojen nemir in nujno, da se ne moremo zadovoljiti z obstoječim stanjem razvoja. Rešitev te problematike je v odpiranju novih poti in načinov dela, ker nam obstoječi sistem ne omogoča realizacije novih inovativnih zasnov.

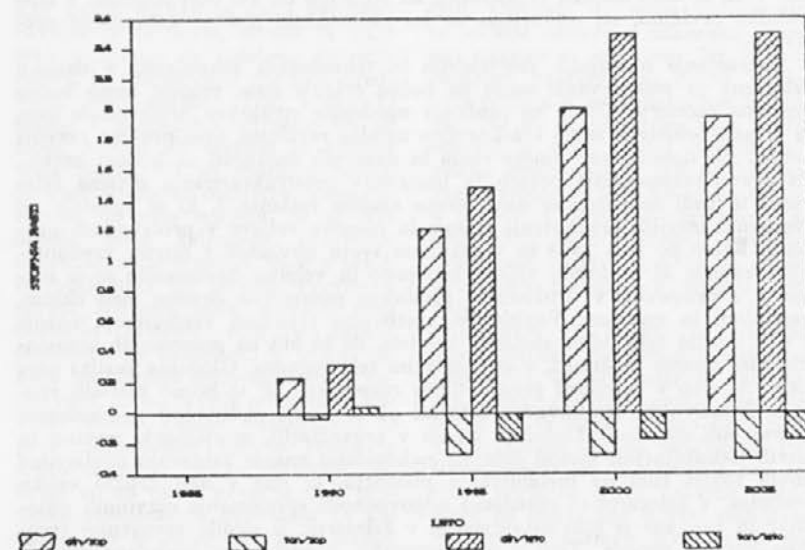
Okolica, v kateri delamo in živimo, je tudi velik generator sprememb. Sedanja spoznanja o naši okolici, da preveč trošimo in premalo ustvarjamo, prisiljujejo celoten družbeni sistem v iskanje novih, inovativnejših poti, kako postati bolj učinkovit in gospodaren sistem. Mehanizmi družbe so velika pozitivna vzpodbuda za realizacijo potrebnih sprememb in definicijo poti pravega, ustvarjalnejšega prestrukturiranja poslovnih sistemov. V primeru, da vsi našti generatorji sprememb, reševanje problemov, znanje, razvojna nujna in družbene zahteve gredo v smeri istega cilja, je pričakovati uspešne rešitve novega prestrukturiranja.

TRI MOŽNE POTI DO LETA 2005

V Železarni Ravne se nahajamo v obdobju, ko je potrebno z organizacijskimi, razvojnimi, informacijskimi in marketinškimi mehanizmi dvigniti rezultate poslovanja na višji in uspešnejši nivo. V naši organizaciji smo začeli nujno po spremembah že pred nekaj leti, ko smo začeli delati na notranji organizaciji, povečanju učinkovitosti našega razvoja, tako tehnološkega kot tehniškega, koncentraciji kreativnega kadra v uspešne sredine, združevanju financ in informacijskega sistema za uspešno vodenje ter odločanje v našem sistemu proizvodnega procesa. Osnovni moto sprememb je v približanju tehnološkega znanja potrebam obstoječe proizvodnje, da ta postane bolj inovativna. Drugi del znanja pa želimo usmeriti po metodah dela projektne orga-

Sl. 10 — rezultati scenarija razvoja železarn po varianti 2

Sl. 11 — rezultati scenarija razvoja železarn po varianti 3

nizacije v reševanje strateško najbolj pomembnih ciljev bodočega razvoja. Tej usmeritvi se mora prilagoditi tudi način planiranja, ki mora s fleksibilnimi metodami iskati optimalne poti poslovanja. Bistvo novega pristopa je, da se povezujejo različni tehnološki in družbeni tokovi v scenarije. Za tak način dela in razmišljanja je treba sprejeti sodobne metode dela in obvladovanja informacijskih tokov. Poslovodne odločitve postajajo s takim načinom argumentacije in prikazovanja stanja vse bolj strokovno opravilo z maksimalnim znanjem strokov. Poleg poznavanja sistema moramo poznati tudi druga znanja, da se dojamne smisel povezanosti informacij v skrčeni argumentirani obliki.

Sodobni management, kot v svetu poznajo novo obliko poslovnega odločanja, še vedno operira z intuicijo, ki se matematično ne da opredeliti. Intuicija je prepuščena posamezniku in njegovemu občutku. Delež intuicije se v novem sistemu vse bolj zmanjšuje, vendar njegova rizičnost raste in je zato vse bolj prisotna profesionalizacija odločanja.

Za sistem železarn so možne različne poti razvoja v prihodnje stoletje. Zapis dosedanjega razvoja po logističnem zakonu in model poslovanja nam omogoča, da si izdelamo različne scenarije, kako bomo delali po letu 2000. Model izdelave scenarijev poslovanja nam omogoča operiranje z mejnimi vrednostmi, z optimistično ali pesimistično napovedjo. Znotraj teh mejnih vrednosti se bo gibal naš dejanski razvoj v bodoče. Na sliki 8 je vidna blagovna proizvodnja, ki je že na svojem maksimumu in glede na omejitvene faktorje, število zaposlenih, porabo energije, transportne poti itd. ni več možno računati na njen fizični dvig.

V nadaljevanju prikazemo tri variante možnih scenarijev železarn. Prva varianta je pesimistična napoved in upošteva naslednje predpostavke bodočega razvoja. Poslovni sistem železarn ostane nespremenjen, tehnološki tokovi se ohranijo, medsebojni deleži v reprovirah so nespremenjeni in na nivoju leta 1986, ki je izhodišče primerjave posameznih variant. Število zaposlenih v železarni v posameznih scenarijih raste od trenutnega stanja zaposlenih do števila zaposlenih 7400. Opisana prva varianta je logistični razvoj leta 1986 do 2005. leta, slika 9.

Na sliki 9 so prikazani podatki o produktivnosti, dohodek na zaposlenega in letna rast proizvodnje ter dohodka, za izhodiščne podatke po varianti 1. Padata podatka o produktivnosti in dohodka na zaposlenega, rast letne proizvodnje in dohodka pa sta v mejah od 6% do 13%. Dvig proizvodnje in novo ustvarjena vrednost je premajhna, da bi lahko pokrili vse ambicije po razvoju železarn in širše družbene skupnosti.

Naslednja varianta scenarija bodočega razvoja upošteva nespremenjene materialne in tehnološke tokove v proizvodnem procesu. Scenarij je grajen

na spremembi asortimenta v višje kvalitetne programe, ki jih že vse delamo. Po tem scenariju tržno maksimalno izkoristimo to tehnološko možnost. Na sliki 10 vidimo rezultate obdelave. Varianta kaže pozitiven dvig rezultatov poslovanja do leta 1995, nato pa tudi po tej varianti nastopi stagnacija v poslovanju.

Oba prikaza scenarija kažeta, da ni možno z obstoječim sistemom vodenja in poslovanja pričakovati, da bi lahko uspešno odgovorili na izziv informacijske družbe. Ustvarjena nova vrednost po obeh variantah ne prenese zahtev sodobnega razvoja, zato smo obdelali še naslednjo varianto, varianto 3.

Po tej varianti, rezultati analize so prikazani na sliki 11, usmerimo razvoj železarn v nove proizvode na področju metalurškega in strojno predelovalnega programa. Poleg novih programov se maksimalno upošteva prisotnost kompleksne strojegradnje in inženiringa. Varianta je optimistična. V varianti smo upoštevali znižanje proizvodnje jekla za 25 %. Znižanje proizvodnje jekla se nadomešča z vključevanjem predelave, metalurških finalov in osvojitvijo novih proizvodov na področju specialnih zlitin, novih metalurških izdelkov in uspešnega tržnega nastopa predvsem v tujini. Iz rezultatov je vidno, da novi pogrami in uporaba znanja dvigajo rezultate poslovanja 1,5-krat in tudi tempo razvoja ne zastane kot v prejšnjih dveh primerih.

V Železarni Ravne se povezuje izdelava plemenitega jekla z njegovo predelavo in finalizacijo. Ob teh proizvodnih tokovih so se razvijali proizvodi, ki so rezultat lastnega tehnološkega znanja, razvil se je program strojegradnje in inženiringa. Iz analize življenjskega cikla dosedanjega razvoja posameznih zaključenih delov proizvodnje smo ugotovili, da se v osnovnih procesih zelo hitro bližamo stanju tehnološke zastarelosti proizvodnje in proizvodov. Prikazani scenariji bodočega razvoja kažejo, da z vztrajanjem na obstoječih proizvodnih pozicijah osvojene tehnologije in cenovnih razmerij ne bomo uspešni. Vsak še tako majhen tržni sunek ali stres nas bo vse bolj pogrežal v tehnološko revščino, saj ustvarjeno ne bo zadostovalo niti za najnujnejše preživetje.

Ohranjanje obstoječih materialnih in tehnoloških zakonitosti v sistemu železarn in prizadevanje samo za boljše trženje nam prinese samo boljša cenovna razmerja. Glede na možnost ugodnejše strukture proizvodnje nam ta prinese pozitivno samo kratkoročno ugodne rezultate, brez pravega razvoja panog. Ne dobimo razvojnega elana in denarnih možnosti za bodoči razvoj. Za pravo razumevanje potreb in usmeritev prestrukturiranja sistema železarn in tudi naše družbe nam ostane analiza variante 3, ki se zgleduje po svetovnih merilih vrednotenja znanja in njegove veljave v proizvodnih procesih. Krizo po letu 1974 so v razvitem svetu obvladali z novim vrednotenjem znanja, ki je dobilo višjo tržno ceno in veljavo. Spremenilo se je razmerje v prispevku v družbenem produktu posamezne družbe med delom, kapitalom in znanjem. Pozitivnim svetovnim trendom vrednotenja znanja v naši družbi zelo težko sledimo, kaj šele, da bi bili na posameznih segmentih, kjer imamo možnosti, v samem vrhu teh dogajanj. Globalna analiza nam kaže, da smo v železarni pred velikim razpotjem, ali se bomo ustrašili svobode kreativnega strokovnega dela ali pa se bomo zadovoljili z doseženim in vse bolj stagnirali. Določeni trendi v organizaciji, sprejemanju novitet in novih fleksibilnejših metod dela ter nakopičeno znanje zahtevajo uveljavitev novih tokov tudi na metalurškem področju, ki ima v naši družbi veliko tradicijo. V železarni se zavedamo odgovornosti sprejemanja razvojnih odločitev in vse, kar je bilo ustvarjenega v železarni, je sledilo svetovnim trendom razvoja panoge. Tudi v tem trenutku je prisotnost bodočega razvoja edino vodilo našega dela in garant bodočega preživetja.

Dr. Dušan Vodeb, dipl. inž. strojništva
Mag. Milan Švajger, dipl. inž. metalurgije

Kako gledajo na kakovost v drugih deželah

Za visoko razvite industrije je značilno, da imajo kakovost razvito do take stopnje, da je končna kontrola izdelka le še rutinska zadeva. Pri večjih serijah izdelkov se običajno poslužijo vzorčne kontrole, stoprocentna kontrola se izvaja le pri strojih in aparatih, ki imajo vgrajene številne podkomponente, ki pa so bile že pred vgradnjo kontrolirane, torej preverjajo le funkcionalnost.

Na polproizvodih, npr. valjano jeklo, opravljajo izključno vzorčno kontrolo, kajti v izdelavi proizvoda je običajno vključena mehanizirana kontrola, ki v medfazni avtomatično izloči, kar ni dobro. Raziskovalci pa se trudijo, da bi metode razvili do take stopnje, da najdejo čim bolj nepomembne napake zato, da bi vedno imeli določeno prednost pri prodaji pred konkurenco, ki morda takih kontrolnih posegov nima vpeljanih, čeprav jeklo z majhnimi napakami ni reklamirano in je v dogovorjenih dovoljenih tolerancah.

V tistih industrijah, ki so razvoj zanemarile, pa končna kontrola postaja vse bolj 100% in predstavlja veliko breme proizvodnji, saj so ogroženi roki dobave in predvsem nesorazmerno naraščajo stroški proizvodnje.

Dober bo le tisti izdelek, ki ga kontrolira delavec, ki ga izdelal. To pa je tista znanja, a danes pri nas pozabljena »samokontrola«. Za samokontrolo mora biti delavec na neki način stimuliran, biti pa mora tudi materialno prizadet, če se dogovora o »samokontroli« ne drži.

V vseh socialističnih deželah imajo probleme, ne samo s produktivnostjo in ekonomičnostjo proizvodnje, temveč in predvsem s kakovostjo, ker delavec ni zavezan po nobeni od omejenih pogodbenih točk. Pri nas je slika podobna.

Slabo izkoriščen delovni čas, nespoštovanje tehnološke discipline, pretirana odsotnost z dela, prečesti strojemolci, premajhna štednja pri orodju in materialu,

uravnilovka pri nagrajevanju, lažna solidarnost, kraje družbenega premoženja, siva ekonomija in še bi lahko naštevali, kot npr. nezainteresiranost za izobraževanje in uvajanje novih modernih metod dela, porušeni medčloveški odnosi. Vse to bistveno vpliva na uspeh dela in na življenjski standard. Učinkoviti ukrepi so praktično nemogoči, posledica je apatija in nazadnje anarhija, vedno večja izolacija od naprednega gospodarstva ter naraščanje bede in nezadovoljstva.

Zanimiv poizkus, kako se rešiti tega zla, nam je predstavila dr. Božena Skibicka, profesorica na univerzi v Wroclavu (Poljska) na predavanju, ki ga je organizirala Gospodarska zbornica Slovenije v Ljubljani, dne 7. 9. 1988. Tema predavanja se je glasila:

»Pravila dela avtonomnih skupin na Poljskem in njihov vpliv na kakovost dela«.

V uvodu je povedala, da je bil delovni učinek v poljskih tovarnah tako slab, da so pričeli razmišljati, kako iz te krize. Iz prvih, takorekoč nelegalnih poizkusov se je porodil legalen, z zakonom določen način dela »avtonomnih skupin«.

V bistvu je tako: Določena skupina delavcev v podjetju sklene pogodbo z vodstvom podjetja. V pogodbi je dana določena masa denarja za določen obseg dela ali projekt. Npr. treba je zgraditi hotel, ali stiskalnico (če prenesemo primer v našo DO). Za to delo ima skupina na razpolago določen denar ter delovna sredstva.

Če skupina pazi, da ne pride do lomov orodja ali strojev, kar mora seveda sama popraviti ali nadomestiti iz prej navedene vsote in če grupa štedi material ter delo opravi v pogodbenem roku in kakovostno, potem si pogodbeno vsoto razdeli po ključu, ki si ga skupina sama določi. Če neki član skupine slabo dela ali ima preveč izostankov, ga skupina enostavno izloči in si mora iskati delo drugod, ne izločijo ga iz tovarne, pač pa iz skupine, kar lahko pomeni po naše iz tozda in nihče ga ne more reševati. Tako je zagotovljeno, da si vsi člani skupine prizadevajo, da bo delo čimprej in s čim manjšimi stroški, kvalitetno in složno opravljeno. Delovni čas si skupina sama določi, je lahko tudi v nedeljo ali popoldan, vendar brez nadzora. Po trditvah predavateljice se je produktivnost in

ekonomičnost proizvodnje dvignila za 150 do 200 %, izostanki z dela in bolniške so se zmanjšale na zanemarljivi minimum, plače pa so se temu primerno dvignile.

Ta model v socialistični Poljski je za naše pojme kaj čuden, saj je popolnoma kapitalističen, toda če dobro uspeva, čemu ga ne bi osvojili?

Prav gotovo se vzporedno pojavljajo mnogi problemi, saj je taka skupina tako rekoč privilegirana, zasluži več, toda tudi na Poljskem so spoznali, da se je treba bati revnih, ne bogatih državljanov. Nobena filozofija in načela nas ne bodo obdržala v konkurenci z ostalim svetom, le več in dobro delo je rešitev. Pustimo ljudem, da delajo, kjer morejo, kolikor morejo in kadar morejo, pri tem pa naj dajo družbi oni delež, ki ji gre, ki pa naj bo tak, da bodo državljani še vedno imeli veselje in razlog, da se trudijo.

Socialna enakost v revščini je najslabše, kar lahko neka družba dočaka, navidezni trenutni mir se kaj kmalu sprevrže v splošni nemir. Mnogo proizvajalcev pomeni konkurenco, konkurenca pa garantira dobro kakovost in tudi nižje cene in pravočasen dobavni rok. To pa so osnovna pravila poslovanja po vsem svetu, so bila, so in bodo ostala, ne glede na družbeno strukturo, med njimi pa je kakovost prva.

V taki skupini je samokontrola samoumevna, sestanki so logično izven delovnega časa, saj se vsakemu zdi škoda trati dragoceni delovni čas, prepripi in zavisti okoli plač odpadejo, ker se nagradijo po delu in vsakdo ve, kako je delal, poizkusi podtikanja slabe kakovosti izdelka odpadejo, ker se vsi zavedajo, da delo za slabo kakovost ne bo plačano in da skupina ne bo dobila možnosti skleniti pogodbo za novo delo. Po trditvah predavateljice se zgodi celo, da člani skupine gredo sami iskat potreben material v trgovinah, če ga zmanjka, samo da bi delo v roku in dobro opravili, saj bo tak poseben trud plačan.

Ali si lahko zamislimo, kako bi taka skupina lahko uspevala pri nas? Sicer pa ni nič nemogoče. Pameten gospodar razmišlja o novih stvareh takrat, ko mu gre najbolje, neumen pa takrat, ko mu že teče voda v grlo, če že ni prepozno.

Mitja Šipek, dipl. inž.

Posvet

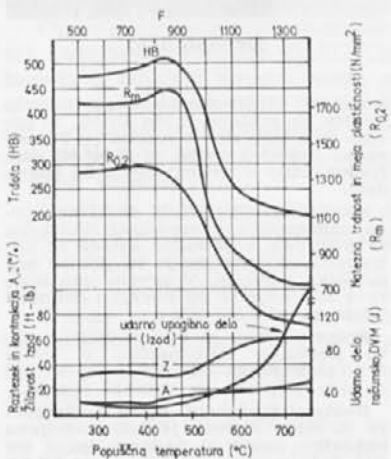
Kaj smemo vedeti o kromu

NAJVEČ KROMA: MEDICINSKI PRIPOMOČKI, NERJAVNE MATRICE

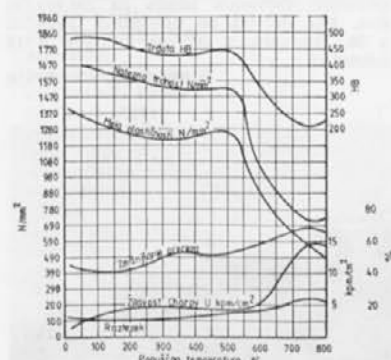
Kot vsaka velika naložba terjajo tudi opravičevanje velikega dodajanja legiranih elementov jeklu temeljite premisleke. Surovine so vse dražje — toda tudi človeško delo. Najhitreje raste vrednost umskega dela — kombiniranja in izboljšanja. Zato si stalno nabiramo znanje.

Pogledali si bomo nekaj podatkov o najdražjih kromovih jeklih, zato je prav, da vemo tudi, kaj jim dovoljuje najvišjo ceno oz. legirno vsebnost.

Kjer gre za največ vredne matrice, ki stisnejo najmanj nekaj stotisoč ali nekaj milijonov enakih izdelkov iz umetne snovi, je cena jekla zanemarljivo majhna v celotni ceni orodja.

Sl. 1 — Natezne in udarno-upogibne lastnosti jekla, ki vsebuje 0,2% C in 13% Cr ter ga uporabljamo za orodja (matrice za izdelavo tablet, gumbov in podobnih reči) ali za lopatice parnih turbin, ki morajo biti obstojne proti koroziji kot tudi lezenju (velika centrifugalna sila) v vročem. Diagram kaže lastnosti palic debeline do 50 mm, kaljenih s 1000°C v olju (ali na zraku) in popuščeni, kot kaže vodoravna črta diagrama. Jeklo imenujemo Prokron 3 ali C 4172.

Sl. 2 — Trdnostne in žilavostne lastnosti jekla z 0,32% C in 13% Cr (poleg železa in nekaj metalurško nujnih elementov). Iz tega jekla izdelamo življenjske dele strojev za tlačno litje barvnih kovin, zdravniške instrumente, škarje in podobno. Diagram je ameriškega izvora, zato je žilavost (udarno delo) merjen na napravi Izod. Na desni strani je izračunana približna žilavost v joulih (za preizkušane DVM). Preizkušanci so bili kaljeni z 980°C v olju. Jeklo imenujemo Prokron 4.

Za tablete ali kirurške nože ne bomo skoparili, oboji pa terjajo nerjavno orodno jeklo za izdelavo matric ali rezil. Podobno je z višjeogljiknimi jekli orodij za tanjšanje žice na železno mero. Ali z orodji za izsekovanje jeklenih kosov iz trdih pločevin. In spet s takšnimi, ki oblikujejo trdo pločevino v koristne strojne dele.

Ugotovili so, da za izdelavo vseh takih orodij potrebujemo jeklo z vsebnostjo ogljika do 2,2% in ugodno količino kroma med 9 in 14 odstotkov.

Zaenkrat preletimo le področje srednjeogljiknih visoko kromovih jekel. To so nerjavna orodna jekla. Razprave o kakovosti izdelkov iz teh jekel sploh ne more biti. Gre za tako velike zahteve, da orodje vzdrži na desetine in več milijonov udarcev in upogibov — ali pa ne vzdrži niti tri dni. Je za kaj — ni za kaj. Tretje možnosti ni.

Kot je znano, doseže nizkoogljikno jeklo nerjavnost, če je v njem 13 ali več odstotkov kroma. Ker povečevanje deleža kroma povečuje trdoto jekla v žarjenem stanju in s tem težave pri toplotni in mehanski obdelavi, si ne privoščimo več nerjavnosti kot za 14% Cr, saj krom ni poceni. Z ogljikom so ta jekla bolj na tanko, saj bi jim škodoval — nam pa tudi. Najbrž ste že opazili, da tudi od navadnih jekel brez kroma neverjetno hitro rjavijo tista z več ogljika, npr. ogljikova orodna jekla. Še tako majhen košček rje v močni kemijski spojini, tablet, bi bil vse prej kot zdravilen. Za rjasto oblogo na kirurškem nožu tudi ne bi mogli trditi, da ni udobno skrivališče bacilov in nevarna strgača za uničevanje zdravega človeškega tkiva.

Skratka, jekla, ki jih imenujemo po ravninskih oznakah PROKRON 3, PROKRON 4 in PROKRON 5, vsebujejo manj kot 0,55% ogljika, ki skupaj z visokim kromom podeli orodju zadostno trdoto in obstojnost proti obrabi. Jeklo z najnižjim ogljikom vzamejo tisti, ki izdelujejo kalupe za oblikovanje gumbov, tablet, steklenih izdelkov in izdelkov iz takih umetnih snovi, ki niso kemijsko preveč napadalne.

Jeklo z 0,3 do 0,45% C in 13% Cr je že primerno za izdelavo kirurških instrumentov, razen nožev. Iz tega so tudi brizgalne in kalupi strojev za ulivanje gladkih kovinskih kosov pod pritiskom.

Jeklo z 0,45—0,5% ogljika, 0,5% Mo, 0,1% V in 14% kroma je primerno za kirurške in kuhinjske nože, različne instrumente in risalniške pripomočke. Iz njega izdelujemo dandanes tudi kalupe za stiskanje trdih smol, kot so aminoplasti, fenoplasti itd.

Za kovanje in valjanje teh jekel velja isto kot za vsa visoko legirana. Paziti je treba, da se ima ogrevani izdelek zares čas pregrete — ker je slabo prevoden. Temperatura začetka kovanja sme biti 1050 do 1100°C, konec je pa določen s preoblikovalnostjo. Žarimo jih za lažje struženje precej visoko: 770 do 800°C. Kalimo z okoli 1000°C v olju ali celo na zraku, če gre za tenke izdelke, ali take močno spremenljivih oblik. Trdoto doseže tisti z najmanj ogljika 43 do 50 HRC — kar je za rezila premalo — tisti z več ogljika pa 53 do 60 HRC — to pa že reže organske snovi.

V lonec

Krom naj bi poskrbel za ohranitev skromne rezilnosti, ki jo sploh premore nož iz maloogljiknega jekla. Ker imajo ogljika in zato karbidov navidez le za okras, seveda ta jekla niso primerna za izdelavo strojnih nožev, ki morajo biti obstojni predvsem proti obrabi. (Taki korenjaki sekajo z neznansko hitrostjo les ali stoge papirja ali tekstila in podobnega blaga.) Na to moramo misliti že med toplotno obdelavo, kajti rezilnost bo zelo majhna, če je bilo orodje pred kaljenjem previsoko ogreto in so se izgubili, to je v zrnih raztopili prav vsi karbidi. Previsoko ogreta legirana jekla nasploh rada ohranijo avstenit tudi v kaljeni strukturi. In kadarkoli je precej takega zadržanega avstenita, lahko napovemo, da bo orodje premehko. Zvoljo visoke kalilne temperature se prav nespodobno krivijo rezila in sploh popačijo oblike izdelkov. Po drugi strani pa je nevarna tudi prenizka temperatura ogrevanja za kaljenje, ker se tedaj raztopi v jekleni osnovi premalo karbidov in s tem ostaja še od strjevanja jekla neprijetna dediščina — velika razlika v koncentracijah kroma na mejah zrn in znotraj njih. Ob takih in podobnih razlikah si lahko nerjavnost kar odmislimo.

Pri nizkoogljiknih visoko kromovih jeklih nam stalno grozita še dve pošasti: krhkost zaradi vodika in zmanjšanje korozijske obstojnosti zaradi izločanja karbidov po mejah zrn med prepočasnim ohlajanjem s kalilne temperature v območju 870 do 540°C. Z ustreznimi manevri se tema čerema še kar uspešno izogibamo.

O dodatku molibdena v jeklo s srednje visoko vsebnostjo ogljika

(0,45% C) bi lahko dejali, da povečuje rezilnost orodij iz teh jekel tako, da tvori sam karbide, ki so zelo trdi. Obenem ne pusti kromu uiti iz jeklene osnove v zakonsko zvezo oz. spojino z ogljikom. To je zelo pameten zadržek, saj ogljik veliko bolj pristaja k molibdenu kot h kromu. Ne le, da se z njim rajši zveže, temveč je tako spočet karbid tudi veliko obstojnejši in trši od kromovega karbida. S tem, ko krom ostane v osnovi in povečuje nerjavnost, na drug način in učinkoviteje povečuje obstojnost orodja, kot če bi se šel družinsko življenje v svojem karbidu.

Tehnika ne koristi le zdravju, učinkovitosti in varnosti dela ter razvedrilu, ampak zmerom tudi temu, čemur nekateri pravijo obramba, drugi pa energija. Imamo npr. jekla z 9% kroma in 1% molibdena. Poštena narava jih je ustvarila kot feritna nerjavna jekla, delovne zadolžitve pa imajo kot jedrski sodelavci. Služijo za izdelavo življenjskih delov jedrskega reaktorja. Za to službo se ne javljajo najbolj zgledno, saj povzročajo težave med varjenjem. Šele nekaj dodatnih karbidotvorcev jih stori manj trmasto toge.

Priročna so, ker se dobro upirajo napetostni koroziji, ki drobi jeklo ko čeljusti mlina skalo. Ena čeljust je napetost, druga je korozijsko sredstvo. Kjer imamo razbite atome, ione, staljene kovine na eni, precejšnje pritisk in temperature pa na drugi, se počuti jeklo kot kača v precepu.

Kot vidimo, se krom s previdno pomočjo molibdena izogne tudi taki pasti.

Mag. Franc Uranc

INOVACIJE

V JULIJU IN AVGUSTU

TOZD JEKLARNA

Anton Pungartniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 2.120.010 din za rekonstrukcijo zamašnih rototok drogov za 7 in 15 t ponovno. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek v višini 47.111.340 din.

Marjanu Virtiču in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 4.620.932 din za oblaganje colskih cevi za pihanje s kisikom z opeko SR-0. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 257.658.147 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

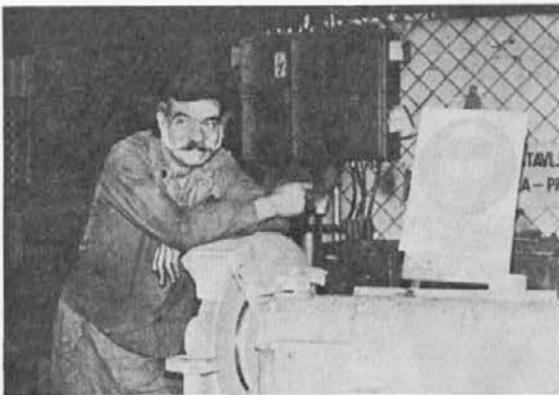
Petru Periču in Mirku Marinu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 2.283.453 din za odpravo porznosti pri jeklolitinah kvalitete

12 Mn. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 50.743.400 din. Pri delitvi sta udeležena Perič z 80 ter Marin z 20 odstotki.

Anton Klincu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 180 % povprečnega OD, to je 888.500 din za izdelavo jarma za postavljanje in snemanje kokilnih nastavkov.

Jožetu Matiji, Jožetu Kosmaču in Viljemu Stifterju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 2.232.060 din za spremembo popravila vodno hlajenih nosilnih obrobov obojkov EOP. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 49.601.240 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Ivanu Lepeju in Jožetu Habru je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 1.505.310 din za izboljšavo

»Poza«

tesnjenja na VF pečeh. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 33.451.440 din. Pri delitvi sta udeležena Lepej s 60 ter Haber s 40 odstotki.

Branku Krautbergerju in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 4.215.312 din za izboljšavo na vakuumskih pečeh. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 176.927.616 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stanku Bahunu in Viljemu Stifterju je bilo dodeljeno drugo pavšalno nadomestilo v višini 170 % poprečnega OD, to je 819.290 din za sušenje peska z izkoriščanjem akumulirane atoplete jeklarke ponove. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD VALJARNA

Viljemu Irmanu in sodelavcem je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 4.398.650 din za predelavo obzidave dna na ogrevnih pečeh OFAG. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 402.646.713 din. Pri delitvi so udeleženi Irman, Gostenčnik, Hartman, Karada z 22 ter Rečnik z 12 odstotki.

Janezu Kovaču in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 3.129.350 din za spremembo tehnologije izdelave in predelave jekla RAVNAL-2. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 79.974.694 din. Pri delitvi so udeleženi Kovač s 25 ter ostali avtorji s po 15 odstotki.

Albinu Rečniku, Francu Gostenčniku in Viljemu Irmanu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 245.820 din za zamenjavo uvoženih zgorevalnih komor za gorilce. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.188.986 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD KOVAČNICA

Albinu Čebularju in sodelavcem je bilo dodeljeno zadnje pavšalno nadomestilo v višini 100 % poprečnega OD, to je 597.792 din za izboljšavo na zlagalnem stroju. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Albinu Čebularju in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 702.310 din za predelavo ležajnih ohišij na pogonu CER peč. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.803.456 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dragu Klančniku, Jožetu Slivniku in Edvardu Kralju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 5.294.680 din za predelavo cevnih priključkov na cevovodu komande. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 58.829.833 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Ivanu Pungartniku, Kolomanu Vrečiču in Egonu Karpacu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 3.290.000 din za spremembo tehnologije izdelave kovaških kladiv. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 90.933.284 din. Pri delitvi so udeleženi Pungartnik s 40 ter Vrečič in Karpac s po 30 odstotki.

TOZD KALILNICA

Cvetu Barbiču, Francu Videtiču in Francu Turjaku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 4.459.530 din za izboljšavo obešal. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 236.450.146 din. Pri delitvi so udeleženi Barbič s 50 ter Videtič in Turjak s po 25 odstotki.

Pavlu Stavdekerju in Francu Turjaku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 353.740 din za izdelavo plošč za napetostno popuščanje torzijskih osov. V inovacijo je bil ustvarjen enkratno povečan dohodek v višini 7.860.987 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD STROJI IN DELI

Andreju Erjavcu in Ivanu Razdevšku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 300.040 din za pripravo, s katero sta izboljšala postopek dela na globinskem vrtanju. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.667.480 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Mihu Hovniku in Janezu Tomažiču je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 1.344.630 din za racionalizacijo vrtanja in povrtavanja členkov. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 29.880.712 din. Pri delitvi sta udeležena Hovnik z 80 ter Tomažič z 20 odstotki.

Adolfu Pustoslemšku in Justinu Medvedu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 251.424 din za spremembo tehnologije izdelave kuliše za PS-6 in PS-12. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.587.200 din. Pri delitvi sta udeležena Pustoslemšek s 55 ter Medved s 45 odstotki.

Antonu Repotočniku in Jožetu Skorjancu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 484.060 din za izdelavo nove dovodnice zraka za zavore FA. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.378.438 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Vinku Javorniku in Radu Reberniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 120 % poprečnega OD, to je 717.350 din za posodobitev skladiščenja orodij. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Dragu Klemencu in Francu Grubelniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 3.610.660 din za uvedbo struženja radiusov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 122.814.120 din. Pri delitvi sta udeležena Klemenc z 80 ter Grubelnik z 20 odstotki.

Ivanu Jamniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 55.150 din za spremembo tehnologije obdelave nožev. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.225.500 din.

Stanku Strmčniku, Vladu Štampahu in Pavlu Stropniku je bilo dodeljeno drugo in tretje nadomestilo, vsako v vrednosti 1.429.590 din za rešitev izmečka težkih šipov. V drugem in tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za vsako leto posebej 31.768.712 din. Pri delitvi so udeleženi Strmčnik s 40, Štampah s 35 ter Stropnik s 25 odstotki.

Milanu Vivodu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 406.460 din za izdelavo priprave za povezovanje matice M 20 x 1,5. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.516.184 din.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Erhardu Srebotniku in Robertu Zmrzaku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 75.820 din za izdelavo priprave za vrtanje zunanjih vpenjalnih izvrtin. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.684.980 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Maksu Pušniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 704.660 din za spremembo tehnologije kaljenja tankih nožev. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.829.512 din.

Jožetu Kolarju in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 422.685 din za optimizacijo vložne dimenzije za grafične nože. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.393.002 din. Pri delitvi so avtorji udeleženi z odstotki od 10–30.

Erhardu Srebotniku je bilo dodeljeno drugo pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 257.030 din za izdelavo priprave za brušenje segmentov za rafinator in defibrator.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Srečku Smolarju in Marjanu Lečniku je bilo dodeljeno četrto-zadnje nadomestilo v vrednosti 621.990 din za spremembo tehnologije izdelave puše VK-30. V četrtem-zadnjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 13.821.997 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Branku Mesnerju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 160.050 din za spremembo tehnologije izdelave ohišja cilindra pri kladivu TRN-800. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.556.572 din.

Alojzu Pečniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 3.193.610 din za izdelavo kladiva VK-24 s podporno nogo. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 84.263.364 din.

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 223.270 din za spremembo tehnologije vrtanja spojnih cevk. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.961.594 din.

TRO

Emilu Ramadanoviču je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 168.990 din za spremembo tehnologije izdelave svedrov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.084.080 din.

ARMATURE

Maksu Moriju, Alojzu Karničniku in Jožetu Planinšiču je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 311.200 din za spremembo vrtanja izvrtin. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 7.752.861 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TSD

Ivanu Razdevšku, Andreju Erjavcu in Francu Pušniku III. je bilo dodeljeno četrto, zadnje nadomestilo v vrednosti 7.406.460 din za izdelavo in izvedbo spremembe tehnologije pri struženju zobatih vencev. V četrtem, zadnjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 135.185.185 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Milanu Vivodu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 879.800 din za izdelavo priprave za povezovanje matice M 20 x 1,5. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.775.538 din.

Ivanu Ažnihu in sodelavcem je bilo dodeljeno vseh pet nadomestil v skupni vrednosti 5.861.491 din za spremembo tehnologije obdelave cevi. V vseh petih letih je bil ustvarjen povečan dohodek za 130.255.360 din. Pri delitvi so avtorji udeleženi z odstotki od 1–50.

Ivanu Ažnihu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 1.886.510 din za spremembo tehnologije izdelave košuljic. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 41.922.352 din.

Vladu Koletniku, Marjanu Paradižu in Adolfu Zihu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.791.607 din za spremembo tehnologije rezkanja na pokrovu za namensko proizvodnjo. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 23.013.586 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dušanu Lukančiču in sodelavcem je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.886.510 din za izdelavo priprave za povezovanje matice M 20 x 1,5. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.516.184 din.

Drobno delo

vrednosti 942.645 din za rekonstrukcijo svedra za vrtanje 12 Mn litine. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 20.947.685 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Danilu Golobu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 796.730 din za pripravo, s pomočjo katere ni potrebno več zarisovanje in pomoč pomočnika varilcev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.852.583 din.

Francu Bregu je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v višini 60 % poprečnega OD, to je 385.550 din za dve pripravi za vrtanje izvrtin.

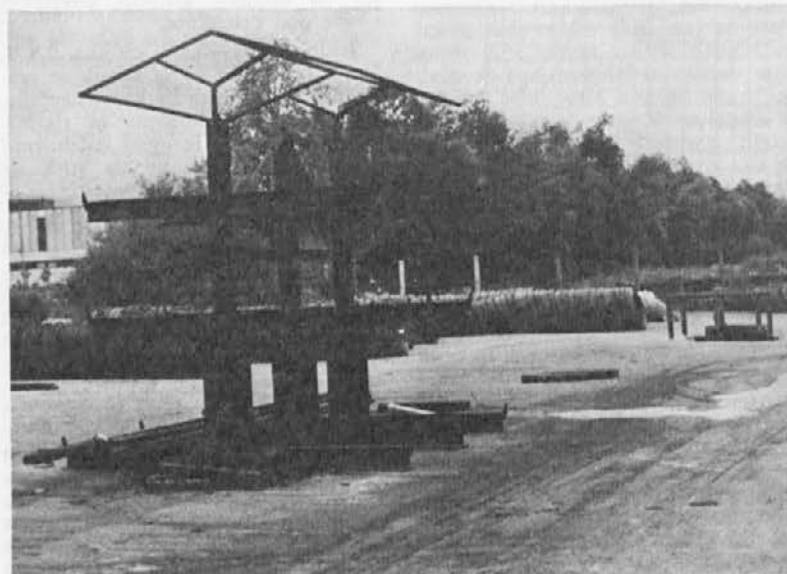
Romanu Finžgerju, Petru Jevšnikarju in Silvu Koresu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 60 % poprečnega OD, to je 321.290 din za prenos op. 180 iz enega stroškovnega mesta na drugega in združitev operacij 180 in 220. Pri delitvi so udeleženi Finžgar s 70 ter Jevšnikar in Kores s po 15 odstotki.

TOZD ENERGIJA

Maksu Serafiniju in Viktorju Podjavoršku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 100.315 din za izboljšavo varčevanja energije v priključnih postajah. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.229.230 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Alojzu Janežiču, Otmarju Rodošku in Robertu Jamšku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 4.118.084 din za izkoristek odpadne toplote kompresorja ATLAS COPCO ER-9. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 190.442.700 din. Pri delitvi so udeleženi Janežič s 70, Rodošek z 20 ter Jamšek z 10 odstotki.

Služba za inovacije

Skladišče na prostem

Dokumentiranje poslovnega in proizvodnega procesa

Vodenja proizvodnje, predvsem pa industrijske kosovne intermi- nirane proizvodnje, si brez ustrezne delovne dokumentacije ni mogoče predstavljati. Potrebna je za celovito obvladovanje pripravljanih kot tudi proizvodnih procesov, zaradi zagotovitve kontinuirane kakovosti in zaradi nemotene dejavnosti spremljajočih funkcij, kot so spremljanje stroškov, finančnih odlivov in prilivov ter drugih. Nedokumentirana proizvodnja je možna le v najzgodnejši fazi obrtniške proizvodnje, pri proizvodih, kjer posameznik opravlja vse poslovne funkcije, potrebne za potek poslovnega (ne samo proizvodnega) procesa. Moderna družba pa že za tak tip proizvodnje zahteva dokumentirano gradivo, ki zajema minimalno vsaj fakturo oziroma račun, ki registrira lastniško-pravna razmerja in blagovno denarne tokove. Zaradi stopnje organiziranosti družbe in njenih nadzorno-kontrolnih mehanizmov tudi najpreprostejše obrtniško-storitvene proizvodnje ni brez dokumentacije oziroma papirjev.

Res, da je papirja mnogokrat dosti preveč, da se to dogaja tudi v naši DO, kot dokazuje tudi primer delovne dokumentacije TRO, ki zajema 325 listov za dokaj enostaven proizvod.

Opazovanje poslovno-proizvodnega procesa, preštevanje obstoje- čih papirjev ravnatelja TOZD TRO, predvsem pa njegova zaključna beseda o odpravi nepotrebne administriranja, objavljena v Infor- mativnem fužinarju št. 9/1988 v članku »Saj ni res — pa je«, me kot delavce te tovarne, predvsem pa kot delavca, ki se ukvarja z organi- zacijo poslovanja, naveda k razmišljanju o tem problemu, in sicer v dveh smereh:

1. Ali se v danih razmerah da kaj storiti za zmanjšanje števila papirjev brez posega v informacijski sistem Železarne Ravne, kdo in kje to lahko stori, je postavljeni informacijsko-organizacijski sistem res tako tog, da nastaja zaradi njega toliko papirja?

2. Kaj je treba storiti za izboljšanje informacijsko-dokumentacij- skega sistema v naši DO, kaj potrebujemo in zakaj ter kakšne so možne alternativne rešitve tako s tehničnega kot tudi organizacijskega vidika?

Odgovor na prvo vprašanje se mi zdi enostavnejši, saj ga je mož- no iskati v kreativnem pristopu ljudi, ki oblikujejo in sooblikujejo delovno in komercialno dokumentacijo. Kakovost in kvantiteta delovne, komercialne in materialne dokumentacije je pač odvisna od tega, kaj z njo želimo doseči in za kaj jo od njenega nastanka dalje uporab- ljamo. Predvsem delovna dokumentacija pa mora biti odraz zahtev proizvodnega procesa, za katerega je namenjena, tega pa najbolje poznajo njegovi oblikovalci sami. Malo pač poznam proces proizvod- nje rezkarjev in garnitur, zato sem poizkušal oblikovati alternativno tehnologijo za omenjeno garnituro, ne da bi kakorkoli posegel v in- formacijsko-dokumentacijski sistem.

PRIMERJAVA OBEH STANJ DOKUMENTOV JE NASLEDNJA

DOKUMENT	TEHNOLOGIJA TRO	ALTERNATIVNA TEHNOLOGIJA
spremni list	1	1
potrditev naročila	5	1
spremnic	15	3
terminskih listov	15	3
razdelilnih listov	15	3
plačilnih listov	134	26
materialnih listov	64	45
dobavnica	36	4
delavniških listov	9	9
sestavnica	1	1
faktur	5	5
odpremnice	4	4
listi ON	3	1
tehnoloških listov	9	7
tehnološki list	1	-
tehn. lista vložni material	2	1
Skupaj	325	136

Tabela 1

Tehnologijo sem poskušal oblikovati tako, da delovne operacije sledijo logičnemu tehnološkemu zaporedju, vendar združujejo obde- lavo različnih komponent. S tem so dani tudi pogoji za nemoteno krmiljenje in vodenje proizvodnje po obstoječem sistemu Georga in tudi za krmiljenje proizvodnje po računalniško podprtem sistemu Caposs, ki ga v Železarni Ravne trenutno uporabljamo.

Pri tem pa bi z vnosom tehnologije in naročila preko terminala lahko odpadlo še devet dokumentov oziroma podlog za vnos podatkov v računalnik. Tako bi pri alternativni tehnologiji, ki je prilagojena za enkratno in ne za ponavljajočo se proizvodnjo, bilo potrebnih 127

dokumentov, s pogojem, da se vsaka pozicija naročila odpremlja in fakturira posamezno.

Torej se da marsikateri dokument oziroma papir prihraniti že z dru- gačnim razmišljanjem oblikovalcev delovne in poslovne dokumentacije brez posega v informacijski sistem in njegove dokumentacijske tokove. Vendar zahteva tudi dodaten miselni napor, ker se mora kreator teh dokumentov, podatkov in informacij zavedati celotne vsebine dela, ob tem pa svoj izdelek oblikovati tako, da bo uporaben za vse ostale udeležence celotnega poslovnega procesa. Pri delovni dokumentaciji pa je važno predvsem to, da je na njeni osnovi mogoče voditi in izve- sti proizvodni proces, izvesti materialno oskrbo proizvodnje, proces ovrednotiti in na kraju proizvod prodati ter tako skleniti produkcijski krog. Vendar se z moderno tehnologijo vnosa, hranjenja in ob- delave podatkov da tudi tu kaj storiti. S tem pa v bistvu pričujem odgovarjati že na drugo vprašanje. Zato v nadaljevanju poizkušam obdelati vsebino in namen posameznih dokumentov in njihove alter- native, ki so z danimi tehnološkimi možnostmi računalniških obde- lav možne in v Železarni Ravne dosegljive.

DOKUMENT	NAMEN IN VSEBINA	ALTERNATIVA
spremni list	Spremlja naročnikovo vprašanje. Je nosilec informacij o kakovostnih po- gojih, časovnih, materialnih omejit- vah in odprtih vprašanjih, ki jih je kupcem treba dodatno razrešiti.	Prodaja razpolaga z vsemi potrebnimi in- formacijami, kar pa v bližini prihodnosti v železarni ni priča- kovati.
obratni nalog VK	Podlaga za vnos podatkov o naro- čilu v računalnik.	Terminalski vnos podatkov.
ponudba	Potencialnemu kupcu sporoča vse komercialno tehnične pogoje.	
potrditev naročila (ON)	Potrdi naročilo z vsemi pogoji kupcu. Je tudi naročilo pripravi dela za pro- izvodnjo, kontrolo in odpremo.	Možna računalniška podpora izpisa na osnovi ponudbe. V notranjem poslovanju terminalski pregled.
tehnološki list (VK)	Podlaga za vnos podatkov o tehnolo- giji v računalnik.	Terminalski vnos podatkov.
spremnica	Spremlja predmete dela v proizvodnem procesu, daje informacije o predvide- nem zaporedju delovnih operacij ter njihovimi čas. normativi.	
razdelilni list	Za lansiranje plačilnih listov v pro- izvodnjo in povratno javljanje oprav- ljenih delovnih operacij v PD. Za formiranje zaporedja delovnih na- logov po delovnih mestih.	Ob opuščanju sistema Georga in ob uvažanju Capossa izgublja svoj pomen. Zamenjuje ga plan lansiranja in terminalski vnos goto- vih del. operacij.
terminski list	Za terminiranje DN in za spremljan- je stanja izvršitve delovnih operacij v proizvodnji.	Pregled stanja DN preko terminala.
plačilni list	Kot nalog za izvršitev delovne opera- cije in za obračun izvršenega dela.	Plačilni list na magne- tni kartici ali na os- novi bar kode.
materialni list, kosovnica	Kot nalog za dvig materiala in doka- zilo za nastal poslovni dogodek.	Potreben je vsaj en izvorni dokument. Terminalski pregled.
dobavnica	Zaključuje proizvodnjo in služi kot materialna listina za dokaz poslov- nega dogodka.	Potreben je vsaj en izvorni dokument. Terminalski pregled.
odpremnica	Spremi dokument za proizvod in kot materialna listina za nastali poslovni dogodek. Osnova za fak- turiranje.	Potreba po vsaj treh dokumentih, od kate- rih eden ostane v DO. Terminalski pregled.
faktura	Finančna obremenitev kupca.	

Tabela 2

Seveda obvladovanje celotnega poslovnega procesa zahteva poleg odpisanih listin in nosilcev informacij še dodatne dokumente, podatke in informacije, katerih pa zaradi namena članka ne opisujem. Število dokumentov v alternativnih rešitvah je manjše predvsem zaradi ter- minalskih obdelav in vnosov podatkov, vendar tudi to temelji na enotno zastavljenem poslovno-informacijskem sistemu Železarne Rav- ne. Cilj tega sistema pa je (in mora še naprej ostati) tak način zbi- ranja podatkov, da bo izviren podatek vnesen v informacijski sistem samo enkrat ter bo s tem dosegljiv vsem, ki ga potrebujejo in na osnovi njega oblikujejo informacije.

Pri doseganju tega cilja pa je pomembna predvsem vloga uporab- nikov informacijskega sistema, ki morajo vedeti, kaj naj posredujejo v informacijske medije, da dosežejo želen izhod oziroma rezultat in- formacijskega sistema. Naloga oblikovalcev informacijskega sistema pa je, da sistem oblikujejo kot integralni sistem, ki služi predvsem željam uporabnikov, in to ne samo enemu, ampak vsem v poslovnem procesu.

Stojan Gerdej

IZ NAŠIH KRAJEV

KS PREVALJE

JESENSKA SREČANJA

O Prevaljah je prijetno pisati. Ljudje so tu s svojim krajem povezani, pripravljeni so tudi nekaj storiti zanj. Plačujejo samoprispevek in z njim pomagajo urejati svoje zunanje bivalno okolje. Prevalje so skupnost. To so dokazali tudi s tem, da so svoji umetno razdeljeni krajevni skupnosti letos znova združili.

O Prevaljah je tudi treba pisati. Na njih se pogosto kaj dogaja. Vrsta kulturnih prireditev v zimskem času privablja ljudi od blizu in daleč. In zdaj so tu še jesenska srečanja. Ko se v dobrem tednu zvrsti niz prireditev, od zabavnih, športnih do kulturnih. Prireditve za otroke, mladino in za odrasle, starejše. Teden novega, hitrejšega utripa v kraju. Nekaterim to ni všeč, ampak večina je za.

Toliko prireditev je bilo od 17. do 24. septembra na sporedu, da je bilo nemogoče spremljati vse. Da ne bi komu naredili krivice, smo prepustili oceno Vlado Petriču, ki je kot tajnik krajevne skupnosti in kot odbornik turističnega društva duša Jesenskih srečanj na Prevaljah. Brez njega, pravijo nekateri, jih ne bi bilo.

»Vseh prireditev ne bi komentiral, omenil bom le tiste, ki so dale osnovni ton srečanjem.

VESELE VAŠKE IGRE

Prvi dan, v nedeljo, so bile na sporedu vaše igre. Mišljene so bile kot zabavno srečanje krajanov Leš, Šentanela, Holmca in Prevalj.

Nekatere ideje smo dobili od Kompasovih iger, nekaj iger smo si izmislili sami. Namen je bil v celoti dosežen. Za sodelujoče in za gledalce je bilo dve uri smeha, zato se je vaškim igram splačalo prisostvovati.

DAN OTROŠKEGA VESELJA

Torek je bil namenjen otrokom. Dopoldne so otroci iz vrtca risali po pločnikih, šolarji so imeli športni ali naravoslovni dan. Mnogi so si prišli ogledat gobarsko razstavo v Družbeni dom, nekateri so šli sami ven, v naravo.

Popoldne je bilo tekmovanje s kolesi BMX, boljši sejem, nato pa nastop Nece Falk. Na boljšem trgu je bil pravi živ-žav, vendar bi moralo biti za trgovanje otrok več časa. Zato menim, da se bo moral prihodnje leto začeti že dopoldne. Srečanje s pevko je bilo za otroke mogoče manj zanimivo kot lansko s Šifrerjem, ki je znal publiko bolj pritegniti k sodelovanju. Neca je samo odpela svoj program, ki je sicer dober in za otroke privlačen.

Mogoče je reči, da je bil dan otroškega veselja na Prevaljah izpolnjen za otroke in bi bilo prav, da bi podobnega, z organizacijskimi izpopolnitvami, lahko naši najmlajši še kdaj doživeli.

SEMANJI DAN

V sredo, 21. septembra, smo imeli sejem. Zeleli smo, da bi se vse Prevalje spremenile v trg, da bi šle trgovine iz prodajaln, da bi se prodajalo zunaj. Ker je bilo lepo vreme, je bilo to mogoče in tudi trgovci so sodelovali. Na sejmu je prodajalo precej obrtnikov, od suhorobarjev do sodarjev, organizatorju pa je uspelo, da ni dovolil vstopa kramarjem s plastičnim kičem. Na Prevaljah je bil ta dan pravi sejmski vrvež. To je ljudem všeč, saj se je s tem obnovila nekdanja tradicija tega kraja. Ker so trgovci poskrbeli za ugodno sejmsko ponudbo, so najbrž precej prodali, kar je gotovo v zadovoljstvo njih in kupcev.

DRUŽINSKO PETJE

Ena osrednjih prireditev srečanj je bil nastop domačih vižarjev, godcev in pevcev. Nastopile so družine od blizu in daleč, tudi iz Avstrije. Za nastopajoče lahko rečem, da so se dobro odrezali, bila je kvalitetna prireditev, žal pa občinstvo ni opravilo izpita. Ne le, da je bilo obiskovalcev malo, publika tudi ni bila disciplinirana in so — predvsem tisti, ki so prihajali pozneje — motili nastopajoče. Mogoče šotor ni najprimernejše prizorišče za take nastope.

Kraj mnogih srečanj

Vsekakor bo treba, zaradi nezanimanja občinstva, o prihodnosti te prireditve v okviru srečanj še razmisliti.

ŠOTOR PRIVLAČEN

Sicer je šotor primerno in priljubljeno prizorišče za marsikatero prireditev srečanja. Predvsem se mi zdi primeren kot letni kino. Zal Korški kinematografi nimajo lastnega ustreznega projektorja za tovrstno predvajanje in so si ga morali letos sposoditi. Ne bi bilo slabo, ko bi bilo v času srečanj ali tudi drugače več filmskih predstav pod šotorom.

Šotor je tudi ustrezno okolje za rock parado in za veselice, zato bomo najbrž tudi te prireditve pod šotorom v prihodnje še organizirali.

ŠPORTNE PRIREDITVE

Kakor povsod tudi na Prevaljah mnoge privlačijo športne prireditve. Zal zanje nimamo dovolj ustreznih objektov. Na razpolago je odprti stadion, telovadnica pri osnovni šoli pa je za kakršnokoli večje tekmovanje premajhna. Ker moramo računati tudi s slabim vremenom, veliko športnih prireditev za srečanja niti ne načrtujemo.

Na stadionu je bil 'veseli' nogomet pekov in dimnikarjev, v telovadnici pa prvenstvu košarkarskih trojic (zmagalo je moštvo iz Slovenj Gradca) in odbojgarskih dvojic. Otroci so tekmovali v krosu na Poljani. Za ljubitelje šaha smo v Družbenem domu priredili nadvse uspelo simultanko z velemojstrom Brunom Parmom.

PRISPEVEK KULTURE

Svoj kamen v mozaik jesenskih srečanj so priložili prevaljski planinci s srečanjem žensk in družin na Uršlji gori. Pripravili so jim krajši kulturni program s citrati in odlomki iz planinske literature.

Glavno kulturno dejanje na srečanjih pa je pomenila uprizoritev družbeno kritične drame Alenke Goljevšček Lepa Vida 88 ali Otrok, družina, družba. Naštudirala jo je gledališka skupina Mežica — Prevalje pod vodstvom Vilija Strele.

ZAKLJUČEK

Kot pove že ta bežni pregled, je bilo prireditev res veliko in srečanja so bila vsestranska, tako da je bilo vse skupaj že na meji možnosti organizatorjev, še posebno, ker vsi člani organizacijskega odbora niso enako aktivni. Vse preveč se prelaga na ena sama ramena, en človek pa vsemu ne more biti kos.

Letošnja jesenska srečanja na Prevaljah so bila v glavnem uspešno izvedena. Na nekaterih prireditvah smo imeli ogromno obiska, na drugih nekoliko manj. Tistih, za katere ni zanimanja, pač v prihodnje ne bomo organizirali. Ekonomski učinek je bil letos verjetno nekoliko manjši kot lani, pozna se, da imajo ljudje za take stvari manj denarja. Kljub temu menim, da izgube nismo naredili in zaradi zadovoljstva mnogih se srečanja splača organizirati, čeprav je s tem veliko dela in truda, ki ni poplačan. Veliko prej namreč ljudje vidijo in kritizirajo napake, kot priznajo uspeh. Razveseljivo je, da smo letos dosegli dokaj dobro sodelovanje združenega dela v kraju, želel pa bi si v prihodnje večjo pomoč učiteljev, vsaj ob prireditvah, ki so namenjene otrokom.

URESNIČEVANJE PROGRAMA SAMOPRISPEVKA

Medtem ko rezultati ponovnega združenja dveh prevaljskih krajevnih skupnosti v eno še niso vidni — za združitev so glasovali tik pred letnimi počitnicami, zdaj pa urejajo samoupravne akte in pripravljajo predloge za nove samoupravne organe — pa se učinek krajevnega samoprispevka v kraju že krepko pozna, saj je nastopilo njegovo poslednje obdobje. Izteče se namreč prihodnjo pomlad, v maju.

Kot je povedal tajnik krajevnih skupnosti Petrič, glavna dela še vedno

Sredi Prevalj

potekajo po načrtu, vendar učinkovitost samoprispevka močno zmanjšuje gospodarska kriza oziroma realno znižanje vrednosti osebnih dohodkov. Kakršnakoli obnova ceste, pločnika ali druga komunalna storitev je predraga, da bi jo bilo mogoče financirati samo s samoprispevkom. Brez pomoči sisa za komunalno dejavnost in Komunalnega podjetja ni mogoče nič narediti.

Prav tako je težko uresničiti program iz občinskega dela samoprispevka, ki je že zato, ker se ne plačuje v

vseh krajevnih skupnostih občine, močno okrnjen, nima pa tudi dovolj podpore delovnih organizacij, ki zaradi slabega gospodarjenja (od Železarne Ravne naprej) svojih tovrstnih obveznosti ne poravnajo. Veliko vprašanje je, kdaj bo prizidek prevaljske osnovne šole mogoče dokončati in opremiti za pouk, o gradnji nadvse potrebne telovadnice pa si nihče ne upa niti razmišljati. Kakor tudi o referendumu za nov samoprispevek najbrž ne.

Mojca Potočnik

DOPUSTNIŠKI UTRINKI Z LETOVANJA V ČEŠKOSLOVAŠKI

Od 24. julija do 4. avgusta se je v rekreativnem centru železarne POLDI — Kladno v Smilovicah ob reki Vltavi mudila skupina dvaindvajsetih krajanov občine Ravne. Izmenjava dopustnikov med našo železarno in češkimi železarnji poteka že nekaj let v obojestransko zadovoljstvo. Tudi letos je bilo tako.

Interes naših železarjev za letovanje na Češkem pa vsaj po letošnjem primeru sodeč pada, saj za letovanje ni bilo dovolj prijav in nas je bilo zato na dopustu manj.

Čas, ko mora vsak še kako dobro premisliti, kje in kako bo letoval, kje bo odtrgal potreben denar, vpliva seveda na odločitve, kam na dopust. Dopust na Češkem pa je vsaj na prvi mah nekaj dražji kot recimo v Portorožu. Nekaj na račun prevoza, nekaj pa tudi na račun stroškov letovanja. Seveda pa to ni samo denar. Okolje, v katerem živimo, nas vleče na vroči Jadran, letovanje na Češkem pa nas privede med podobne griče kot doma, resda precej nižje.

Tako ostajata vsaj po mojem dva interesa za letovanje na Češkem. Prvi je želja po drugačnem dopustu, daleč od vročih plaž in gneče na obalah Jadrana, drugi je možnost nakupov, ki so kljub vsemu, po letošnjih podražitvah doma pa še posebej, kar precej bolj poceni. Tudi moji vtisi z dopusta potrjujejo ti dve ugotovitvi.

Pri ogledu zgodovinskih zanimivosti in krajev smo se kar razpolovili: na tiste, ki so šli po trgovinah, in na tiste, ki so jih zanimali tudi kraji, običaji in zgodovinska dediščina Češke.

Tako eni kot drugi pa so prav gotovo zadovoljili svoje potrebe.

Sam dom je presenetil. Tako po svoji velikosti, gradnji in funkcionalnosti kot po svoji notranji opremiti.

Stoji na majhnem polotoku, ki ga oblija zajezena Vltava, sredi železnja, odmaknjen od hrupa mest. Smilovice ležijo petdeset, mogoče nekaj več kilometrov južno od Prage ob reki Vltavi, ki jo na vsem njenem toku oklepa v beton sistem hidroelektrarn in pušča za seboj prava umetna jezera.

MISLI

Laž lahko teče leto dni, resnica jo ujame v enem dnevu.

(Hajsa, Nigerija)

Človeku je zdravilo človek.

(Volof, Senegal)

kot nekaj prospektov, značk in zastavic z našimi simboli.

Drugače smo se imeli lepo, vzdružje v skupini je bilo prijetno, spletle so se nove vezi, tako med nami kot z dopustniki iz drugih držav, predvsem smo se dobro razumeli s skupino iz Bolgarije, s predstavniki železarne Metalurg v bližini Sofije.

Naša Kvetoslava (Cvetka), ki je skrbela za nas, je dobro opravila svoje delo in nismo imeli pripomb na bivanje v domu.

Nekaj pripomb, da bom čisto dosleden, je bilo edino na hrano, kar

pa je bilo tako in tako pričakovati, saj so tamkajšnje prehranske navade le nekoliko drugačne od naših.

Odhajali smo večinoma zadovoljni domov. Preživeli smo dopust, ki je vendarle v mnogočem drugačen, zanimiv in privlačen. Za človeka z odprtimi očmi pa še posebej, saj lahko spoznaš košček dežele ob Vltavi, utrip življenja domačinov. Spoznaš njihove navade, prednosti in slabosti, spoznaš ljudi, ki se pri svojem delu srečujejo z isto plemenito kovino, ki ji mi rečemo jeklo, Čehi pa OCEL.

Rudi Mlinar

OB TEDNU OTROKA '88

Otroku najboljše

Spomladi, ko se stopi sneg in se otropi, se v našem šolskem dispanzerju poveča število odrgnin, ran, udarin, zlomov, opazovanj v bolnišnici zaradi padcev s kolesi, mopedi ali motorji itd. Velik porast vsega omenjenega pa je v času šolskih počitnic.

Po podatkih naše statistične službe so nezgode že od leta 1964 vodilni vzrok smrti pri šolski populaciji, stari od 7 do 18 let. Zaznamo kar 60—70 % vseh vzrokov v tem obdobju. Nezgode terjajo precej več življenj med dečki kot med deklicami. Leta starosti, ki so predisponirana za nezgodno umrljivost, so 16—18 let. Največ otrok izgubimo zaradi nezgod v prometnih nesrečah (kar 60 %), sledijo samomori (23 %), na tretjem mestu pa so utopitve (6 %).

Poškodbe so na drugem mestu med vzroki, zaradi katerih se šolarji zatekajo v šolski dispanzer, takoj za obolenji dihal. Kot smo že prej povedali, so najpogostejši vzrok smrti med šolarji ravno poškodbe, zato je naša skupna naloga preprečevanje vseh vrst nezgod.

To nam bo uspelo le, če bomo: — dovolj poučeni, kaj se lahko zgodi našim otrokom doma, na poti v šolo, v šoli in na dvorišču, kjer preživljajo svoj prosti čas; na to bomo otroka stalno opozarjali in ga hkrati vzgajali

— nudili otroku ustrezno vzgojo o prometu, o odnosu med udeleženci v prometu oz. o osnovnem odnosu med ljudmi

Otrok je velikokrat poškodovan v prometni nesreči kot pešec. Dostikrat sam ni kriv nesreče, niti se ji ni mogel izogniti. Na cesti prežijo nanj številne nevarnosti, zato je prav, da starši naučijo svojega otroka varne hoje do šole in nazaj že pred vstopom v šolo. Na previdnost sprva vsakodnevno opozarjajo. V šolo naj gredo ob pravem času, da ne bodo pozneje brezglavo dirjali! Cesto naj prečkajo na prehodu za pešce! Na cesti naj se ne lovijo ali žogajo!

Starši moramo biti otroku za vzgled. Če sami kršimo ta osnovna pravila, od otrok ne smemo in ne moremo pričakovati ali zahtevati kaj drugega.

»Otroku najboljše« je geslo letošnjega tedna otroka. To želijo svojim otrokom vsi starši.

Pa je to »najboljše« vedno tudi najbolj koristno in pametno? To vprašanje si velikokrat postavljamo, zmeraj pa takrat, ko opa-

zujem mlade, mimo nas drveče mopediste in motoriste. Kot kresničke so ponoči, ko se podajajo na vratolomne večerne pustolovščine. Na cesti sproščajo vso svojo odvečno mladostno energijo in napetost.

Vse več staršev kloni ob ponavljanju se prošnjah svojih sinov (vedno bolj tudi hčera) in omogoči otroku nakup kolesa, motornega kolesa ali celo motorja. Starostna meja, ko otrok »zajaše« svojega prvega kovinskega konjička, se pomika navzdol. Večina staršev s ponosom opazuje svojega otroka, ko le-ta prvič obvlada kolo. Od tega prvega koraka se začne strma in hitra pot k prvemu motornemu kolesu, če so le finančne možnosti in popustljivi starši.

V večini staršev, sprva ponosnih na svoje otroke, začne rasti strah pred nezgodo. Dolgo ga tlačijo v sebi in si dopovedujejo, da se njihovim otrokom ne more zgoditi kaj hudega. Vendar je strah upravičen, iz leta v leto bolj...

Jaz pa se ob tem sprašujem, ali je zadovoljstvo, da si otroku ugodil, vredno davka, ki ga lahko pozneje terjajo?

Dr. Hermina Osojnik

Prijatelji

KULTURA

DVAJSETA PREMIERA GLEDALIŠČNIKOV PREVALJ IN MEŽICE

Združena gledališka skupina Prevalje — Mežica, ki letos na srečanju odraslih gledaliških skupin občine Ravne ni sodelovala, je obljubila predstaviti za jesen — in besedo držala. Na jesenskih srečanjih na Prevaljah se je 22. septembra v Druženem domu predstavila z grenko-veselo agitko **Alenke Goljevšček Lepa Vida '88 ali Otrok, družina, družba**. Predstavo je občinstvo lepo sprejelo.

»Lepa Vida je četrta drama za odrasle spod peresa slovenske ustvarjalke Alenke Goljevšček. Srečanje na Osojah sodi po tematiki v krog njenega preučevanja ljudskega blaga, medtem ko se neka druga »kritična« trilogija Pod Prešernovo glavo (to dramo so Prevaljčani in Mežičani igrali v sezoni od '84 do '86), Zelena je moja dolina in Otrok, družina, družba radikalno ukvarja z našo družbo in sedanjostjo; Prešernova glava z našim izobraževalnim sistemom in zmotami, Moja dolina s korupcijo in Lepa Vida '88 z znanstvenim raziskovanjem, družbo in družino. S temi svojimi dramami stoji avtorica odločno in kritično v areni življenja. Že dvojni naslov, ki ni posledica neodločnosti avtorice, kaže na večplastnost njene nove igre Otrok, družina, družba ali Lepa Vida '88. Lepa Vida nas vleče v območje asociacij s slovenskim mitom in drugimi številnimi obdelavami tega mita (zadnja je bila Seligova Vida), medtem ko »časopisni« na-

slov Otrok, družina, družba spominja na aktivistično temo iz kakega zborovanja, reportaže ali referata. In res je nova igra izrazito večplastna, četudi so te plasti spretno povezane v celoto in enoten organizem. Gre namreč za: — intimno psihološko in karakterni dramo glavne junakinje, vpeto v tako pogosti motiv zakonskega trikotnika — dramo individualno poudarjenega, pozitivnega in izjemnega razuminka v sporu z inertnim in skorumpiranim okoljem in družbo — dramo »očetov in sinov« oziroma generacijski konflikt — satirično kritiko ne-civilne »orwellovske« družbe in institucij, zapisnikov, zavodov, ideologij...

Dramske osebe so razdeljene v dve skupini. Na eni strani družina Vankotovih (stisnjenih v družbi »v en kot«, ki jo sestavljajo izobražen sociolog Jurij Vankot, prav tako izobražena Vida Vankot in »proizvod usmerjene šole« njun sin Primož, predstavnik nove brezperspektivne mlade generacije. Vse druge osebe igrajo po več vlog, in sicer zato, ker predstavljajo le tipe, »ki v različnih okoljih le variirajo; vloge, ki jim pripadajo, so zamenljive...«

Drama je pisana v »filmski tehniki«, v kratkih prizorih, številnih menjavah prizorišča z retrospektivo in »eksempli«. Na odru prepoznavamo situacije in prizorišča, v katerih se gibljemo vsak dan, ko si služimo kruh, ko samo-

upravljamo in glasujemo, ko se borimo za svoje pravice ali javno nastopamo. S tem se po svoje navezuje na obe prejšnji družbeno-kritični drami (Prešernova glava, Moja dolina), toda s poglobitvijo in življenjem v intimni erotični svet glavne junakinje se od prejšnjih vidno razlikuje. Goljevščekova se trudi, da bi pojave in dogodke v naši družbi poimenovala s praviimi besedami, saj njen junak v drami ugotavlja temeljno resnico »orwellovskega novoreka«: »Cel sistem služi izključno temu, da stvari poimenuje z napačnimi besedami.« Povsem jasno in angažirano se tudi postavi na svoje stališče, saj njena Vida ugotavlja: »Če danes kdo odpoveduje, odpoveduje družba, ne družina...« To je — skratka — drama za današnjo rabo! (Beseda Toneta Partljiča v gledališkem listu).

Ansambel je pod režijskim vodstvom **Vilija Strela** z dobro igro, izvrjnimi scenskimi in glasbenimi rešitvami ter bolj ali manj sprejemljivo odrsko besedo uspelo po-ustvariti vse namene, ki jih je z dramo zastavila avtorica. Zato ni bila junakinja predstave le ona, ampak tudi in predvsem režiser ter igralci **Franc Gutman** (je naš sodelavec v Orodjarni), **Mirjam Lapanja**, **Bogdan Poplas**, **Milan Gregor**, **Marjan Sušnik**, **Jože Ulcej**, **Duša Radjenovič**, **Moja Merkač** in **Tatjana Fras** — v glavnem že znana, preizkušena in zanesljiva imena pri skupini, ki so vedno garant za dobro predstavo.

Lepo Vido '88 si je združena gledališka skupina mladih pri DPD Svoboda Prevalje — Mežica izbrala kot svojo dvajseto predstavo od prve sezone v letih 1967/68 in ne gre dvomiti, da predstava ne bi bila vredna jubileja. Oba zaslužita vse čestitke.

Helena Merkač

Konec šihla v našem domu

Pod pokroviteljstvom tozda ETS iz Zelezarne Ravne je bil 25. septembra v Mežici 3. tradicionalni spominski tek Borisa Keršbaumerja. Kljub temu da je letos nastopilo nekaj manj tekačev in tekačic, le okoli 140, so memorialni teki lepo uspeli. Udeleženci so tekli na 1500 m in 3000 m dolgih progah (pionirji in pionirke) ter na 10 in 21 km (člani in članice), razdeljeni pa so bili v deset starostnih kategorij. Absolutno najboljše čase so dosegli: Velenčan Krajnc in Blatnikova iz Mežice na 21 km ter Ravenčan Tahiri in Mežnarjeva, Črna na 10 km, vsi štirje so prejeli pokale. Na štartu tekov v Mežici so bili tudi letos udeleženci iz cele Slovenije, največ pa je bilo seveda tekačev rekreativcev iz koroške krajine. Poglejmo, kako so se uvrstili: na 21 km je v kategoriji članov od 40—50 let zmagal Forstner iz Mežice, domačin Janžekovič je bil v svoji kategoriji drugi, Ravenčan Jelen pa tretji. Odlično je tekkel tudi Tomaž Robač z Raven, ki je bil drugi med člani do 30 let. Pri ženskah sta zmagali Otičeva iz Dravograda in Mežičanka Blatnikova.

Na 10 km so v kategoriji članov od 30 do 40 let starosti prva tri mesta pripadla koroškim tekačem. Zmagal je Tahiri pred Repotočnikom (oba Ravne), tretji pa je bil Poberžnik iz Dravograda. Od 40 do 50 let 2. Blatnik, 3. Vrič (oba Mežica) ter nad 50 let 1. S. Robač Ravne. Pri dekletih sta bili najboljši Mežnarjeva iz Črne in Naveršnikova iz Dravograda. Še zmagovalci med pionirji: na 1500 metrov Edi Kac in Gostenčnik iz Vuzenice, na 3000 m pa Boris Repnik iz Maribora in Urška Barbič iz Mežice.

ROKOMET

Na Ravnah so 10. septembra rokometni delavci drugič pripravili turnir v spomin na igralca Fužinarja Branka Zunca in Rajka Čegovnika. Dve leti je namreč preteklo od dneva, ko sta po povratku s prvenstvene tekme v Šoštanju tragično preminila v prometni nesreči.

Letošnji spominski turnir je bil izjemno kakovosten, saj sta poleg

REKREACIJA IN ŠPORT

PONOVI VZPON KOROŠKE ATLETIKE

Atletika je na Koroškem zašla v zadnjih letih v težave, ki so resno ogrozile obstoj te športne panoge v Mežiški dolini. Po odstopu trenerja Mitje Kadiša je žal tudi precej tekmovalcev prenehalo z aktivno vadbo in Koroški atletski klub je bil tik pred razsulo. Gotovo bi bila nepopravljiva škoda za telesno kulturo v naši občini, če bi se to primerilo, saj je prav »kraljica športov« temeljna in v svetu vse bolj cenjena športna panoga.

Na Koroškem smo pred leti že imeli nekaj odličnih tekmovalcev, kot Nado Šober, Darinko Skuk, Darjo Lichteneger in še nekaj drugih, ki so bile v ponos kraja. Sloves obeh tekačic in tudi skakalke v višino je šel po vsej domovini, izkazale pa so se tudi na tujem, kar priča 6 kolajn na balkanskih igrah.

Kriza koroške atletike ni trajala dolgo. V letošnjem letu so atletski in telesnokulturni delavci zasnovali sodoben koncept razvoja tukajšnje atletike, in sicer v sodelovanju z AZS in VSTK v Ljubljani. V klubске vrste so pritegnili novega trenerja, to vlogo je prevzel bivši atlet KAK in pozne-

je AK Velenje, domačin Zdravko Kotnik. Sadovi načrtnega in zavzetega dela so bili kmalu vidni. Malce nepričakovano so ravenski atleti in atletinje osvojili na letošnjih prvenstvenih tekmovanjih kar 19 medalj. Še nedavno so bile sanje o pionirskih medaljah le utvara, sedaj pa so že resničnost. Odlični rezultati pionirjev in pionirk so bržkone tudi posledica dobre organiziranosti atletskih krožkov po vseh šolah.

Naše tje nekaj uspehov. Na letošnjem prvenstvu Slovenije v Kranju sta osvojila srebrni kolajni pionirja Janez Štern na 1000 m in Andrej Kos na 600 m. Tudi drugi atleti ravnenskega kluba so s svojimi nastopi zadovoljili in pokazali precejšnjo metro talentiranosti. V očeh strokovnjakov so ostala imena kot: Kos, Štern, Brezovnik, Cigler in še nekaj drugih. Letos je koroška atletika prvič v svoji zgodovini dobila tudi članskega državnega reprezentanta. Dani Ošep si je to mesto priboril na finalu atletskega pokala v Beogradu, ko se je uvrstil takoj za olimpijcem Zorkom. Na 1500 m je dosegel čas 3:44,90, kar pomeni drugi letošnji rezultat v Jugoslaviji in četrti rezultat vseh časov v Sloveniji.

Trdo in zagnano delo se mu je torej obrestovalo, kajti branil je barve naše reprezentance na balkanskih igrah v Ankari v Turčiji.

Poleg Ošepa je KAK dobil tudi pet reprezentantov Slovenije (Šmidova, Kresnik, Pušnik, Štern in Kos). Kresnik in Pušnik sta branila barve Slovenije v Kapfenbergu na Savaria pokalu. Pušnik je bil odličen drugi, Kresnik pa četrti, oba pa sta tekla tudi v štafeti, ki je bila prva.

Tako, nanizali smo le nekaj podatkov iz uspešnih tekmovalcev ravnenskih atletov. Razveseljivo je predvsem to, da se fantje in dekleta ponovno vračajo na atletske steze, vse več jih je. Sami so se skupaj z vodstvom kluba odločili, da bodo še bolj zagrizeno poprijeli za delo, kajti zavedajo se, da le intenzivna vadba rodi sadove v takšnem športu, kot je atletika. Žal pa je rak rana atletov na Ravnah dotrajan in sramotno zapuščen stadion oz. njegova atletska steza ter skakališča. Ob močnejšem naluju je atletska steza dobesečno pod vodo, tako da je ne morejo uporabljati niti drugi rekreacije željni občani. Ob sicer lepih športnih objektih, ki jih premoremo na Ravnah, nam atletske naprave pač ne morejo biti v ponos.

republiških ligašev Šoštanja in domačega Fužinarja nastopila še drugoligaška Aero Celje in Slovenj Gradec. Lep prehodni pokal je tokrat zaslužen pripadel rokometnemu Slovenj Gradcu, ki so najprej v koroškem derbiju premagali Ravenčane, nato pa v finalu še Šoštanj. Za presenečenje na turnirju so poskrbeli Šoštanjčani, ki so tesno, a zaslužen premagali favorizirane Celjane. **REZULTATI:** Šoštanj — Aero Celje 15:14, Slovenj Gradec — Fužinar 18:14, tekma za 3. mesto Aero Celje — Fužinar 21:13 in tekma za 1. mesto Slovenj Gradec — Šoštanj 20:16.

Fužinarjevi rokometišči in rokometiške ponovno nastopajo v najelitnejšem razredu slovenskega rokometu, prvenstvo v republiški ligi pa se je pričelo 17. septembra. Obe ravenški ekipi sta na startu doživeli poraz, fantje v Bakovcih, dekleta pa v Ajdovščini. Teden dni pozneje so imeli rokometišči Fužinarja priložnost, da zabeležijo prve točke in jo tudi izkoristili. Doma so zmagali proti Črnomlju, to pa ni uspelo igralcem Fužinarja, ki so se v predtekmi srečale z ekipo Burje iz Škoflj. Razlog za poraz Ravenčank je treba iskati tudi v težki poškodbi Anite Zafošnik, ki je morala sredi prvega polčasa iz igre. **REZULTATI** — moški: Bakovci — Fužinar 31:26, Fužinar — Črnomelj 31:27 in ženske: Mlinotest — Fužinar 22:16, Fužinar — Burja 22:25.

NAMIZNI TENIS

Bivši igralec Fužinarja Darko Jamšek bo odslej nastopal za drugoligaško ekipo Strojno Maribor, takšna je odločitev obeh klubov, Fužinarja in Strojne ter predsedstva Namiznoteniške zveze Slovenije. Tako sedaj v dresu drugih slovenskih klubov nastopajo trije Ravenčani, poleg Jamška še Pavič in Pandevova pri ljubljanski Kovina Olimpiji.

V septembru je bil v Ljubljani tudi prvi pozivni namiznoteniški turnir članov in članic, ki so takčas najboljši v naši republiki. V prvi, kakovostnejši skupini sta

bila med desetimi igralci Pavič 4. in Jamšek 8. Očitno Jamšek še ni dovolj dobro pripravljen za napore tekme, kajti pretekli mesec se je šele vrnil iz JLA. Tanja Pandev je bila na turnirju v Ljubljani med boljšimi igralkami odlična četrta.

V septembru je bil v Mariboru kvalifikacijski turnir mladincev in mladink za uvrstitev na republiško prvenstvo. Od igralcev in igralk ravenškega kluba se je v višji rang tekmovalja uvrstila le Andreja Placet, ki je zmagala najprej v svoji predtekmovalni skupini, nato pa še v finalu. Drugi iz Fužinarja niso uspeli. Petra Mlakar je bila v skupini 2., Helena Rus pa 3. Med fanti se je še najbolj izkazal Bogdan Tušek, saj je osvojil v svoji skupini 1. mesto, nato pa bil v finalu 8. ali zadnji. Vezovnik in Bač sta bila v svoji skupini 2., Rožič pa 3.

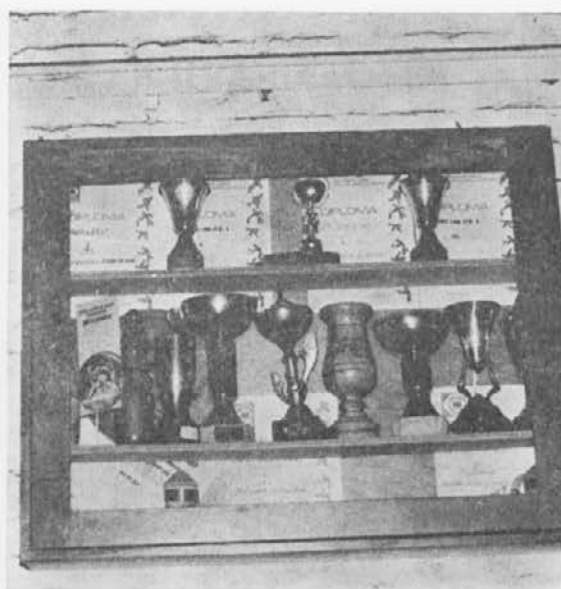
Dvodnevnega odprtega prvenstva Murske Sobote so se udeležili tudi mladi Fužinarjevi igralci. Med ml. pionirji so bili Ravenčani v postavi Bač, Rožič, Senica in Matjašec tretji. Med posamezniki se je Bač uvrstil od 5. do 8. mesta. Med st. pionirji sta za ekipo Fužinarja igrala Tušek in Vrčkovnik, vendar se jima ni uspelo prebiti v finalne boje.

SMUČARSKI SKOKI

17. in 18. septembra so mladi smučarji skakalci Fužinarja nastopili na treh tekmovanjih. V Kisovcu je bilo republiško prvenstvo ml. cicibanov, kjer je bil Verdinek 9., Voda pa 12. Na republiškem prvenstvu v Adergasu pri Kranju so merili moči mlajši pionirji. Kar 97 skakalcev se je zbralo na plastični skakalnici, med njimi so Ravenčani osvojili naslednja mesta: 7. je bil A. Zagernik, 18. Videršnik in 27. Polanc. Na prvi tekmi prvenstva koroško-štajerske regije za pionirje C v Velenju je bil Verdinek 8., Voda pa 9.

Na republiškem prvenstvu pionirjev B, bilo je v Dobji vasi, je med 68 skakalci zmagal Cuznar iz Kranja, domačin Aleš Stočko je bil 21.

Sportni dosežki
tozda

Na plastičnih skakalnicah v Dobji vasi sta bili 24. septembra dve tekmi. Na regijski tekmi pionirjev A je zanesljivo zmagal Andrej Zagernik iz Fužinarja s skokoma dvakrat po 28,5 m. Na 5. mesto se je uvrstil Videršnik, 7. je bil Polanc in 8. Krivograd. Sočasno je bila tudi druga tekma za regijski pokal za pionirje C na manjši, 12-metrski skakalnici. Zmagal je Velenjčan Ogrenšek, 3. je bil Damjan Voda, 5. pa Iztok Verdinek.

INVALIDSKI ŠPORT

V Kanjiži v Vojvodini je bilo 17. in 18. septembra državno prvenstvo invalidov v sedišči odbojki. Naslov prvaka je pripadel ekipi Vojvodine, reprezentanca Slovenije, ki se je predtem pripravljala na Ravnah pod vodstvom trenerja Damjana Pogorečnika, pa je bila na prvenstvu druga. V ekipi Slovenije, ki je izgubila le tekmo proti domačinom z 1:3, premagala pa Črno goro, BIH in Hrvaško s 3:0, so dobro zaigrali tudi Ravenčani Kragelnik, Homan, Mihelač in Ozmec. Takoj po državnem prvenstvu so se pričele priprave naše repre-

zentance za nastop na olimpijskih igrah v Seulu. V invalidski reprezentanci Jugoslavije bosta nastopila tudi ravenška odbojkarja Davorin Kragelnik in Vlado Homan. Olimpiada invalidov športnikov bo v Seulu od 15. do 24. oktobra.

NOGOMET

Po izpadu Fužinarja in Ojstrice iz območne slovenske lige ter uvrstitvi Akumulatorja iz Mežice igra v letošnjem prvenstvu nogometne zveze Maribor kar pet klubov s področja koroške regije. Pomlajeni Fužinarjevi ekipi tudi v tem nižjerazrednem tekmovanju ne cvetejo rože, kajti v prvih 4 kolih so ravenški nogometaši le enkrat zmagali in trikrat izgubili. Še najboljše se godi dravogradski Ojstrici, ki očitno želi osvojiti prvo mesto. V prvih štirih kolih so igralci Ojstrice v vseh tekmah zmagali in so skupaj z Račami najresnejši kandidat za povratek v območno slovensko ligo. Nogometaši preostalih treh koroških ekip Korotan, Akumulator in Peca so doslej zbrali polovico možnih točk.

Rezultati koroških enajsteric v prvih štirih kolih: 1. kolo: Korotan — Rače 0:0, Dogoš — Fužinar 3:0, Akumulator — Slivnica 2:0, Ojstrica — Starše 5:2 in Paloma/Sever — Peca 1:2, 2. kolo: Rače — Peca 6:2, Slivnica — Ojstrica 0:1, Fužinar — Akumulator 4:1, Korotan — Miklavž 1:1, 3. kolo: Dogoš — Korotan 1:0, Akumulator — Pobrežje 2:1, Ojstrica — Fužinar 2:1 in Peca — Starše 3:2, 4. kolo: Fužinar — Paloma/Sever 0:1, Korotan — Akumulator 3:1, Slivnica — Peca 4:3, Pobrežje — Ojstrica 0:2.

KEGLJANJE

Naslov prvakinje koroške regije med posameznicami je osvojila kegljavka Fužinarja Silva Cigler, ki je v štirih nastopih na kegljiških v Slovenj Gradcu, na Prevaljah in na Ravnah podrla 1653 kegljev. Druga je bila Majda Verbole iz Korotana Prevalje s 1634 keglji, tretja pa Slovenjgradčanka Nada Černič s 1596 keglji. Dve prvouvrščeni tekmovalki sta se uvrstili na republiško prvenstvo.

Ivo Mlakar

V ravnotežju

ELEKTRIKARJI NA TRIGLAVU

Po dokaj napornem remontu v juliju in avgustu so si elektriki Valjarne želeli olajšati telo in duha. Storili so to z vzponom na slovenskega očaka Triglava. Deset pogumnih in dovolj vztrajnih se je zbralo, da so z vodnikom Marjanom Hartmanom 26. avgusta stopili pod streho Aljažvega stolpa. Medtem ko so — vsaj nekateri od njih — na najtežjih delih poti na vrh že obupovali, so bili po vrnitvi v dolino soglasni: Tudi prihodnje leto pojdemo na podobno pot!

M. P.

KARATE

Letos se je tradicionalnega mednarodnega karate seminarja UMAG '88 udeležilo pet naših članov, in sicer: Rafko Morn, Rozika Čekon, Miha Cigler, Ivan Mravljak in Roman Breznik. Treninge sta vodila dr. Ilija Jorga — 7. DAN in Oliver Tomič — 5. DAN. Šola je bila razdeljena v tri izmene po 10 dni od julija do avgusta.

Od novih stvari so bile na seminarju obdelane: kata sochin, kata sanchin in teiji shoden, izpopolnjevanje tehnike s pomočjo video posnetkov.

Ivan Mravljak — 1. DAN, je na zaključnem turnirju 3. izmene v borbah zasedel 1. mesto in prejel pokal Istre.

R. Breznik

ALPINISTIČNE NOVICE

Iz Indije je prispela vesela novica: republiška odprava na SATOPANTH, 7075 m, je v drugi polovici septembra osvojila vrh. Odpravi se je v Indiji priključil Dami Tič, AO Impol, ki je v navezi z Rokom Preložnikom, AO Titovo Velenje, splezal na vrh, dan za njima pa sta vrh osvojila še Tone Golnar in Andrej Gradišnik, AO Ravne. Odprava se bo predvidoma vrnila sredi oktobra.

VELIKI MOŽJE O DEMOKRACIJI

Ideja demokracije zahteva, da državniki čutijo z ljudstvom. Brez tega je demokracija samo strankarska priprava in manipulacija odločitev.

Jaspers

Demokracija je metoda, ne ideal.

Hohlenberg

Demokracija: država reče: ljudstvo, to sem jaz.

Haller

Demokracija: vlada ljudstva s pomočjo ljudstva za ljudstvo.

Lincoln

Demokracija pomeni: držati se pravil igre tudi brez sodnika.

Hausmann

Demokracija je organizirano nezaupanje.

Neznan

Demokracija je zavist v politični funkciji.

Andersen

Demokracija je diskusija.

Masaryk

Demokracija: vlada amaterjev.

Anderson

Demokracija je božje poprečje.

Whitman

Demokracija temelji na treh načelih: na svobodi vesti, na svobodi govora in na modrosti, da nobene od obeh ne uporabljaj.

Mark Twain

Demokracija pomeni samovzgojo in obveščenost ljudstva. Le-to se uči razmišljati; ve, kaj se dogaja; presoja. Demokracija stalno spodbuja proces prosvetljevanja.

Jaspers

Demokracija je predstopnja socializma.

Lenin

Demokracija temelji na prepričanju, da imajo običajni ljudje neobičajne sposobnosti.

Neznan

Demokracija: nobeden ni tako nepomemben, da ne bi mogel škoditi drugemu.

Laube

ŠPORTNA KINOLOGIJA

20. septembra sta se z dveh izredno pomembnih prvenstev t.i. delovnih psov vrnila Matjaž Pandev in njegov pes Gringo. V času od 6. do 10. septembra sta namreč sodelovala v konkurenci 78 službenih psov na evropskem prvenstvu v Dornbirnu v Avstriji, od 10. septembra dalje pa v boju z 99 nemškimi ovčarji na svetovnem prvenstvu v zahodnonemškem Münstru. Matjaž in Gringo sta si vstopnici za ti tekmovanji priborila s serijo najboljših rezultatov v slovenskem in jugoslovanskem merilu in na izbirnem tekmovanju v Kamniku.

Uspehi so posledica trdega vsakodnevnega treniranja. Kdo v Strojnski Reki, kjer Matjaž, sicer dijak 4. letnika metalurške usmeritve ravenske srednje šole, živi, ne pozna fanta s psom (ali dvema), ki vedno, pa naj letijo koli z neba, trenira svojega ljubljence? Zlepa se človek ne načudiš takšnemu veselju in zavzetosti, ki je po osmih letih, kolikor se Matjaž ukvarja s kinologijo, prinesel lepe uspehe. Na evropskem prvenstvu sta z Gringom namreč osvojila 29. mesto, na svetovnem pa 53. Kot pravi Matjaž, bi morda — glede na delo psa — lahko dosegla še kaj več; a tako nanj kot na Gringa je vplivala dolga pot (ob tej priložnosti se Matjaž zahvaljuje tov. Hubertu Kovačiču s Prevalj, ki si je vzel čas, da je tekmovalca z avtom peljal na prvenstvo) pa sprememba v prehrani, saj se je moral Gringo, navajen kvalitetne, doma pripravljene hrane, sprijazniti s konzervami.

Prvenstva se je udeležila ekipa štirih Jugoslovancev, ki skupno na

evropskem ni bila pozitivna (dva psa sta padla na sledi), na svetovnem pa so bili naši od 22 držav 13.

Med tremi disciplinami, ki so z malenkostnimi različicami na prvenstvih, sta se naš vodnik in njegov štiri in pol leta star nemški ovčar najbolj odrezala v obrambi in napadu, nekoliko slabše pa v sledi (pes mora na 800 korakov dolgi in uro stari sledi točno po sledi najti skrite predmete) in poslušnosti (hoja psa ob nogi, skoki, prinašanje predmeta, ležanje, sedenje itd.).

Prvenstva evropskega in svetovnega ranga so zanimiva, saj tako spoznaš velesile v tem športu. Te so zahodne, na Vzhodu se dresiranje delovnih psov šele razvija. Vidiš pa tudi neprijetne stvari. Doživel sem na svetovnem prvenstvu, da so pse prodajali. To se mi ne zdi prav, da te denar premami in prodaja prijatelja, kajti pes je prijatelj, ne stroj, je razmišljal Matjaž o vtisih s tekmovanji. (Mimogrede: nemški ovčar, kot je njegov, je danes vreden okoli osem tisoč mark).

Sicer pa je Matjaž Pandev član Kinološkega društva Ravne. V njem je aktivnih približno osem ljubiteljev, trije od njih so vadiitelji. Največji njihov problem je seveda denar, saj je kinologija drag šport. Posebno maskerska oprema veliko stane. Toda fantje so zagnani in si denar služijo z različnimi akcijami. Veže jih skupno veselje do psov in vabijo vse, ki bi jih ta dejavnost zanimala, da se jim pridružijo.

H. Merkač

Matjaž Pandev in Gringo trenirata

ZAHVALE

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam tozda TRO Prevalje za lepo darilo, ki mi bo v trajen spomin nanje. Vsem želim še veliko delovnih uspehov, predvsem pa obilo zdravja.

Jožica Pesičer

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem tozda Jeklolivarna za darilo. Vsem želim še mnogo zdravja in uspeha pri nadaljnjem delu.

Konrad Ferk

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem sodelavcem v skladiščni operativi tozda Komerciala in ožjim sodelavcem za darilo in dobro sodelovanje. Želim jim še veliko delovnih uspehov.

Stanislav Prikeržnik

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam tozda Družbeni standard in stanovanec 1. nadstropja samskega doma ob Suhi 19 za lepa darila, ki me bodo vedno spominjala na vas.

Želim vsem veliko medsebojnega razumevanja, osebne sreče, zdravja ter obilo delovnih uspehov.

Marija Stražišnik

Ob tragični in nenadomestljivi izgubi drage žene in mamice

Jožice Praper

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste jo imeli radi, nam pomagali v najtežjih trenutkih, darovali

cvetje in vence ter jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Hvala prijateljem, sosedom, sorodnikom, sodelavcem tozda RPT železarne in tozda ROS Rudnika Mežica, vsem govornikom za poslovalne besede, godbi železarne, pevcem in g. župniku za opravljeni obred.

Posebej hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami in nam izrazili ustno ali pisno sožalje.

Ohranite jo še naprej v lepem spominu.

Zalujoči mož Pavli s hčerkama Eriko in Vido ter drugo sorodstvo

Ob boleči izgubi moje drage mame

Stefanije Praprotnik

se zahvaljujem vsem sodelavcem tozda Družbeni standard, DTK za izrečeno sožalje, darovano cvetje in pomoč. Iskrena hvala.

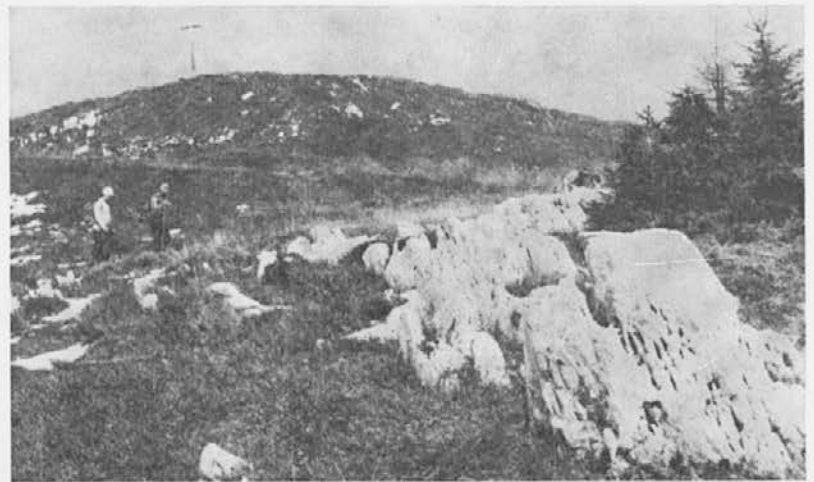
Zalujoča hčerka Marija Praprotnik z družino

Ob smrti dragega moža in očeta

Aloja Horvata

se iskreno zahvaljujem sosedom, znanec in sorodnikom ter tozdoma Jeklolivarne in TRO Prevalje za izrečeno sožalje, darovano cvetje in vence, tolažilne besede in nesebično pomoč v najtežjih trenutkih. Hvala tudi gospodu župniku, obema govornikoma in pihalni godbi železarne.

Zalujoči žena Tilka, hčerki Marina in Irena ter sin Alojz z družinami

Vrh Gore

ORODJARNA — Šumer Zdravko, Škratek Mirko, Franc Zdravko, Verhovnik Srečko, Praznik Matjaž, oblikovalci kovin — pripravniki iz šole.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Brodnik Damjan, Lah Tone, Viltušnik Robert, oblikovalci kovin — pripravniki iz šole.

STROJI IN DELI — Obretan Terezija, kurirka — iz delovne skupnosti za kadre in splošne zadeve.

ENERGIJA — Apšner Milena, strojni tehnik, Bricman Jože, Mravljak Peter, Kresnik Damjan, Miklavc Srečko, Prevalnik Aleš, Kobolt Jože — vsi oblikovalci kovin — pripravniki iz šole.

ETS — Mihelič Jožek — elektricar-elektronik, Hočvar Ivan, Oder Zdenko, oba elektrotehnika — pripravniki iz šole; Mihev Stanko, elektrotehnik — iz tozda Jeklarna.

SGV — Novkovič Marko, lesar, Meh Mitja, oblikovalec kovin — pripravnik iz šole; Štumpf Bojan, mizar, Jehart Milko, mehanik obdelov. strojev, Poberžnik Avguštin, strugar — vsi iz JLA; Kramer Blaž, mehanik obdelov. strojev — iz tozda TSD; Camlek Ivan, strugar, Apšner Marko, NK delavec — oba iz tozda Pnevmatični stroji.

TRANSPORT — Ramšak Andrej, Ranc Boris, mehanika vozil — pripravnik iz šole.

KOMERCIALA — Tancer Bojana, dipl. psihologinja — študentka; Lampret Rado, dipl. ekonomist — iz Delovne skupnosti za gospodarjenje.

ARMATURE — Mravljak Marjan, Kavčnik Zvonko, oblikovalca kovin, Kališnik Avgust, preoblikovalec in spajalec kovin — vsi pripravniki iz šole.

KOVINARSTVO — Kosmač Boštjan, obdelovalec kovin, Stiglic Bernard, oblikovalec kovin, Zamernik Alojz, Sem Dominik, preoblikovalca kovin, Slapnik Mojca, ekonomski tehnik — vsi pripravniki iz šole.

TRO — Abraham Lidija, Potočnik Rafael, Rajh Marjan, vsi oblikovalci kovin — pripravniki iz šole.

MONTER — Babošek Darja, Babošek Miroslava — obe dipl. ekonomistki, Repnik Zlatko, Filip Sergej, Ravnikar Sašo, Lenart Boris, ključavničarji, Špegel Marjan, varilec — vsi pripravniki iz šole.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Mihev Stanko, pripravljalec za litje — v TOZD ETS; Škorjanec Branimir, pripravljalec za litje — v TOZD Jeklovlek.

JEKLIVARNA — Hudrap Rozina, brusilka na SBS — invalidska upokojitev; Paternuš Ivan, žerjavovodja, starostna upokojitev; Rašljic Dragan, izsekovalac — v TOZD Valjarna.

VALJARNA — Čekon Anton, valjavec — izključen; Kolar Maksimiljan, skladiščnik, Bertonec Marjan, kontrolor, Sovič Vinko, žerjavovodja — vsi starostno upokojeni; Škratek Drago, rezalec — v JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Grainer Sandi, brusilec — sporazumno.

PNEVMATIČNI STROJI — Podgornik Marija, rezalka, Kurmanšek Hilda, čistilka — invalidska upokojitev; Mager Franc, rezalec — sporazumno; Vrtič Jože, Čevnik Roman, brusilca, Aldžić Izet, strugar, Pešl Stanislav, transportni delavec — vsi v TOZD Valjarna; Camlek Ivan, Apšner Marko, izdelovalca vrtalnega orodja — v TOZD SGV.

KALILNICA — Orešnik Franc, kalilec pri globinski peči — v TOZD Jeklovlek.

TSD — Kramer Blaž, monter — v TOZD SGV.

ENERGIJA — Milašinović Gojko, strojnik — izključen.

SGV — Klinc Herman, strugar — potek delovnega razmerja za določen čas.

PII — Mežnar Drago, mag., strokovni delavec, Galinec Andreja, dipl. inž. metalurgije — sporazumno — mirovanje pravic; Zakrajšek Irena, dipl. inž. metalurgije, Ranc Janez, dipl. inž. met. — oba v TOZD Jeklolivarna.

RPT — Počič Štefka, čistilka — invalidska upokojitev; Turk Sonja, rezalka — potek delovnega razmerja za določen čas.

KOMERCIALA — Terbošek Valerija, zavijalka — družinska upokojitev.

KONTROLA KAKOVOSTI — Grobelnik Martin, spektroskopik — invalidska upokojitev.

DRUŽBENI STANDARD — Vebler Marija, blagajničarka, Stražišnik Marija, sobarica — invalidska upokojitev; Navodnik Marija, točajka-blagajničarka — potek delovnega razmerja za določen čas.

GOSPODARJENJE — Lampret Rado, dipl. ekonomist — v TOZD Komerciala.

KSZ — Obretan Terezija, kurirka — v TOZD Stroji in deli.

TRO — Podojsteršek Nada, pekalka — invalidska upokojitev.

KOVINARSTVO — Prušnik Matjaž, orodjar — sporazumno.

MONTER — Ilič Ilija, skladiščnik — sporazumno.

Kadrovska služba

Kadrovska gibanja

od 21. 8. do 20. 9. 1988

Z zaposlitvijo pripravnikov — naših študentov v mesecu septembru se je število zaposlenih precej povečalo in je bilo 20. 9. 1988 v železarni zaposlenih 6906 delavcev ali 54 več kot pretekli mesec.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLARNA — Kremžar Dimitrij, predelovalec kovin — pripravnik iz šole.

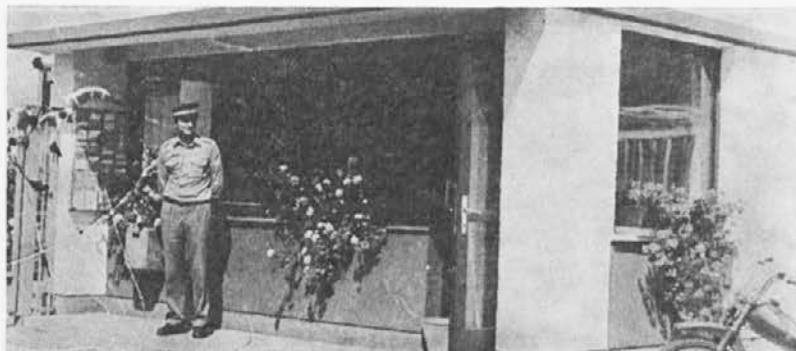
JEKLIVARNA — Adam Franci, Juvan Dušan, Rogina Branko, Krajnc Roman, obdelovalci kovin, Blatnik Borut, Hirtl Dušan, Marinčević Rade, Pori Dušan, Ledinek Marjan, Štumpf Robert, Tamše Janez, oblikovalci kovin, Pipuš Marko, Pisar Ivan, Vajdl Aleš, Pajnik Srečko, Jež Jože, Pesjak Miran, Kuserbanj Marjan, Kurnik Dani, kalupar-livar, Mori Darko, Štehanik Janko, pridobivalec in predelovalec kovin — vsi pripravniki iz šole; Macogović

Zdravko, kalupar-livar — iz JLA; Radović Senka, dipl. ekonomistka — iz druge DO; Zakrajšek Irena, Ranc Janez, oba dipl. inž. metalurgije — iz tozda PII.

VALJARNA — Štumpf Janez, Šapek Damjan, oblikovalca kovin — pripravnik iz šole; Rašljic Dragan, ekonomski tehnik — iz tozda Jeklolivarna; Aldžić Izet, kovinostrugar, Čevnik Roman, brusilec, Vrtič Jože, Pešl Stanislav, NK delavca — vsi iz tozda Pnevmatični stroji.

KOVAČNICA — Hovnik Marjan, Potočnik Jože, Kompan Robert, Iskrač Branko, preoblikovalci kovin — pripravniki iz šole.

JEKLOVLEK — Naveršnik Simona, Kavtičnik Damjana, metalurški tehnik, Korošec Irena, Gnamuš Helena, Pšeničnik Alenka, oblikovalke kovin, Jelenko Dragica, obdelovalka kovin — vsi pripravniki iz šole; Škorjanec Branimir, NK delavec — iz tozda Jeklarna; Orešnik Franc, NK delavec — iz tozda Kalilnica.

Cvetoča vratarica

IZVAJANJE KADROVSKE POLITIKE V LETU 1988

S selektivnejšim zaposlovanjem in doslednim izvajanjem sprejete kadrovske politike v letu 1988 smo v primerjavi s številom zaposlenih konec preteklega leta do 15. 9. 1988 število zaposlenih zmanjšali za 86 kljub temu, da smo septembra zaposlili 74 svojih študentov-pripravnikov. V primerjavi s planom je doseganje 99%, v primerjavi s stanjem konec decembra 1987 pa 98,7%. V proizvodnih tozkih je število zaposlenih manjše za 80, v tozkih spremljajoče dejavnosti je enako, v skupnih dejavnostih je večje za 1 zaposlenega, v delovnih skupnostih pa manjše za 7. Z izjemo Jeklovleka, ki je število zaposlenih povečal za dobrih 11% in je pomembno nad planom, je število zaposlenih v primerjavi s koncem leta večje še v 8 temeljnih organizacijah. V številu zaposlenih 6896 na dan 15. 9. je tudi 121 pripravnikov ter 42 drugih delavcev v delovnem razmerju za določen čas.

Karakteristične pri izvajanju kadrovskih gibanj so hitre spremembe po temeljnih organizacijah, ki se enkrat kažejo v pomanjkanju, drugič pa v višku delavcev. Te nagle spremembe v potrebah pokrivamo s prerazporeditvijo delavcev med temeljnimi organizacijami, v katerih nismo vedno uspešni niti pravočasni tudi zaradi različnih pristopov do reševanja problemov na tak način. Vsekakor te možnosti do sedaj nismo izkoristili dovolj in ne vedno v kontekstu z zakonskimi določili. Med tozdi smo izvedli 95 prerazporeditev, precej pa je bilo tudi takšnih »prerazporeditev«, ko

so delavci ostali v delovnem razmerju v lastni temeljni organizaciji, pa so določen čas opravljali delo v drugi. Vse te prerazporeditve so praviloma spremljale močne manifestacije nezadovoljstva delavcev, ki so bili prerazporejeni. Značilen za vse letošnje leto je tudi ob močno povečani nezaposlenosti v širšem našem območju velik pritisk od zunaj po iskanju zaposlitve.

V septembru nismo zaposlili vseh svojih študentov, temveč smo jih v soglasju s temeljnimi organizacijami v odvisnosti od potreb dela zaposlili 74, na opravljanje pripravnika pa trenutno čaka še 32 naših študentov, ki jih nameravamo zaposliti v oktobru. Med temi študenti je 17 deklet, po poklicih pa 5 rezkalcev, 2 brusilca, 6 ključavničarjev, 9 strugarjev, 4 jedrarke, 1 livar-kalupar, 3 strojni ter 2 metalurška tehnika. Ker bi vsi ti študenti morali opravljati pripravnika v tozkih, kjer je sedaj kritično pomanjkanje dela in kjer s težavo rešujemo probleme ekonomskih viškov, ki se praktično dnevno pojavljajo, predlagamo v soglasju s poslovnim odborom, da teh 32 študentov s 1. 10. 1988 ne bi sprejeli v delovno razmerje, temveč bi bili kadrovski vir za nadomeščanje fluktuacije.

Vodja kadrovske službe
Jože Gruđen

Izdaja delavski svet Zelenke Ravne kot mesečnik v nakladi 6500 izvodov. Uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Zerdoner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.

Tel.: 861 131, int. 6304 in 6753

Tiska: CGP Večer, Maribor.

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdaveanju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

GOBARSKA RAZSTAVA NA PREVALJAH

Potem ko je vsakoletna gobarska razstava postala že del ravenškega jesenskega vsakdanjika, so se letos člani gobarske družine Samorastniki odločili, da jo prestavijo na Prevalje, v okvir prevaljskih vsestranskih jesenskih srečanj.

Razstava je bila 19. in 20. septembra v avli Druženega doma. Na njej so predstavili (z latinskimi in domačimi imeni in z oznakami o užitnosti ali neužitnosti oziroma strupenosti) okoli 170 vrst gob, ki rastejo v Mežiški dolini.

Kot je povedala Maruša Ugovšek, odbornica gobarske družine, je bila tokratna gobja bera glede na prejšnja leta skromna. Delno zaradi zgodnejšega datuma razstave — prejšnja leta so jo pripravljali v oktobru — delno pa zaradi posledic poletne suše. Čeprav je bilo razstavljenih skoraj sto vrst gob manj kot sicer, pa je bila razstava v Druženem domu zanimiva za mlajše in za starejše obiskovalce. Nekaj gob je bilo tokrat razstavljenih prvič, npr. rožnate opletanke in rožnati lupinar. Predvsem pa ima razstava namen vzgajati in prosvetljevati nabiralec in ljubitelje gob. Medtem ko lahko gobe poznavalcu pomembno dopolnijo in popestrijo vsakdanji jedilnik, so za mnoge premalo pazljive in preveč korajžne še vedno usodne. Novo pa je tudi to, da so nekatere močno radioaktivne in zaradi tega niso užitne. Ker neposrednih posledic ne čutimo, je poudarila Ugovškova, je ljudem zelo težko dopovedati, da jih ne smejo nabirati, še posebno, ker gre za pri nas

tako priljubljenega cigančka (po domače šampinjon) in za kostanjevko. Še posebno mladi ljudje teh glob ne bi smeli uživati, saj skoncentrirani radioaktivni delci v njih vplivajo na kromosome, torej na dedne zasnove, in se bodo posledice pokazale pri njihovih potomcih.

Sicer pa bodo naši gobarji odslej redno spremljali vplive onesnaženosti okolja na gobe. V gobarski družini Samorastniki sta Rajko Stropnik in Stefan Erjavec zadolžena, da redno pošiljata vzorce 104 vrst gob, nabranih na različnih krajih v Mežiški dolini, na institut Jožef Stefan, kjer jih bodo analizirali. Tako bomo vedeli, kaj raste v naši še neokrnjeni (?) naravi.

M. P.

Za dobro letino

Fotografije za to številko so prispevali: H. Merkač, I. Nagernik, M. Potočnik in kadrovska služba.